

Minja Tea Dzamarija og Trygve Kalve

**Barn og unge med
innvandrerbakgrunn**

Innhold

1. Innledning	1
2. Demografi: Barn og unge med innvandrerbakgrunn	9
3. Innvandrerbarn i utdanningssystemet	38
4. Innvandrerbarn og økonomi	65
5. Innvandrerbarn i barnevernet: Status i 2002, og endring etter 1995.....	81

Figurregister

1. Befolkningspyramide for hele befolkningen i Norge og innvandrerbefolkningen 1.1. 2003	9
2. Befolkningspyramide for førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	10
3. Aldersfordelingen i to avgrensninger av innvandrere. 1. 1. 2003.....	10
4. Innvandrerbefolkningen 0-24 år, etter landbakgrunn (gruppert i regioner).....	11
5. Innvandrerbefolkningen (0-17 år) i prosent av folketallet. Kommune. 1. januar 2003 (kart)	12
6. Adopsjoner fra Kina, Sør-Korea og Colombia. 1980-2002.....	13
7. Norskfødte barn med en norskfødt- og en utenlandsfødt forelder, etter landbakgrunn. 1.1.2003. 14	
8. Innvandrerbefolkningen/innvandrerbefolkningen fra ikke-vestlige og innvandrere fra tredje verden (0-24 år) i prosent av folketallet. Bydel. 1. januar 2003 (kart)	16
9. Enslige mindreårige asylsøkere 1995-2003	17
10. Barn 0-17 år, etter landbakgrunn og statsborgerskap. 1.1. 2003	18
11. Andel minoritetsspråklige av alle barnehagebarn, sortert etter fylke. 15.12. 2002. Prosent	39
12. Antall elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring og særskilt norsk-opplæring i grunnskolen. 1997-2003.....	40
13. Elever som avsluttet 10 klasse i grunnskole våren 2002, etter hvor de var i utdanning høsten samme år. Utvalgte nasjonaliteter	42
14. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24, etter innvandrerkategori. 1994-2001	45
15. Studenter, etter innvandringskategori og fagfelt. 1. oktober 2002. Prosent	45
16. Inntektsposter for familier, etter landbakgrunn. Gjennomsnitt. 2002. 1 000 kroner	66
17. Inntekt etter skatt per familier og inntekt, etter skatt per forbruksenhet (EL=0,5). Utvalgte nasjonaliteter. 1 000 kroner. 1.1. 2002	67
18. Overføringer for innvandrerfamilier, etter landbakgrunn. 1.1. 2002. Prosent	69
19. Inntekt etter skatt per forbruksenhet (EL=0,5), etter familietype og landbakgrunn. 1 000 kroner. 1.1. 2002. Kroner.....	70
20. Barn 0-22 år med innvandrerbakgrunn, etter verdensregion, basert på mors fødeland. Per 1.1.2003.....	82
21. Barn 0-22 år med innvandrerbakgrunn, etter verdensregion, basert på mors fødeland. Per 1.1.2003.....	82
22. Barn 0-22 år med innvandrerbakgrunn med barnevernstiltak, etter verdensregion, basert på mors fødeland. 2002	83
23. Barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter innvandringsbakgrunn og alder. 2002	84
24. Barn 0-19 år med barnevernstiltak per 31. desember, etter barnas bakgrunns- kategori. Per 1000 barn 0-19 år. 1995 til 1999, og 2002	87
25. Barn 0-19 år med hjelpetiltak per 31. desember, etter barnas bakgrunnskategori. Per 1 000 barn 0-19 år. 1995 til 1999, og 2002	88
26. Barn 0-19 år med omsorgstiltak per 31. desember, etter barnas bakgrunnskategori. Per 1 000 barn 0-19 år. 1995 til 1999, og 2002.....	89

Tabellregister

2.1.	Innvandrerbefolkningen , etter alder, kjønn og region. 1. 1. 2003	19
2.2.	Innvandrerbefolkningen , etter alder, kategori og landregion. 1. 1. 2003	19
2.3.	Innvandrerbefolkningen, etter alder og innvandrerkategori. 1.1. 2003	20
2.4.	Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter kjønn og bostedsfylke. 1. 1. 2003	20
2.5.	Personer med en norskfødt- og en utenlandsfødt forelder, etter innvandringskategori og landbakgrunn. 0-17 år. 1. 1. 2003	21
2.6.	Innvandrerbefolkningen og personer med annen innvandringsbakgrunn, etter innvandringskategori og alder. 1.1. 2003	21
2.7.	Fem ulike avgrensninger av personer 0-17 år med innvandringsbakgrunn. 1970-2003	21
2.8.	Innvandrerbefolkningen, etter innvandringskategori og alder. 1.1. 2003	22
2.9.	Innvandrerbefolkningen, etter alder og bostedsfylke . 1.1. 2003	22
2.10.	Innvandrerbefolkningen 0-24 år, etter kjønn, alder og landbakgrunn. 1.1. 2003	23
2.11.	Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter landbakgrunn. 1. 1. 2003	24
2.12.	Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter syv grupper av landbakgrunn og bostedsfylke. 1.1. 2003	25
2.13.	Innvandrerbefolkningen 0-17 år, etter landbakgrunn. Sortert etter størrelsen på innvandrerbefolkningen. Bostedskommune. 1. 1. 2003	25
2.14.	Andel personer 0-17 år med innvandrerbakgrunn, sortert etter andel. Bostedskommune. 1.1. 2003	26
2.15.	Innvandrerbefolkningen 0-24 år, etter landbakgrunn og bydel i Oslo. 1.1. 2003	27
2.16.	Førstegenerasjonsinnvandrere 0-24 år, etter botid og landbakgrunn. 1.1. 2003	28
2.17.	Ulike avgrensninger av flyktninger 0-24 år, etter landbakgrunn og kjønn. 1.1. 2002	28
2.18.	Flyktninger 0-24 år, etter kjønn og landbakgrunn. 1.1. 2002	29
2.19.	Flyktninger 0-17 år, fordelt på bostedsfylke. 1.1. 2002	29
2.20.	Barn 0-17 år, etter landbakgrunn, innvandringskategori og statsborgerskap. 1.1. 2003	30
2.21.	Fødte, etter innvandringskategori og landsregion. 2002	30
2.22.	Fødte, etter landbakgrunn og mors alder. 2002	30
2.23.	Flytting til og fra utlandet, etter kjønn og landbakgrunn. Personer 0-17 år. 2002	31
2.24.	Adopsjoner, etter barnets kjønn, alder og tidligere statsborgerskap. 2002	32
2.25.	Adopsjoner, etter barnets tidligere statsborgerskap. Begge kjønn. 1997-2002	33
2.26.	Utenlandsadopterte barn, etter kjønn, alder og landbakgrunn. 2003	34
2.27.	Personer 17-24 år, etter sivilstand og alder. 1. 1. 2003	34
2.28.	Personer 17-24 år med innvandrerbakgrunn, etter sivilstand, alder og landbakgrunn. 1.1. 2003	35
2.29.	Prosentandel som er gifte, etter alder, kjønn og landbakgrunn (utvalgte land). 1.1. 2003	36
2.30.	Enslige mindreårige asylsøkere, etter opprinnelsesland. 1995-2003	37
3.1.	Barn i barnehage. 15. desember 2002. Absolutte tall og prosent	47
3.2.	Barn i barnehage fra språklige og kulturelle minoriteter med tospråklig assistanse etter tallet på timer per uke. Fylke. 15. desember 2002	48
3.3.	Barn i barnehager fra språklige og kulturelle minoriteter. 1997-2002. Absolutte tall og prosent	48
3.4.	Elever i grunnskoler med morsmåls-, tospråklig og særskilt norskopplæring, etter fylke. 1. oktober 2002	49
3.5.	Elever i grunnskoler med morsmålsopplæring og særskilt norskopplæring. Skoleårene 1992/93-2002/03	49
3.6.	Elever i grunnskoler som får morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring, etter morsmål. 1. oktober 2002	50
3.7.	Antall barn i SFO og antall barn som får særskilt opplæring. 2003/2004	51
3.8.	Elever som avslutta 10. klasse i grunnskole våren 2002, etter hvor de er i utdanning høsten samme år	52
3.9.	Elever etter alder, innvandringskategori og landbakgrunn. 1. oktober 2002	53

3.10. Elever under opplæringsloven, innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn, kjønn, studieretning og kurstrinn (kurstype og studieretning). 1. oktober 2002	55
3.11. Elever under opplæringsloven, innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn, kjønn, studieretning og kurstrinn (kurstype og studieretning). 1. oktober 2002	56
3.12. Elever med innvandringsbakgrunn som startet i grunnkurs for første gang høsten 1994 og 1997, etter fullført videregående opplæring i løpet av fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent	57
3.13. Elever etter landbakgrunn som fullførte en utdanning som gav generell studiekompetanse våren 2002, etter hvor de var i utdanning høsten samme år. Innvandrerbefolkningen	58
3.14. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24 år, etter kjønn og innvandrerkategori. 1994-2001	59
3.15. Studenter etter skoleslag og innvandringskategori. Foreløpige tall. 1. oktober 2001	59
3.16. Innvandrere som er studenter i høyere utdanning etter landbakgrunn, kjønn og innvandringskategori.....	60
3.17. Innvandrere som er studenter i høyere utdanning, etter landbakgrunn, kjønn og innvandringskategori 25-29 år.1.10. 2002	61
3.18. Studenter etter innvandringskategori, kjønn og fagfelt. Foreløpige tall. 1. oktober 2001	62
3.19. Personer 16-24 etter høyeste fullførte utdanning, etter kjønn, innvandringskategori og landbakgrunn. 2001. Prosent.....	63
3.20. Personer 16 år og over etter høyeste fullførte utdanning, etter kjønn, innvandrings-kategori og landbakgrunn. 2001. Prosent.....	64
4.1. Inntektsregnskap for par med barn og enslige forsørgere, etter yngste barns alder. Gjennomsnitt. 1.1. 2002. Kroner.....	73
4.2. Inntektsregnskap for ektepar og samboerpar med felles barn hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Landbakgrunn til den personen med høyest samlet inntekt i familien. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002	74
4.3. Inntektsregnskap for ektepar og samboerpar med felles barn hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Landbakgrunn til den personen med høyest samlet inntekt i familien. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002. Utvalgte nasjonaliteter.	75
4.4. Inntektsregnskap for ektepar og samboerpar med felles barn hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Landbakgrunn til den personen med høyest samlet inntekt i familien. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002.	76
4.5. Inntektsregnskap for enslige forsørgere som er førstegenerasjonsinnvandrere, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002.....	77
4.6. Inntektsregnskap for enslige forsørgere som er førstegenerasjonsinnvandrere, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002.....	78
4.7. Inntektsregnskap for enslige forsørgere som er førstegenerasjonsinnvandrere, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002.....	79
4.8. Lavinntektsindikatorer for barn 0-17 år. 1998	80
4.9. Kjennemerker ved husholdningen til barn med og uten vedvarende lavinntekt. Prosent	80
4.10. Andel barn 0-17 år under ulike lavinntektsgrenser, etter barnas innvandringsbakgrunn. Barn av enslige forsørgere ³ og par med barn ⁴ . 2000. Prosent og antall	80

1. Innledning

I dette notatet beskriver Statistisk sentralbyrå (SSB) noen viktige aspekter ved barn og unge i innvandrerbefolkningen. Statistikk om denne befolkningsgruppen kan gi oss et bilde av hvordan unge mennesker med utenlandsk bakgrunn, eller foreldre med utenlandsk bakgrunn, har det i Norge.

Når det fokuseres på innvandrere er det ofte negative forhold som blir stående i sentrum. Manglende kunnskap kan bidra til forsterkning av dikotomien ”oss og dem” som man ofte hører i debatter om innvandrerrelaterte temaer. Den kan også føre til overfokusering på enkeltstående hendinger, løse antakelser og generaliseringer. Derfor er det viktig å bidra til en økende kunnskap om barn og unge i innvandrerbefolkningen, og om innvandrere generelt. Dette vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for viktige politiske avgjørelser som berører deres situasjon i Norge, og kan også være grunnlag for en større forståelse mellom innvandrere og andre nordmenn.

Tallmaterialet som vi presenterer i notatet er ment å gi en pekepinn på innvandrerbarns og innvandrerungdoms situasjon i det norske samfunnet. Det vil si oss også noe om hvordan denne gruppen skiller seg fra andre barn og unge, og fra resten av befolkningen. Statistikken kan fortelle oss en del om hvordan det går med denne gruppen, og kan eventuelt gi et varsel om en uheldig utvikling, og avsløre om denne gruppen er særlig utsatt for en uønsket utvikling.

Hvorfor denne publikasjonen?

Interessen for barn og unge med innvandrerbakgrunn er stor, og kunnskapsbehovet likeså. Norges forskningsråd og Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring NOVA står som arrangør av konferansen *Ungdom og oppvekst i et flerkulturelt Norge* som finner sted i Drammen i april 2004. Konferansen vil ta tak i mange av de innvandrerrelaterte temaer som engasjerer offentligheten, men vil også fokusere på minoritetsungdom i lys av generell ungdomsproblematikk og andre trekk ved det å vokse opp i en velferdsstat.

Foreliggende publikasjon tar mål av seg til å være en statistikkksamling som gir informasjon om noen forhold. Statistisk sentralbyrå vil med denne publikasjonen bidra til økende kunnskap innenfor en del områder som har sentral betydning for barnas oppvekst. Målet er at denne publikasjonen kan gjøre statistikk om innvandrerbarn og –unge lettere tilgjengelig og være til hjelp for alle som er opptatt av arbeid med barn og unge.

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har finansiert utarbeidelsen av publikasjonen.

Barn og ungdom i publikasjonen

Fokus er satt på barn og unge, og spesielt barn og unge i innvandrerbefolkningen. Barn og ungdom er en egen gruppe, atskilt fra voksne, i alle fall i noen sammenhenger; barnestatistikk blir nødvendigvis noe annet enn voksenstatistikk, og det er (til dels) ulike tema som er av interesse. Barn og unge i innvandrerbefolkningen kan sees som en undergruppe av alle barn og unge i Norge, og som en undergruppe av innvandrerbefolkningen. Det blir et spørsmål om det fokuseres på folkemengden, og dermed på aldersaspektet, eller om det er en del av folkemengden, nemlig innvandrerbefolkningen, som er interessant.

Her er det valgt å fokusere på barn og unge, dvs. at aldersdimensjonen er den ledende. Det betyr altså at barn og unge er statistikkgrunnlaget, og at innvandrerbarn i hovedsak sammenlignes med andre barn i Norge. Samtidig blir bildet av innvandrerbarn ytterligere nyansert ved å skille mellom forskjellige landbakgrunn, innvandringskategori og kjønn. I mange tilfeller er det ikke relevant å se på førstegene-

rasjonsinnvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre under ett. Der hvor det har vært hensiktsmessig å se på disse gruppene hver for seg, har vi forsøkt å gjøre det.

Barn er i denne publikasjonen definert som personer under 18 år, dvs. under myndighetsalder. Dette er i tråd med norsk lov og FNs konvensjon om barnets rettigheter. Med ungdom tenkes det i første rekke på tenåringer. I noen sammenhenger har vi sett på unge helt opp til 24 år.

I enkelte tilfeller vil tabellene dekke et lengre aldersspenn, avhengig av hva som er hensiktsmessig og tilgjengelig. Hvert kapittel inneholder informasjon om hvilke aldersgrupper som brukes.

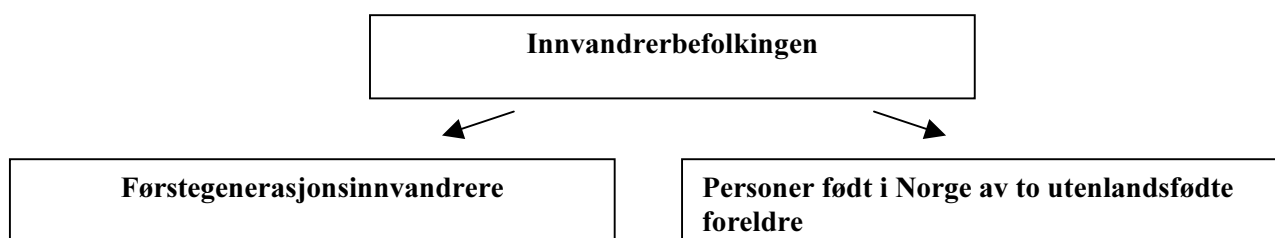
Begrepsavklaring: Hvem er innvandrere?

Det er ulike måter å definere *innvandrere* på. Avgrensningen av hvem som skal kalles innvandrere vil avhenge av det formålet man har med definisjonen, men også av hva slags data eller opplysninger som faktisk er tilgjengelige. En ideell definisjon som er hensiktsmessig for alle formål er vanskelig å finne.

I juridisk sammenheng vil ofte statsborgerskap være det avgjørende kriterium. Frem til 1993 definerte Statistisk sentralbyrå innvandrere ved hjelp av kategoriene *personer født i utlandet og utenlandske statsborgere* (Vassenden 1997). Dermed ble barn som var født i utlandet av norske foreldre inkludert. Det samme gjaldt utenlandsadopterte. Samtidig ble barn som var født i Norge av to utenlandsfødte foreldre utelatt. Velger man derimot å ta utgangspunkt i statsborgerskap "mister" man alle de med utenlandsk bakgrunn som etter hvert har blitt norske statsborgere.

Manglene ved definisjonene som tok utgangspunkt i både "utenlandske statsborgere" og "utenlandsfødte" førte til at foreldres fødeland ble trukket inn i definisjonen av innvandrere. I samarbeid med det daværende Kommunal- og arbeidsdepartementet ble det i 1994 publisert en standard for innvandrergrupping (Statistisk sentralbyrå 1994). Denne standarden har følgende innhold: *Innvandrerbefolkningen omfatter personer med to utenlandsfødte foreldre, eller mer presist; personer som verken har foreldre eller besteforeldre som er født i Norge. Innvandrerbefolkningen inkluderer førstegenerasjonsinnvandrere, som selv har innvandret, og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.*

De med en av foreldrene født i Norge inngår dermed ikke i innvandrerbefolkningen. Det samme gjelder adopterte fra utlandet, og de som er født i utlandet av norskfødte foreldre.

For øvrig vises det til utførlig diskusjon av begreper og definisjoner rundt innvandring og innvandrerbefolkning i Vassenden (1997): *Innvandrere i Norge*, SSB og til *Om statistikken* på: www.ssb.no/innvbef/.

I denne publikasjonen konsentrerer vi oss i første rekke om barn i innvandrerbefolkningen, altså førstegenerasjonsinnvandrere og barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre 0 – 17 år, og i noen få tilfeller 0 – 24 år. Barn og unge i innvandrerbefolkningen sammenlignes med resten av befolkningen 0 – 17 år eller med alle barn og unge bosatt i Norge. I tillegg vil det for sammenligningen sin skyld noen ganger bli gitt tall for personer med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder.

Publikasjonen inneholder også noen tall om utenlandsadopterte barn og unge. Det kan diskuteres hvorvidt utenlandsadopterte barn og barn med en norsk og en utenlandsk forelder tas med i en publikasjon om barn i innvandrerbefolkningen. Gruppene kan antas å skille seg mye fra dem vi vanligvis betrakter som innvandrere. På den andre siden kan man anta at en del utenlandsadopterte barn opplever å bli betraktet som utlendinger og innvandrere av omgivelsene, og dette kan prege oppveksten og deres identitetsbilde. En del utenlandsadopterte kommer til Norge som små barn, ikke spedbarn, noe som også kan virke inn på utviklingen deres (språkmestring, evne til å mestre abstraksjonsnivåer, helse).

Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre – tidligere kalt andregenerasjonsinnvandrere

Samfunnet vi lever i er dynamisk, det endrer seg stadig. Befolkningssammensetning endrer seg også over tid. Det samme gjør språkbruk, begrepenes meningsinnhold, og dessuten behovet for statistikk om ulike grupper. Det er en normal utvikling som ofte skyldes endringer i oppfatninger eller i behov. Statistisk sentralbyrå vurderer kontinuerlig begrepsbruken og kategoriene som benyttes. Med jevne mellomrom foretas det en større gjennomgang av definisjoner og betegnelser. Statistisk sentralbyrå forsøker å presentere definisjoner og data på en mest mulig nøytralt beskrivende måte. Statistisk sentralbyrå hadde en større gjennomgang av standard for innvandrergruppering i 1993, og gjennomførte i 2000 en høring om begrepsbruk og kategorisering som benyttes i innvandrerstatistikken. Et resultat av denne høringsrunden var at SSB valgte å bytte ut betegnelsen andregenerasjonsinnvandrere.

Landbakgrunn

Vi grupperer innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn. For å fastslå landbakgrunn, bruker SSB eget, eventuelt mors og/eller fars fødeland hvis det er utenlandsk, og ellers Norge. I tilfeller hvor begge foreldrene er i født i utlandet, men i forskjellige land, legges mors fødeland til grunn (Vassenden 1997). Landbakgrunn er derfor en statistikkvariabel som kan avledes fra opplysninger i befolkningsstatistikksystemet. Landbakgrunn som kjennetegn vil i en del tilfeller kunne gi oss en antydning om etnisitet, kulturell bakgrunn og religionstilknytning, men langt fra i alle tilfeller. SSB registrerer ikke i noen sammenheng etnisitet, rase, hudfarge eller personer som på noen måte er utseendemessig eller kulturelt skiller seg fra majoritetsbefolkningen.

Valg av samlebetegnelser må nødvendigvis henge sammen med hva som er fruktbart i forhold til et bestemt formål. Grove landgrupperinger er ikke godt egnet dersom forskjellene *innenfor* gruppene er større enn *mellom* dem. I slike tilfeller blir statistikken gjerne brutt ned på enkelt land. For noen formål samles innvandrerbefolkningen (her: innvandrerbarn og unge) i grupper av land. Norden (utenom Norge) blir da gjerne skilt ut som en egen gruppe. Nordiske naboer står Norge meget nært i mange henseender, og de har hatt fri rett til å komme til Norge siden midt på 1950-tallet. Det trekkes videre en linje gjennom Europa som deler kontinentet i øst og vest, etter det mønsteret som den kalde krigen har ført med seg. På tross av markante politiske endringer som startet i siste halvdel av 1980-tallet har dette skillet fortsatt relevans i innvandringssammenheng. Tyrkia er inkludert i Asia. Dette skyldes at vandringene mellom Norge og Tyrkia ikke følger et vesteuropeisk mønster, sett i et historisk og demografisk perspektiv, og at Tyrkia i demografisk henseende skiller seg klart fra Europa. USA og Canada utgjør en gruppering, Nord Amerika. Oseania (altoverveiende Australia og New Zealand) slås sammen med Nord-Amerika. Sør- og Mellom-Amerika, Asia, Tyrkia og Afrika blir ofte sett under ett, og kalles i publikasjonen ofte tredje verden. Siden den siste landgrupperingen samler flere kontinenter, kulturer og nasjoner kan mye viktig informasjon om forskjeller gå tapt med en slik grov gruppering. Derfor har vi valgt å se på Afrika og Asia med Tyrkia hver for seg. Vi har også for noen formål samlet innvandrerbarn og unge i vestlige og ikke-vestlige innvandrere. Med vestlige innvandrere menes personer fra Norden, Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. De kommer fra land med kulturhistorie og tradisjoner som relativt sett ikke er veldig ulike norske kulturtradisjoner. Begrepet ikke-vestlige innvandrere brukes i publikasjonen om personer fra Øst-Europa, Asia med Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika. Særlig i forhold til økonomisk integrasjon er dette et viktig hovedskille.

Flyktninger

Mens noen innvandrere har kommet til Norge av arbeids- eller studiegrunner eller er blitt familiejenforent med personer som har det, har andre kommet hit på grunn av flukt og behov for beskyttelse. Flyktninger er født i utlandet og inngår dermed i statistikken som en undergruppe av førstegenerasjonsinnvandrere. Barn som flyktningene har fått etter at de kom til Norge betraktes altså ikke som flyktninger. Statistisk sentralbyrå definerer flyktninger som personer som er født i utlandet, bosatt i Norge, og som en gang har kommet til landet av flukt grunner. De har fått innvilget opphold i landet som overføringsflyktninger, eller på politisk eller humanitært grunnlag. Familiejenforente til disse personene blir også regnet som flyktninger.

Mer en halvparten av verdens 40 millioner flyktninger og internt fordrevne er barn. I denne sammenhengen er vi særlig interessert i barn og unge som kom til landet uten foreldre eller andre omsorgspersoner, såkalte enslige mindreårige flyktninger. Til Norge har det i løpet av 1990-årene kommet stadig flere enslige mindreårige. Dette er en gruppe med særskilte behov, og en utfordring for samfunnet. Statistikken om denne gruppen er hentet fra Utlendingsdirektoratets (UDI) publikasjoner.

Utlendingsdirektoratet definerer enslige mindreårige asylsøkere som personer under 18 år som kommer til landet uten foreldre eller andre med forelderansvar.

Språklige minoriteter

I forbindelse med statistikken over barnehager og grunnskoler introduseres betegnelsen *minoritets-språklig*. Mens innvandrerbefolkningen avgrenses ved hjelp av landbakgrunn, baseres denne betegnelsen på det språk som snakkes i foreldrehjemmet. Hvordan minoritetsspråk defineres og rapporteres, påvirker dataene som samles inn. Dette betyr at minoritetsspråklige ikke faller sammen med innvandrerbefolkningen, og at betegnelsene og kategoriene ikke er overlappende. Bruken av minoritetsspråk som avgrensningsmåte i skoleverket henger sammen med blant annet tilskuddsordninger og tiltak som morsmålsopplæring, og kan variere mellom ulike sammenhenger. Begrepet er dermed ikke godt egnet for statistiske formål.

Innholdet i publikasjon

Publikasjonen dekker fire emner. Emnene er demografi, utdanning, økonomi og barnevern. Når det gjelder valg av emner ble det lagt vekt på temaer som har stått sentralt i allmennhetens interesse, som er særlig aktuelle for barn og unge, og ut fra tilgjengelighet av gode data innenfor prosjektets tidsramme.

Hva som ikke kan presenteres i denne omgangen

Andre temaer enn de som er presentert her, ville selvsagt også vært interessante å belyse. Det ville vært interessant å få med informasjon om innvandrerbarns fritidsaktiviteter som for eksempel kontakt med venner, deltakelse i organisasjoner, deltakelse på kulturarrangementer, mediebruk, lesevaner og lignende.

De siste årene har det vært et økt fokus på innvandrere og kriminalitet. Det er blitt skapt et bilde av at innvandrerungdom begår mer kriminalitet enn andre ungdom. I det komplekse virkelighetsbilde kunne statistikk være til hjelp for å gi konkrete svar som: er barn og unge i innvandrerbefolkningen mer eller mindre, eller like kriminelle som andre barn i Norge, og hvordan varierer innslag av kriminalitet i ulike grupper, både blant innvandrere og andre unge? En annen side av dette bildet er spørsmålet om hvem som er mest utsatt for vold.

Arbeidsmuligheter og yrkesdeltaking er også felt som stadig dukker opp i den offentlige debatten.

Det er en del interessante forskjeller i yrkesaktivitet, men siden utdanning vil være barn og unges hovedsyssel er det relativt sett mindre å få ut av datamaterialet når det gjelder forhold til arbeidsmarkedet. Deltidsarbeidet ved siden av skolegang, enten i en familiebedrift eller på arbeidsmarkedet ellers, kunne vært et ønskelig område å belyse, men tidsrammene for prosjektet setter dessverre en stopper for å utnytte datagrunnlaget for å dekke disse temaene. Datagrunnlaget er for svakt eller mangler helt for å gi beskrivelser om denne befolkningsgruppens helse, og kulturbruk. . En del temaer er ikke trukket inn fordi det ikke var mulig innenfor prosjektets tids- og ressursrammer (boforhold og arbeidsdeltakelse), og for en del områder gjelder det at det er mangel på data (helse, kriminalitet, kultur og fritid).

Hyppigheten og tidspunkt for datainnsamlingene varierer for ulike statistiske områder. Statistikk over de ulike emnene frigjøres til ulike tider på året og med ulik aktualitet. Men så langt det er mulig har vi forsøkt å ta med de ferskeste tallene under de utvalgte emnene.

Leserveiledning

Denne publikasjonen gir i første rekke en beskrivende fremstilling, med vekt på å samle enkle tabeller og figurer som gir en del hovedtall.

Tabelldelen gjør samlingen mer deskriptiv enn analytisk i formen. En del tekst er likevel tatt med, ispedd noen figurer. Teksten med figuren ligger først i hvert kapittel, med henvisninger til de aktuelle tabellene. For hvert kapittel er tabellene plassert etter tekstdelen.

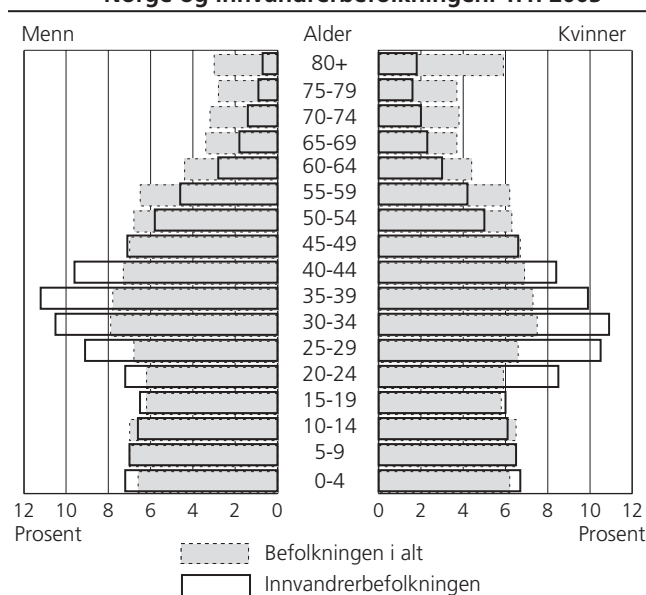
Hver kapittdel inneholder også rammetekst som beskriver datamaterialet og definisjoner. Denne rammen er lagt bakerst i tekstdelen. Dette er gjort for at tekstflyten skal bli bedre, men det oppfordres likevel til å kaste et blikk på denne informasjonen før man gir seg i kast med kapitlet.

2. Demografi: Barn og unge med innvandrerbakgrunn

Er barn og unge i innvandrerbefolkningen forskjellige fra andre grupper barn og unge, når det gjelder for eksempel alderssammensetning, kjønnsfordeling og bosetting? I denne delen presenteres tall som belyser demografiske faktorer ved alle barn og unge i Norge generelt, og innvandrerbarn og unge spesielt.

- Nesten en firedel av innvandrerbefolkningen var under myndighetsalder 1. januar 2003. I folkekemengden totalt lå andelen barn og unge på omtrent samme nivå som i innvandrerbefolkningen.
- Innvandrerbarn utgjorde 7,3 prosent av folkekemengden 0- 17 år.
- Barn fra ikke- vestlige land sto for 89 prosent av alle barn med innvandrerbakgrunn. Barn med bakgrunn fra Asia utgjorde over halvparten av alle innvandrerbarn i Norge.
- Av enkeltland kommer flest fra Bosnia-Hercegovina blant de østeuropeiske, og fra Pakistan og Irak blant tredjeverdensland.
- 56 prosent av alle innvandrerbarn er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.
- 87 prosent av alle innvandrerbarn i hovedstaden har bakgrunn fra land i tredje verden.
- Barn med bakgrunn fra tredje verden utgjorde 24 prosent av alle barn i Oslo.
- I forhold til folketallet for aldersgruppen 0-17 år bodde det også mange barn med innvandrerbakgrunn i Drammen kommune (21 prosent), Fjaler (16 prosent) og Askim(13 prosent).
- De fleste barn som er førstegenerasjonsinnvandrere har kort botid. Bare 20 prosent hadde botid på 10 år eller lenger.
- 71 prosent av alle ikke-vestlige førstegenerasjonsinnvandrere i alderen 0 – 17 år har flyktningbakgrunn.
- Mens 19 prosent av 17-24-åringene i innvandrerbefolkningen var gift, gjaldt det samme bare 4 prosent av alle 17-24-åringene.

Figur 1. Befolkningspyramide for hele befolkningen i Norge og innvandrerbefolkningen. 1.1. 2003

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

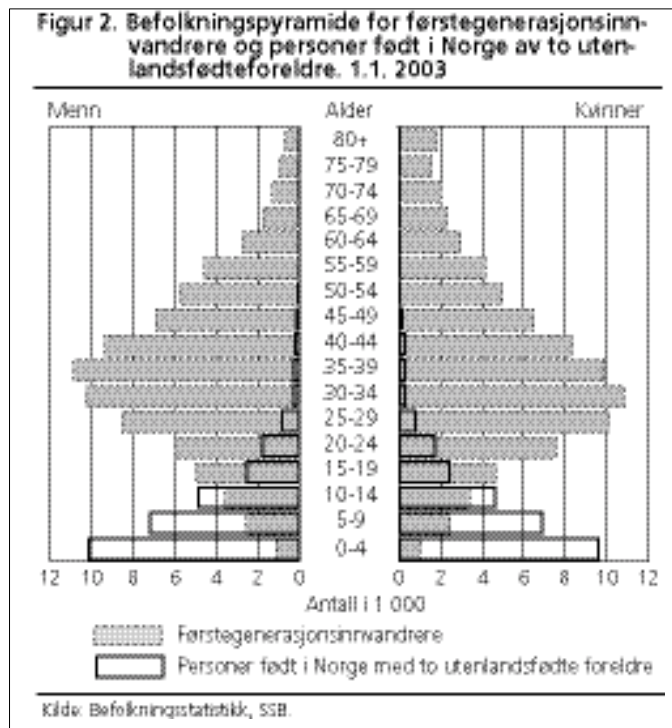
24 prosent av innvandrere er under 18 år

Ved inngangen til 2003 talte innvandrerbefolkningen i Norge 332 800 personer. Nesten en ¼ del av disse var barn i alderen 0- 17 år (se tabell 1.1). I folkekemengden totalt var tallet på barn 1 075 700, og andelen barn og unge lå på omtrent samme nivå som i innvandrerbefolkningen.

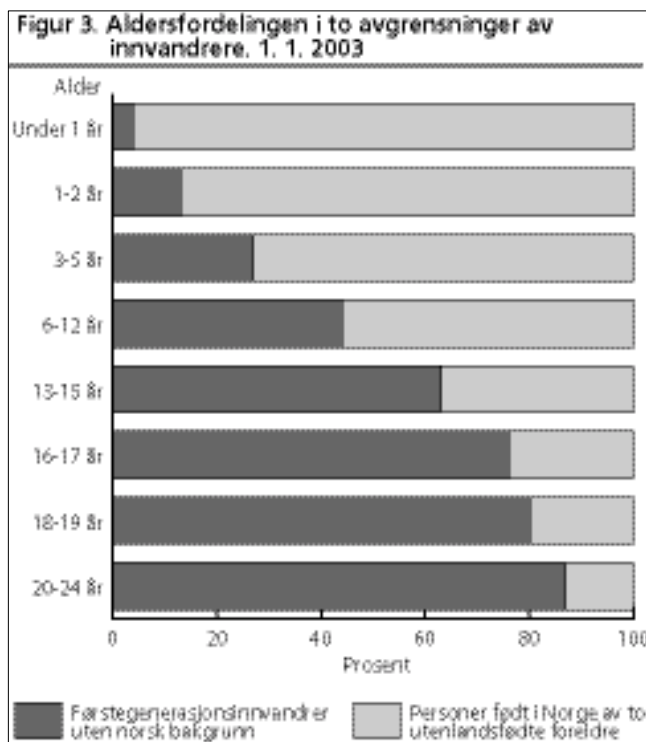
I figur 1. fremgår det hvordan kjønn- og alderssammensetningen for hele befolkningen i Norge er sammenliknet med innvandrerbefolkningen i Norge. Befolkningspyramiden viser at det er omtrent lik andel barn og unge, men innvandrerbefolkningen har en overvekt av personer i aldersgruppene 20 – 44 år. I de eldre aldersklassene er andelen innvandrere færre, spesielt for de aldersgruppene over 60.

Flertallet av innvandrerbarn er født i Norge

Figur 2. viser sammensetningen i alder og kjønn i innvandrerbefolkningen fordelt på førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Figuren viser tydelig at de fleste som er født i Norge er svært unge. 87 prosent er under 20 år. Ser vi på førstegenerasjonsinnvandrere er de fleste unge voksne. Vel 56 prosent utenlandsfødte barn under myndighetsalder var over 10 år gamle. Den voksne innvandrerbefolkningen har generelt en klar overvekt av førstegenerasjonsinnvandrere.

Når det gjelder barn er situasjonen en helt annen. 3 2 500 0–17 åringer var førstegenerasjonsinnvandrere, og 46 400 0–17 åringer var barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre per 1.1.2003. Fordelingen mellom førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre for innvandrerbarn i absolutte tall avhenger sterk av hvilket alderstrinn man ser på. Jo høyere opp på alderstrinnene mellom 0–17 år vi kommer, jo flere førstegenerasjonsinnvandrere blir det. Og jo lavere vi går, jo flere norskfødte innvandrerbarn er det (tabell 1.3). Mens det var 190 førstegenerasjonsinnvandrere under ett år (hadde flyttet inn i sitt første leveår, og var født i 2002), var det 4600 spedbarn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

I prosent så den unge delen av innvandrerbefolkningen (0–17 år) slikt ut: 59 prosent av barn og unge hadde Norge som sitt fødeland per 1.1.2003, mens resterende 41 prosent ble født i utlandet. Forholdet i innvandrerbefolkningen totalt sett var henholdsvis 17 og 83 prosent (se tabell 1.2). Dette forteller to ting: a) at det er store forskjeller i alderstypingepunktet i de to kategoriene, og b) at det store flertallet av førstegenerasjonsinnvandrerne er kommet til Norge i voksen alder.

De fire største gruppene førstegenerasjonsbarn i Norge er barn fra Irak, Somalia, Bosnia-Hercegovina og Serbia og Montenegro. De tilhører 90-tallets innvandringsgrupper. Blant barn født i Norge med to utenlandsfødte foreldre er det flest med foreldre fra Pakistan, Vietnam, Sri Lanka og Tyrkia (tabell 1.11).

I den sistnevnte gruppen er det barn med pakistansk landbakgrunn som er eldst. Så mange som 48 prosent er i aldersgruppen 11- 24 år. Ingen annen nasjonalitetsgruppe har en så høy andel eldre barn født i Norge som denne gruppen. Blant yngre barn er bildet mer sammensatt. I europeisk sammenheng har Norge en relativ kort innvandringshistorie. Mange innvandrergupper kan betraktes som ”nyankomne”. Innvandring fra land i tredje verden har i stor grad funnet sted fra slutten av 60 - tallet. Det er spesielt fire store grupper som utmerker seg med kort botid i Norge, bosniere, serbere – montenegrinere, irakere og somaliere. De fleste barn førstegenerasjonsinnvandrere har fått etter at de har kommet til Norge, er veldig unge. I de ovennevnte store innvandrerguppene er andel norskfødte barn under 10 år på rundt 95 prosent.

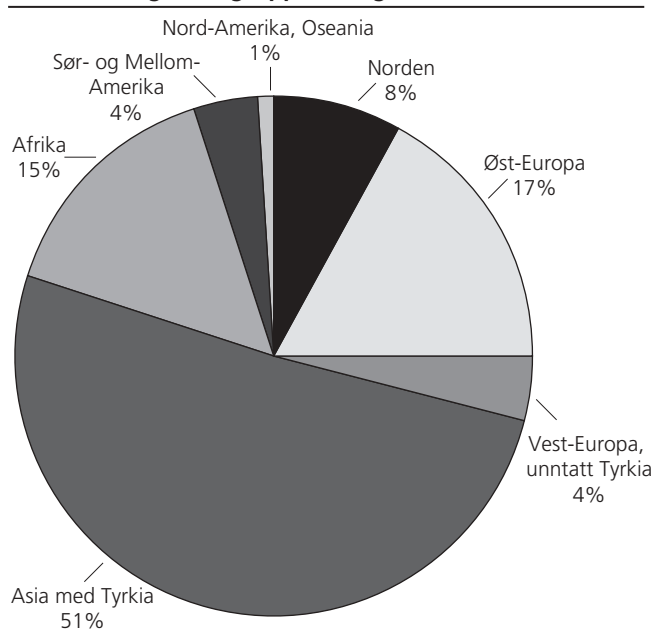
Bare 7 prosent av alle personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre er over 24 år. 65 prosent er yngre enn 10 år. Antall norskfødte barn med innvandrerbakgrunn i de ulike aldersklassene henger altså sammen med foreldrenes botid. At det er så mange norskfødte barn og unge med pakistansk landbakgrunn overrasker ikke, ettersom halvparten av pakistanske innvandrere kom til landet før 1986, og har rukket å få barn i Norge. Blant nordiske barn er flertallet født utenfor Norge. Bare 36 prosent nordiske barn i alderen 0 - 17 år hadde Norge som fødeland per 1.1.2003. Også blant øst – europeere er det flere førstegenerasjonsinnvandrere blant barn og unge under myndighetslader. De største innvandrergupper fra Øst – Europa er fortsatt ”unge” med hensyn til botid i Norge.

Ikke- vestlig bakgrunn dominerer sterkt

I rangert tekkefølge fra flest til færrest har innvandrerbarna landbakgrunn fra følgende verdensregioner (se tabell 1.6):

- Asia
- Øst-Europa
- Afrika
- Norden
- Vest-Europa (unntatt Tyrkia)
- Sør- og Mellom-Amerika
- Nord-Amerika og Oseania

Figur 4. Innvandrerbefolkningen 0-24 år, etter landbakgrunn (gruppert i regioner)

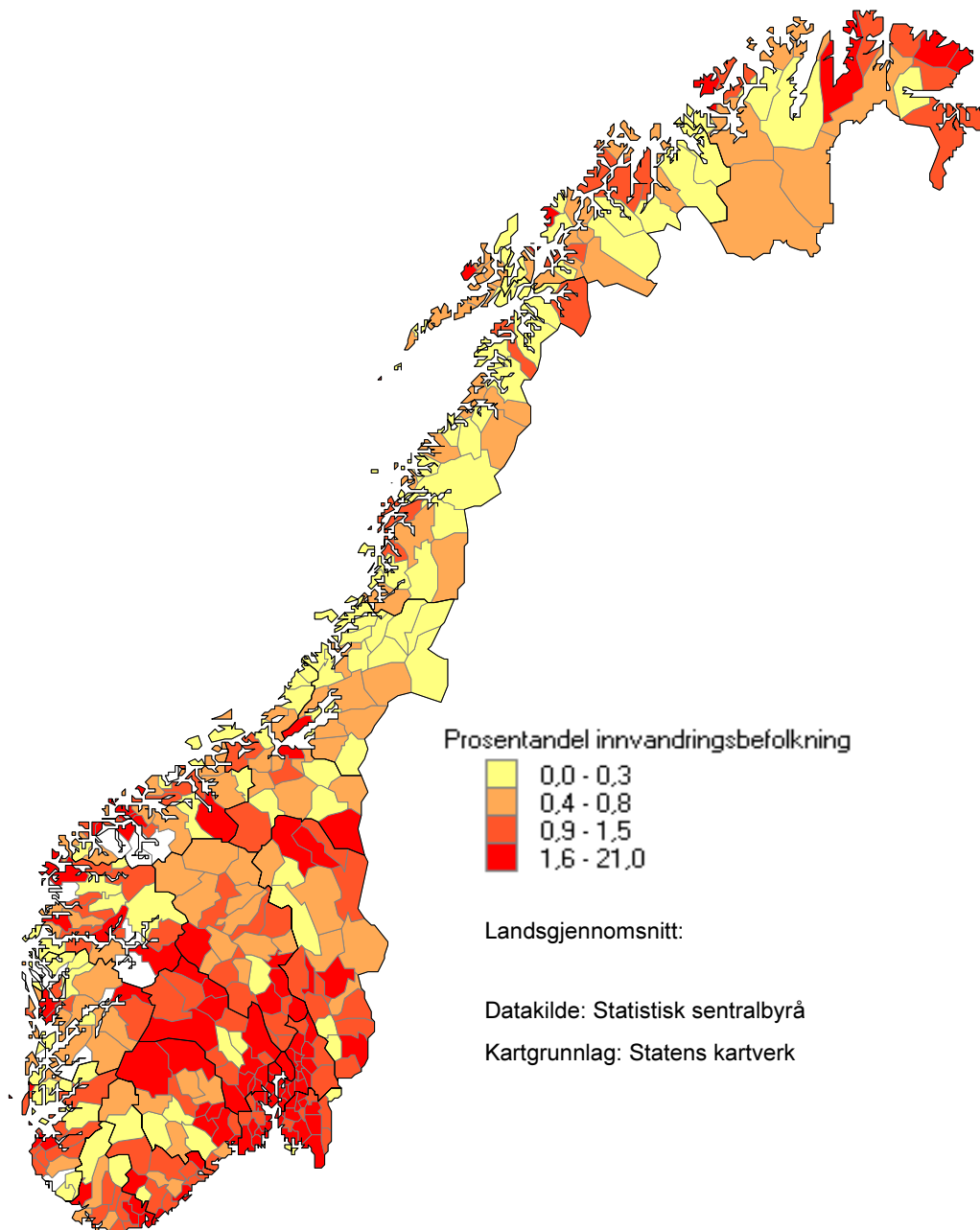

Flest er det fra enkeltlandene Sverige blant de nordiske, Tyskland blant de vesteuropeiske, Bosnia blant de østeuropeiske, og Pakistan, Irak, Somalia og Vietnam blant tredjeverdensland.

Barna fra ikke-vestlige land sto for 89 prosent av alle barn med innvandrerbakgrunn. Barn med bakgrunn fra Asia utgjorde over halvparten av alle innvandrerbarn i Norge.

Mens de fleste innvandrerbarna fra nordiske og østeuropeiske land selv hadde flyttet til Norge, var det nesten dobbelt så mange personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre som førstegenerasjonsinnvandrere blant barn fra tredje verden.

Figur 5. Innvandrerbefolkningen (0-17 år) i prosent av folketallet. Kommune. 1. januar 2003

Innvandrerbarna utgjorde 7 prosent av alle barn

Innvandrerbarna utgjorde 1.1.2003, 7,3 prosent av alle barn her til lands jf. tabell 1. Til sammenligning var andelen på 3,3 prosent i 1990 (tabell 1.7). Og som tidligere nevnt, barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre utgjorde en større del enn første generasjon. Andelen barn og unge i innvandrerbefolkningen er omtrent lik som i hele befolkningen sett under ett, også i de fleste aldersklassene (se tabell 1.5).

Mange utenlandsadopterte fra Sør-Korea og Colombia

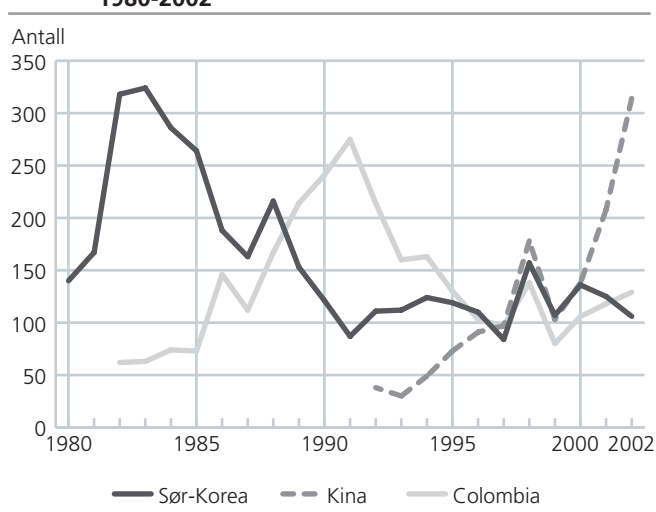
Ved inngangen til 2002 bodde det 8 650 utenlandsadopterte personer i alderen 0-17 år i Norge. Over halvparten av dem er født i Sør-Korea og Colombia, mens resten er fordelt på mange ulike fødeland. Denne aldersgruppen utgjorde rundt to tredeler av alle utenlandsadopterte i Norge. Disse regnes som nevnt ikke med til innvandrerbefolkningen fordi det legges vekt på sosiale og ikke biologiske foreldre.

... men stadig flere fra Kina

Det ble adoptert vel 800 utenlandske barn til Norge i 2002. Kinesiske barn utgjorde den største andelen av de adopterte, 40 prosent. Kina ble fremtredende som adopsjonsland først i siste halvdel av 1990-årene (tabell 1.25). Tidligere var det Sør-Korea som dominerte, samtidig som Colombia kom med som stort adopsjonsland. Man ser en nedgang i antall adopterte barn fra Sør-Korea de siste to årene, mens det er stadig flere colombianske og kinesiske barn som får norske adoptivforeldre.

I 2002 var hele 64 prosent jenteadopsjoner. Jenteoverskuddet totalt skyldes at de fleste adopterte fra Kina var jenter. Fra nesten alle land kom det flest gutter

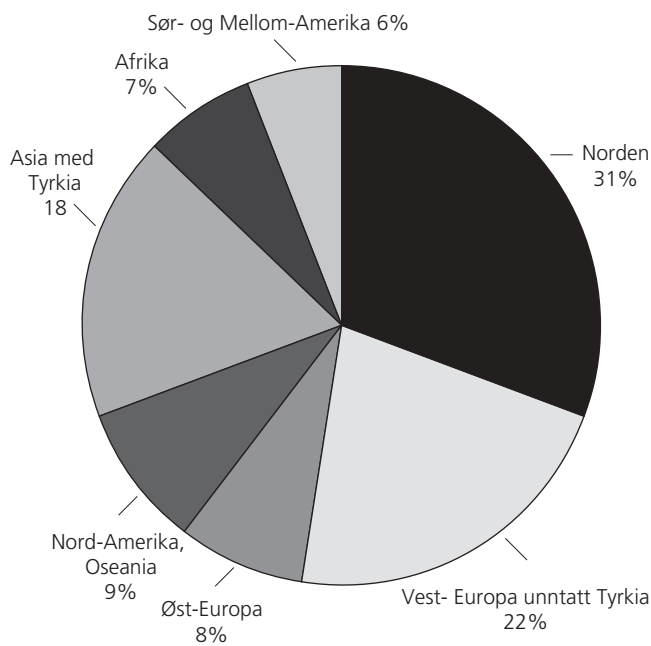
Figur 6. Adopsjoner fra Kina, Sør-Korea og Colombia. 1980-2002

Mange har sammensatt bakgrunn

Som en siste gruppe av personer med bakgrunn fra innvandring var det 84 600 barn med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder. De aller fleste av disse er født i Norge (tabell 1.6). Drøyt 45 prosent av de personene med blandet bakgrunn var under myndighetsalder. Den utenlandsfødte forelderen var fra et vestlig land i 63 prosent av den blandede befolkningen, og personer fra Norden utgjorde alene 32 prosent. Denne gruppen tilhører heller ikke innvandrerbefolkningen ettersom en av foreldrene er født i Norge.

Figur 7. Norskfødte barn med en norskfødt- og en utenlandsfødt forelder, etter landbakgrunn. 1.1. 2003

fordelingsmønsteret i aldersgruppen 20-24 år. Som sagt er det et flertall av menn i de fleste "unge" grupper i befolkningen, men vi finner et kvinneoverskudd blant innvandrere i aldersklassen 20-24 år.

Ubetydelige kjønnsforskjeller

Det var noen flere gutter enn jenter under 18 år i innvandrerbefolkningen, som i hele den norske befolkningen (se tabell 1.1). Norge har alltid hatt et lite flertall av kvinner i befolkningen, men det gjelder ikke i alle aldersgrupper. Det fødes omtrent 6 prosent flere gutter enn jenter, og frem til 55-årsalderen er menn i flertall i alle aldre (Løpende befolkningsstatistikk, folkemengde).

Tilsvarende mønster finner vi også blant innvandrerbarn 0-17 år, men det er viktig å nevne at det eksisterer tilleggsfaktorer som virker inn på fordelingen mellom menn og kvinner i innvandrerbefolkningen. Disse faktorene har å gjøre med hvem som flytter over landsgrenser og i hvilken alder det skjer. Som resultat av de tilleggsfaktorene opplever vi et avvik på det klassiske

43 prosent av alle barn med innvandrerbakgrunn bodde i Oslo anno 2002

100 900 barn bodde i hovedstaden per 1.1.2003. 28 prosent av dem hadde innvandrerbakgrunn. Til sammenlikning var bare 9 prosent av alle barn i befolkningen bosatt i Oslo per samme dato. Hele 87 prosent av alle innvandrerbarn i Oslo tilhører land fra tredje verden. Halvparten av alle ikke-vestlige barn bor i Oslo og Akershus.

Også Buskerud, Rogaland og Hordaland hadde en høyere andel innvandrerbarn enn i de andre fylkene.

De fleste ikke-vestlige barn bor i drabantbyer og indre øst.

Oslo er helt spesiell blant norske kommuner når det gjelder innvandrerbarn og innvandrere generelt, for ingen har tilnærmet så mange innvandrere, verken i absolutte tall eller i forhold til folke-mengden. Hvis man ser på innvandrerbarns bosettingsmønster i hovedstaden ser man at det finnes bydeler med en høy konsentrasjon av innvandrerbefolkningen og enda mer av deres barn. I enkelte bydeler kommer andelen av innvandrerbarn opp i 50 prosent og mer. Hovedtyngden av ikke-vestlige barn er bosatt i ulike drabantbyer i ytre by i øst, og i bydelene i indre øst. Indre øst omfatter bydelene Gamle Oslo, Grunerløkka - Sofienberg og Sagene - Torshov.

Gamle Oslo var bydelen med flest innvandrerbarn og unge 01.01.2003. 54 prosent av alle barn og unge i en alder fra 0 til 24 år i denne bydelen tilhørte innvandrerbefolkningen. Av disse personene var drøyt 94 prosent med ikke-vestlig bakgrunn. Stovner hadde den nest høyeste andelen ikke-vestlige innvandrerbarn og ungdom i Oslo. Søndre Nordstrand, Romsås, Furuset og Hellerud hadde også en høy andel ikke-vestlige barn og unge, over 40 prosent (se tabell 1.15).

Barn og unge med vestlig bakgrunn har et annet bosettingsmønster enn de ikke-vestlige barn. I alt var 1,4 prosent av hovedstadens barn under myndighetsalder barn med bakgrunn fra vestlige land. Uranienborg - Majorstua og Bygdøy - Frogner har den høyeste andelen av barn fra vestlige land, begge tilnærmet 8 prosent av alle barn og unge med vestlig bakgrunn i hovedstaden. Familier til barn med vestlig bakgrunn er gjennomgående godt økonomisk stilt.

Drammen og Fjaler har også høye andeler

I Norge bor det flest innvandrerbarn i Oslo. Dernest følger Bergen, Stavanger, Drammen og Trondheim (se tabell 1.13). I forhold til folketallet 0- 17 år bodde det i tillegg til Oslo også mange barn med innvandrerbakgrunn i Drammen kommune (21 prosent), i Fjaler (16 prosent) og i Askim (13 prosent) jf. tabell 1.14.

For en del kommuner kan det å for eksempel ha et flyktningmottak slå sterkt ut i perioder.

Mange innvandrerbarn med kort botid

Vi har sett at mange barn som er førstegenerasjonsinnvandrere har kort botid i Norge. Botid (hvor lenge det er siden første registrerte innvandring) er et forhold som er interessant når det gjelder førstegenerasjonsinnvandrere, men ikke for de som er født i Norge. For dem er botid i de fleste tilfeller lik alder. Når vi bruker botid som statistikkvariabel gjelder det kun førstegenerasjonsinnvandrere.

Mens 6 700 barn og unge er relativt nyankomne (ankommet til Norge i løpet av 2002), var det 7 500 førstegenerasjonsinnvandrere under 18 år som hadde en botid på to år per 1.1.2003 (jf. tabell 1.16).

Vel 20 prosent hadde botid på 10 år eller lenger, og 63 prosent bodd i Norge i 5 år eller mindre. I absolute tall var det drøyt 20 400 barn under myndighetsalder som hadde en botid på 5 år eller mindre. Hele 41 prosent av de med så kort botid hadde asiatisk bakgrunn.

17 500 flyktningbarn

I alt 17 500 barn under 18 år som bodde i Norge per 1.1.2002 har kommet til Norge som flyktninger (se tabell 1.17). 33 prosent av dem fikk opphold i Norge gjennom familiegjennforening. Flyktningbarna kom nesten uten unntak fra ikke-vestlige land. Av enkeltland peker Irak, Bosnia- Hercegovina, Serbia og Montenegro og Somalia seg ut med over 2 000 flyktningbarn under 18 år. Det var ingen store kjønnsforskjeller blant unge flyktninger, men blant voksne er det et lite mannsoverskudd i de fleste landgruppene.

51 prosent av flyktningbarna 0 – 17 år var bosatt i Oslo, Akershus og på Sør-Østlandet. Tilsvarende tall for hele innvandrerbefolkningen 0 – 17 år var 65 prosent. Størst var andelen i Oslo (18 prosent). 71 prosent av alle ikke-vestlige førstegenerasjonsinnvandrere i alderen 0 – 17 år har flyktningbakgrunn (se tabell 1.19). Andelen flyktninger blant alle ikke-vestlige førstegenerasjonsbarn og unge under myndighetsalder er lavest i Finnmark og Oslo.

Flyktning

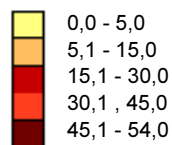
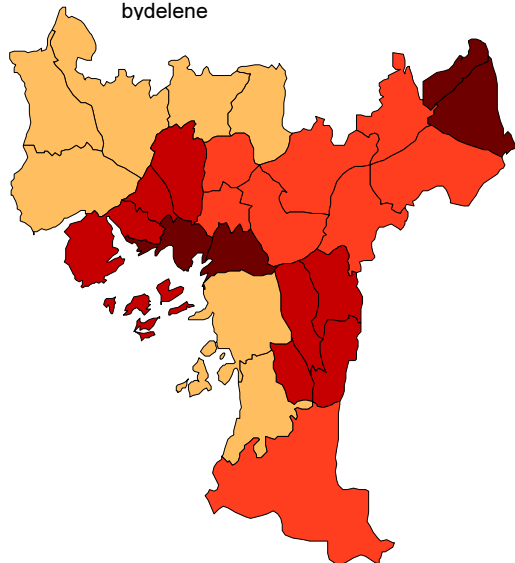
Betegnelsen flyktning brukes her om bosatte personer som en gang har kommet til Norge av fluktkgrunner (familie medregnet). Barn som flyktninger har født etter ankomst til Norge er ikke medregnet.

I følge standard for landsdelsinndeling fra 1997 består Norge av 7 enheter: Oslo og Akershus, Hedmark og Oppland, Sør – Østlandet, Agder og Rogaland, Vestlandet, Trøndelag og Nord- Norge.

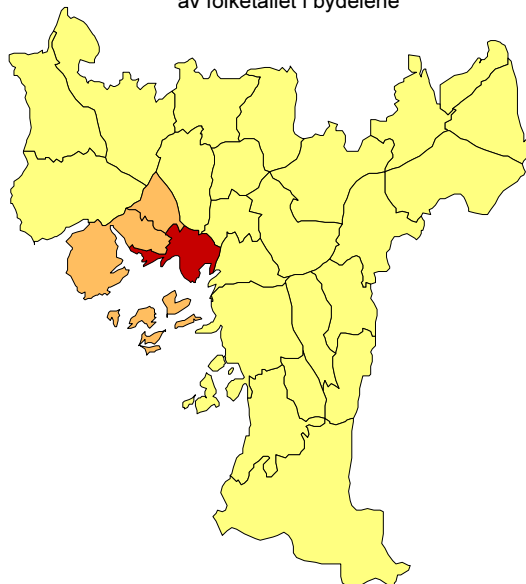
Sør –Østlandet omfatter Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark.

Figur 8. Innvandrerbefolkningen/innvandrerbefolkningen fra ikke-vestlige og innvandrere fra tredje verden (0-24 år) i prosent av folketallet. Bydel. 1. januar 2003

Innvandrerbefolkningen i prosent av folketallet i bydelene

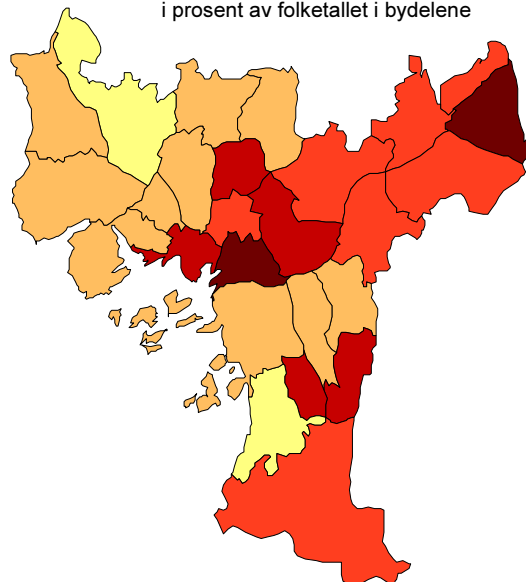

Innvandrerbefolkningen fra vestlige land i prosent av folketallet i bydelene

01 - Bygdøy Frogner	14 - Helsefyr-Sinsen
02 - Uranienborg-Majorstua	15 - Hellerud
03 - St. Hanshaugen-Ullevål	16 - Furuset
04 - Sagene-Torshov	17 - Stovner
05 - Grunerløkka-Sofienberg	18 - Romsås
06 - Gamle Oslo	19 - Grorud
07 - Ekeberg-Bekkelaget	20 - Bjerke
08 - Nordstrand	21 - Grefsen-Kjelsås
09 - Søndre Nordstrand	22 - Sogn
10 - Lamberseter	23 - Vinderen
11 - Bøler	24 - Røa
12 - Manglerud	25 - Ullern
13 - Østernsjø	26 - Sentrum

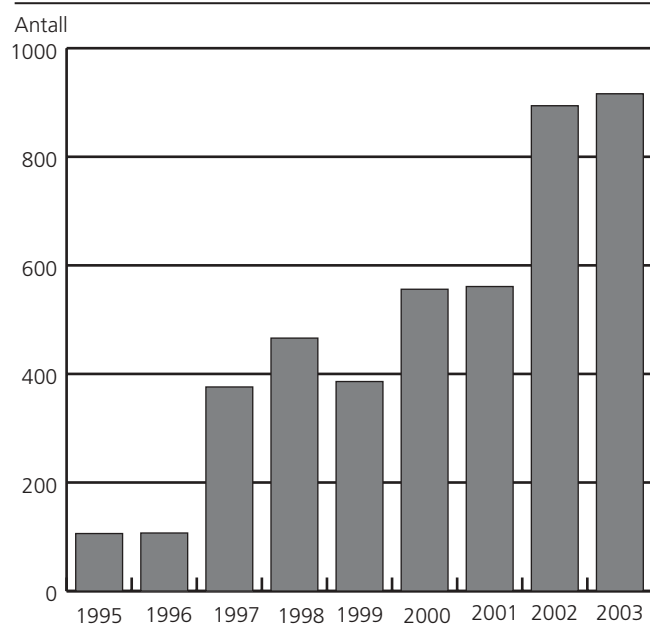
Innvandrerbefolkningen fra tredje verden i prosent av folketallet i bydelene

Ungdom på flukt

Kriger og krigslignende situasjoner, opprør, sult og katastrofer har til alle tider vært årsak til at mennesker flykter fra hjemmene sine, også barn og unge. Flesteparten av enslige mindreårige asylsøkere som har søkt om opphold i Norge kommer fra slike land. Til Norge har det i løpet av 90-årene kommet stadig flere enslige mindreårige. En foreløpig topp ble nådd i 2003, da 916 asylsøkere oppga å være enslige mindreårige ved ankomst til Norge. Halvparten av disse barna kom fra konfliktfylte land i Asia i 2003, en tredel fra Afghanistan (se tabell 1.30). 84 prosent av de som oppga å være enslige mindreårige asylsøkere i 2003 er gutter, og 77 prosent oppgir å ha en alder på 16 år eller eldre (jf. Tall og fakta 2003, UDI).

Figur 9. Enslige mindreårige asylsøkere. 1995-2003

En del unge alderstestes

For å sikre at de som bør behandles som enslige mindreårige faktisk er barn, begynte UDI i 2003 å teste alderen på personer som har oppgitt å være enslige mindreårige, men som UDI mistenkte for å være 18 år eller eldre. Alderstest består av røntgenundersøkelser av håndskjelettet og tenner. Rundt 500 av søkerne som ankom i 2003 ble testet og ca. 80 prosent av dem ble vurdert til å være 18 år eller eldre.

En flyttegevinst på 6 300 barn fra utlandet

Barn er stort sett nødt til å følge med foreldrene på flyttelasset. Flyttemønsteret til barn, både innvandrerbarn og andre barn, forteller derfor ikke mye om deres egne valg, men er om foreldrenes.

I 2002 flyttet 10 800 barn til Norge mens 4 500 flyttet ut. Dette ga en flyttegevinst på 6 300 barn og unge fra utlandet (tabell 1.23). Tilflyttingen var størst fra Irak med 1 200 barn. Det var også en betydelig nettoinnvandring av barn fra Somalia og Afghanistan. Den største nettoinnvandringsen av barn og unge var altså fra konfliktområdene. Samtidig var det en nettoutflytting til Sverige på drøyt 350 barn. Bare ett ikke-vestlig land noterte en nettoutflytting, Serbia og Montenegro. Vel 200 barn flyttet til dette landet i 2002. Dette var primært kosovoalbanske som fikk midlertidig oppholdstillatelse i Norge på grunn av konflikten i Kosovo. De fleste midlertidige oppholdstillatelsene er nå avviklet og mange albanske barnefamilier som bodde i Norge i konfliktperioden har reist fra Norge.

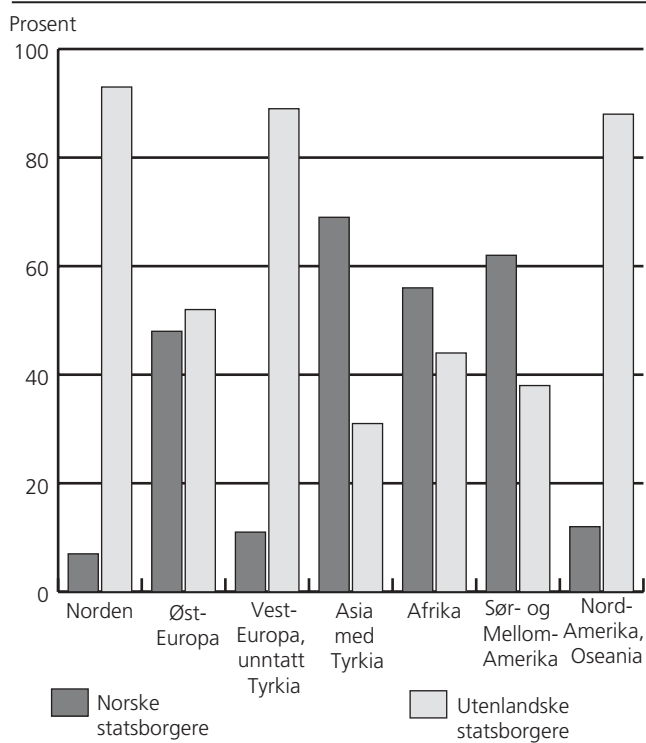
79 prosent av norskfødte innvandrerbarn er norske statsborgere

Mens de fleste norskfødte barn og unge med to utenlandsfødte foreldre har norsk statsborgerskap, har flere førstegenerasjonsinnvandrerbarn utenlandsk statsborgerskap enn norsk (se tabell 1.20). 24 100 førstegenerasjonsinnvandrerbarn hadde fortsatt sitt opprinnelige statsborgerskap og ikke norsk per 1.1.2003. 38 prosent av dem var fra Asia. At så mange førstegenerasjonsinnvandrere ikke har norsk statsborgerskap, henger til dels sammen med hvor lenge de har vært i landet.

Regler for norsk statsborgerskap

Hovedregelen er at en kan bli norsk statsborger når en har bodd i landet sammenhengende de syv siste år. Normalt må den som blir norsk statsborger oppgi sitt gamle statsborgerskap. Barn får som regel sin mors statsborgerskap ved fødselen. For barn under 12 år er det som oftest ikke noe krav om botid. Nordiske borgere kan få norsk statsborgerskap etter to år.

Figur 10. Barn 0-17 år, etter landbakgrunn og statsborgerskap. 1.1. 2003

var 39 prosent av førstegenerasjonsinnvandrere gift mens bare 10 prosent av alle 24-åringene var gift. Noe av denne forskjellen skyldes at innvandrerne, og særlig de med bakgrunn i tredje verden, i liten utstrekning lever i samboerskap, men dette har vi ennå ikke presis kunnskap om. Den høyeste andelen finner vi blant unge innvandrerkvinner fra Tyrkia (33 prosent) og Marokko (21) jf. tabell 1.29.

Hvor mange gifter seg som unge?

Innvandrerungdommene er, som andre unge, ugifte så lenge de er under 18 år. Ettersom de blir eldre og nærmer seg midten av 20-årene, stiger tallet på gifte innvandrerkvinner og innvandrer menn mye raskere enn for resten av befolkningen. Det var 39 100 førstegenerasjonsinnvandrere og norskfødte personer med to utenlandsfødte foreldre i alderen 17 – 24 år ved inngangen av 2003, og 7 600 av dem var gift.

Ser en på de enkelte årskullene mellom 18 og 24 år, ser en stor forskjell i ekteskapsmønstre for innvandrerbefolkningen og hele befolkningen (se tabell 1.27). Blant 18- og 19-åringene er det en større andel som er gift blant innvandrere, enn blant gjennomsnittet i hele befolkningen. Blant 18-åringene i innvandrerbefolkningen var 3 prosent gift mot 0,3 prosent i hele befolkningen. Mens for eksempel 3 prosent av alle 21-åringene var gift, var tilsvarende tall for innvandrere 19 prosent. For 24-åringene

Datamateriale

Statistikken i dette kapitlet er hentet fra SSBs befolkningsstatistikksystem. Statistikk over befolkningen bygger i hovedsak på Det sentrale folkeregister.

Tabell 2.1. Innvandrerbefolkningen¹, etter alder, kjønn og region. 1. 1. 2003

	Folkemengden i alt			Innvandrerbefolkningen i alt			Vestlige land			Ikke-vestlige land		
	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner	Begge kjønn	Menn	Kvinner
I alt	4 552 252	2 256 107	2 296 145	332 793	165 307	167 486	98 933	48 611	50 322	233 860	116 696	117 164
Under 1 år.....	55 620	28 427	27 193	4 772	2 416	2 356	570	293	277	4 202	2 123	2 079
1 - 2 år.....	117 257	59 942	57 315	9 415	4 869	4 546	1 071	580	491	8 344	4 289	4 055
3 - 5 år.....	180 853	92 685	88 168	13 592	6 945	6 647	1 488	777	711	12 104	6 168	5 936
6 - 12 år.....	435 762	223 976	211 786	30 911	15 872	15 039	3 512	1 844	1 668	27 399	14 028	13 371
13 - 15 år.....	177 202	90 742	86 460	12 117	6 237	5 880	1 358	698	660	10 759	5 539	5 220
16 - 17 år.....	109 017	56 159	52 858	8 114	4 287	3 827	784	370	414	7 330	3 917	3 413
18 - 19 år.....	106 697	54 719	51 978	8 844	4 488	4 356	1 105	441	664	7 739	4 047	3 692
20 - 24 år.....	274 913	139 482	135 431	26 109	11 860	14 249	5 441	2 388	3 053	20 668	9 472	11 196

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.2. Innvandrerbefolkningen¹, etter alder, kategori og landregion. 1. 1. 2003

	I alt			Vestlige land			Ikke-vestlige land		
	I alt	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	I alt	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	I alt	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre
I alt	332 793	277 262	55 531	98 933	93 126	5 807	233 860	184 136	49 724
Under 1 år.....	4 772	194	4 578	570	68	502	4 202	126	4 076
1 - 2 år.....	9 415	1 180	8 235	1 071	375	696	8 344	805	7 539
3 - 5 år.....	13 592	3 656	9 936	1 488	865	623	12 104	2 791	9 313
6 - 12 år.....	30 911	13 665	17 246	3 512	2 580	932	27 399	11 085	16 314
13 - 15 år.....	12 117	7 665	4 452	1 358	1 000	358	10 759	6 665	4 094
16 - 17 år.....	8 114	6 150	1 964	784	626	158	7 330	5 524	1 806
18 - 19 år.....	8 844	7 097	1 747	1 105	905	200	7 739	6 192	1 547
20 - 24 år.....	26 109	22 629	3 480	5 441	5 047	394	20 668	17 582	3 086

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.3. Innvandrerbefolkningen¹, etter alder og innvandrerkategori. 1.1. 2003

Alder	I alt	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Personer født i Norge av to uten- landsfødte foreldre
I alt	78 921	32 510	46 411
0.....	4 772	194	4 578
1.....	4 606	478	4 128
2.....	4 809	702	4 107
3.....	4 640	976	3 664
4.....	4 456	1 235	3 221
5.....	4 496	1 445	3 051
6.....	4 577	1 593	2 984
7.....	4 632	1 728	2 904
8.....	4 386	1 732	2 654
9.....	4 350	1 889	2 461
10.....	4 449	2 180	2 269
11.....	4 309	2 247	2 062
12.....	4 208	2 296	1 912
13.....	4 124	2 393	1 731
14.....	4 034	2 515	1 519
15.....	3 959	2 757	1 202
16.....	3 976	2 948	1 028
17.....	4 138	3 202	936

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.4. Innvandrerbefolkningen¹ 0-17 år, etter kjønn og bostedfylke. 1. 1. 2003

	I alt			Vestlige land			Ikke-vestlige land		
	Begge kjønn	Gutter	Jenter	Begge kjønn	Gutter	Jenter	Begge kjønn	Gutter	Jenter
I alt	78 921	40 626	38 295	8 783	4 562	4 221	70 138	36 064	34 074
01 Østfold	4 255	2 267	1 988	405	189	216	3 850	2 078	1 772
02 Akershus.....	8 740	4 559	4 181	1 416	744	672	7 324	3 815	3 509
03 Oslo	28 025	14 352	13 673	1 419	749	670	26 606	13 603	13 003
04 Hedmark	1 632	786	846	226	100	126	1 406	686	720
05 Oppland.....	1 739	912	827	235	134	101	1 504	778	726
06 Buskerud	4 943	2 481	2 462	523	265	258	4 420	2 216	2 204
07 Vestfold.....	2 824	1 459	1 365	320	170	150	2 504	1 289	1 215
08 Telemark.....	2 291	1 180	1 111	243	128	115	2 048	1 052	996
09 Aust-Agder.....	1 187	603	584	153	82	71	1 034	521	513
10 Vest-Agder.....	2 645	1 389	1 256	229	118	111	2 416	1 271	1 145
11 Rogaland	6 060	3 126	2 934	1 239	656	583	4 821	2 470	2 351
12 Hordaland.....	4 705	2 415	2 290	575	302	273	4 130	2 113	2 017
14 Sogn og Fjordane.....	1 007	522	485	248	131	117	759	391	368
15 Møre og Romsdal.....	1 927	1 010	917	333	166	167	1 594	844	750
16 Sør-Trøndelag.....	2 913	1 480	1 433	359	167	192	2 554	1 313	1 241
17 Nord-Trøndelag.....	701	352	349	141	78	63	560	274	286
18 Nordland	1 464	770	694	237	131	106	1 227	639	588
19 Troms	1 165	612	553	306	165	141	859	447	412
20 Finnmark.....	698	351	347	176	87	89	522	264	258

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.5. Personer med en norskfødt- og en utenlandsfødt forelder, etter innvandringskategori og landbakgrunn. 0-17 år. 1. 1. 2003

	I alt	Utenlandsfødt med én norsk forelder	Norskfødt med én utenlandsfødt forelder
Alle aldre	186 908	24 927	161 981
0-17 år	84 638	7 801	76 837
Norden.....	26 934	2 912	24 022
Vest- Europa unntatt Tyrkia.....	18 600	1 984	16 616
Øst-Europa	6 077	249	5 828
Nord-Amerika, Oseania	7 686	1 041	6 645
Asia med Tyrkia	14 848	896	13 952
Afrika	5 714	267	5 447
Sør- og Mellom-Amerika	4 779	452	4 327

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.6. Innvandrerbefolkningen¹ og personer med annen innvandringsbakgrunn, etter innvandringskategori og alder. 1.1. 2003

	Innvandrerbefolkningen			Annen innvandringsbakgrunn				Folke- mengden i alt
	I alt	Førstegene- rasjonsinn- vandrer uten norsk bakgrunn	Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	I alt	Utenlands- født med en norsk forelder	Norskfødt med en uten- landskfødt forelder	Født i utlan- det av norsk- fødte foreld- re	
I alt	332 793	277 262	55 531	218 574	24 927	161 981	31 666	4 552 252
Under 1 år.....	4 772	194	4 578	5 710	127	5 444	139	55 620
1 - 2 år	9 415	1 180	8 235	12 655	627	10 859	1 169	117 257
3 - 5 år	13 592	3 656	9 936	17 611	1 096	14 424	2 091	180 853
6 - 12 år	30 911	13 665	17 246	38 762	3 837	29 830	5 095	435 762
13 - 15 år	12 117	7 665	4 452	14 092	1 326	10 681	2 085	177 202
16 - 17 år	8 114	6 150	1 964	7 666	788	5 599	1 279	109 017
18 - 19 år	8 844	7 097	1 747	7 320	824	5 212	1 284	106 697
20 - 24 år	26 109	22 629	3 480	17 261	2 148	12 127	2 986	274 913

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.7. Fem ulike avgrensninger av personer 0-17 år med innvandringsbakgrunn. 1970-2003

	1.11.1970	1.11.1980	1.1.1990	1.1.1995	1.1.1998	1.1.1999	1.1.2000	1.1.2001	1.1.2002	1.1.2003
I alt	1 122 853	1 084 330	988 684	1 003 203	1 031 536	1 040 269	1 052 844	1 060 857	1 067 489	1 075 711
Uten innvand- rings-bakgrunn....	1 069 135	1 011 433	891 252	879 080	891 422	893 316	896 967	898 244	899 130	900 294
Førstegene- rasjonsinnvandrere	2 028	7 796	17 349	23 854	24 467	25 952	29 529	29 846	29 892	32 510
Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	1 858	5 155	15 196	25 622	32 637	34 561	37 437	40 489	43 292	46 411
Utenlandsfødte med en norskfødt forelder	5 619	7 384	5 998	5 561	6 259	6 809	6 922	7 015	7 003	7 801
Norskfødt med en utenlandsk- født forelder	36 876	42 335	48 591	58 374	65 661	67 915	70 264	73 297	75 984	76 837
Født i utlandet av norskfødte foreldre	7 337	10 227	10 298	10 712	11 090	11 716	11 725	11 966	12 188	11 858

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.8. Innvandrerbefolkningen¹, etter innvandringskategori og alder. 1.1. 2003

Alder	Folkemengden i alt		Innvandrerbefolkningen			Andel av innvandrerbe- folkningen		Andel av folkemengden			
	I alt	I prosent av hele befolk- ningen	I alt	I prosent av hele innvand- rerbefolk- ningen	Førstege- nerasjons- innvandrere uten norsk bakgrunn	Personar født i Norge av to uten- lands-fødte foreldre	Førstegene- rasjonsinn- vandrere uten norsk bakgrunn	Personar født i Norge av to uten- lands-fødte foreldre	I alt	Første- genera- sjonsinn- vandrere uten norsk bakgrunn	Personar født i Norge av to uten- lands- fødte foreldre
Alle aldere	4 552 252	100 332 793	100	277 262	55 531	83,3	16,7	7,3	6,1	1,2	
Av dette 0-17 ...	1 075 711	24 78 921	24	32 510	46 411	41,2	58,8	7,3	3,0	4,3	
Under 1 år.....	55 620	1 4 772	1	194	4 578	4,1	95,9	8,6	0,3	8,2	
1- 2 år	117 257	3 9 415	3	1 180	8 235	12,5	87,5	8,0	1,0	7,0	
3-5 år	180 853	4 13 592	4	3 656	9 936	26,9	73,1	7,5	2,0	5,5	
6-12 år	435 762	10 30 911	9	13 665	17 246	44,2	55,8	7,1	3,1	4,0	
13-15 år	177 202	4 12 117	4	7 665	4 452	63,3	36,7	6,8	4,3	2,5	
16-17 år	109 017	2 8 114	2	6 150	1 964	75,8	24,2	7,4	5,6	1,8	
18-19 år	106 697	2 8 844	3	7 097	1 747	80,2	19,8	8,3	6,7	1,6	
20-24 år	274 913	6 26 109	8	22 629	3 480	86,7	13,3	9,5	8,2	1,3	

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.9. Innvandrerbefolkningen¹, etter alder og bostedsfylke . 1.1. 2003

	Folkemengden i alt		Innvandrerbefolkningen		Andel av folkemengden	
	Alle aldere	0-17 år	Alle aldere	0-17 år	Alle aldere	0-17 år
Hele landet	4 552 252	1 075 711	332 793	78 921	7,3	7,3
01 Østfold	255 122	57 627	17 779	4 255	7,0	7,4
02 Akershus.....	483 283	122 240	40 526	8 740	8,4	7,1
03 Oslo	517 401	100 892	109 808	28 025	21,2	27,8
04 Hedmark.....	188 281	40 867	7 451	1 632	4,0	4,0
05 Oppland.....	183 582	40 286	7 159	1 739	3,9	4,3
06 Buskerud	241 371	55 013	19 222	4 943	8,0	9,0
07 Vestfold.....	218 171	50 940	12 823	2 824	5,9	5,5
08 Telemark.....	165 855	37 495	9 027	2 291	5,4	6,1
09 Aust-Agder.....	103 195	24 880	5 161	1 187	5,0	4,8
10 Vest-Agder.....	159 219	40 427	11 056	2 645	6,9	6,5
11 Rogaland	385 020	102 337	24 730	6 060	6,4	5,9
12 Hordaland	441 660	109 452	22 660	4 705	5,1	4,3
14 Sogn og Fjordane	107 274	26 904	4 200	1 007	3,9	3,7
15 Møre og Romsdal	244 309	59 103	8 485	1 927	3,5	3,3
16 Sør-Trøndelag	268 188	63 713	12 550	2 913	4,7	4,6
17 Nord-Trøndelag	127 610	31 603	3 152	701	2,5	2,2
18 Nordland	236 950	56 727	6 968	1 464	2,9	2,6
19 Troms	152 247	36 823	6 087	1 165	4,0	3,2
20 Finnmark.....	73 514	18 382	3 949	698	5,4	3,8

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.10. Innvandrerbefolkningen¹ 0-24 år, etter kjønn, alder og landbakgrunn. 1.1. 2003

	I alt					
	I alt	0-4 år	5-9 år	10-14 år	15-19 år	20-24 år
I alt	113 874	23 283	22 441	21 124	20 917	26 109
Norden.....	9 185	1 454	1 354	1 423	1 294	3 660
Øst-Europa	19 725	3 259	3 506	4 048	4 065	4 847
Vest-Europa, unntatt Tyrkia.....	4 975	1 042	923	851	782	1 377
Asia med Tyrkia	57 877	12 373	12 116	11 088	10 723	11 577
Afrika	16 865	4 508	3 685	2 674	2 881	3 117
Sør- og Mellom-Amerika	4 078	503	674	835	939	1 127
Nord-Amerika, Oseania	1 169	144	183	205	233	404

	Kvinner					
	I alt	0-4 år	5-9 år	10-14 år	15-19 år	20-24 år
I alt	56 974	11 983	11 490	10 841	10 800	11 860
Norden.....	4 244	777	674	738	542	1 513
Øst-Europa	9 522	1 664	1 788	2 055	2 022	1 993
Vest-Europa, unntatt Tyrkia.....	2 565	550	509	455	377	674
Asia med Tyrkia	29 433	6 321	6 189	5 720	5 761	5 442
Afrika	8 623	2 321	1 882	1 342	1 554	1 524
Sør- og Mellom-Amerika	2 005	275	345	429	443	513
Nord-Amerika, Oseania	582	75	103	102	101	201

	Menn					
	I alt	0-4 år	5-9 år	10-14 år	15-19 år	20-24 år
I alt	56 900	11 300	10 951	10 283	10 117	14 249
Norden.....	4 941	677	680	685	752	2 147
Øst-Europa	10 203	1 595	1 718	1 993	2 043	2 854
Vest-Europa, unntatt Tyrkia.....	2 410	492	414	396	405	703
Asia med Tyrkia	28 444	6 052	5 927	5 368	4 962	6 135
Afrika	8 242	2 187	1 803	1 332	1 327	1 593
Sør- og Mellom-Amerika	2 073	228	329	406	496	614
Nord-Amerika, Oseania	587	69	80	103	132	203

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.11. Innvandrerbefolkningen¹ 0-17 år, etter landbakgrunn. 1. 1. 2003

	I alt	Førstegenerasjons- innvandrere	Andregenerasjons- innvandrere
Norden i alt.....	4 878	3 125	1 753
Sverige	1 698	1 082	616
Danmark	1 276	728	548
Island	1 038	742	296
Finland	754	496	258
Færøyene	90	57	33
Grønland.....	22	20	2
Vest-Europa unntatt Tyrkia i alt	3 259	1 903	1 356
Av dette:			
Tyskland	1 069	688	381
Storbritannia	883	514	369
Nederland	618	324	294
Frankrike.....	259	165	94
Spania	83	44	39
Øst-Europa i alt.....	13 193	7 704	5 489
Av dette:			
Bosnia-Hercegovina	4 225	2 348	1 877
Serbia og Montenegro	3 946	2 308	1 638
Russland.....	1 317	1 153	164
Polen	1 008	439	569
Kroatia	854	543	311
Nord-Amerika, Oseania i alt	646	486	160
Av dette:			
USA	473	361	112
Asia,Afrika,Sør-og Mellom-Amerika, Tyrkia, statsløse og uoppgitt.....	56 945	19 292	37 653
Pakistan.....	9 477	1 276	8 201
Irak.....	6 028	4 173	1 855
Somalia.....	5 974	3 048	2 926
Vietnam	5 541	758	4 783
Sri Lanka	4 213	606	3 607
Tyrkia.....	4 156	694	3 462
Iran	3 462	1 803	1 659
Marokko.....	2 052	256	1 796
India.....	1 881	172	1 709
Chile	1 654	461	1 193
Afghanistan.....	1 528	1 268	260
Filippinene	1 134	404	730
Kina	944	282	662
Thailand.....	848	669	179
Eritrea	749	131	618
Libanon.....	686	192	494
Etiopia.....	657	388	269
Syria	497	197	300
Ghana.....	470	144	326
Gambia	318	75	243
Algerie	280	77	203

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

**Tabell 2.12. Innvandrerbefolkningen¹ 0-17 år, etter syv grupper av landbakgrunn og bostedsfylke.
1.1. 2003**

	Alle barn 0-17 år	Innvan- drerbarn i alt	Norden	Øst- Euro- pa	Vest- Europa, unntatt Tyrkia	Asia med Tyrkia	Afrika	Sør- og Mellom- Amerika	Nord- Amerika, Oseania
I alt	1 075 711	78 921	4 878	13 193	3 259	41 846	12 531	2 568	646
01 Østfold	57 627	4 255	268	1 336	120	2 041	406	67	17
02 Akershus.....	122 240	8 740	917	1 387	394	4 751	929	257	105
03 Oslo	100 892	28 025	784	2 114	527	17 539	6 364	589	108
04 Hedmark.....	40 867	1 632	134	486	82	612	268	40	10
05 Oppland.....	40 286	1 739	144	501	90	704	249	50	1
06 Buskerud	55 013	4 943	340	967	173	2 909	378	166	10
07 Vestfold.....	50 940	2 824	195	741	107	1 489	219	55	18
08 Telemark.....	37 495	2 291	145	580	93	902	471	95	5
09 Aust-Agder.....	24 880	1 187	88	373	52	518	103	40	13
10 Vest-Agder.....	40 427	2 645	106	800	110	1 141	233	242	13
11 Rogaland.....	102 337	6 060	438	1 147	609	2 628	838	208	192
12 Hordaland.....	109 452	4 705	258	734	254	2 413	584	399	63
14 Sogn og Fjordane....	26 904	1 007	113	176	127	386	109	88	8
15 Møre og Romsdal....	59 103	1 927	161	412	167	865	266	51	5
16 Sør-Trøndelag.....	63 713	2 913	188	508	143	1 461	440	145	28
17 Nord-Trøndelag.....	31 603	701	73	154	59	279	122	5	9
18 Nordland	56 727	1 464	167	336	53	604	253	34	17
19 Troms	36 823	1 165	194	207	89	381	245	26	23
20 Finnmark.....	18 382	698	165	234	10	223	54	11	1

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.13 Innvandrerbefolkningen¹ 0-17 år, etter landbakgrunn. Sortert etter størrelsen på innvandrerbefolkningen¹. Bostedskommune. 1. 1. 2003

	I alt	Norden	Øst- Europa	Vest- Euro- pa, unntatt Tyrkia	Asia med Tyrkia	Afrika	Sør- og Mellom- Amerika	Nord- Amerika, Oseania
1. Hele landet	78 921	4 878	13 193	3 259	41 846	12 531	2 568	646
2. 0301 Oslo	28 025	784	2 114	527	17539	6364	589	108
3. 1201 Bergen	3 469	161	427	154	1855	463	354	55
4. 1103 Stavanger	2 770	162	341	328	1238	480	116	105
5. 0602 Drammen.....	2 549	89	413	31	1778	200	35	3
6. 1601 Trondheim	2 254	138	324	93	1199	369	111	20
7. 0219 Bærum.....	2 051	261	298	137	972	307	35	41
8. 1001 Kristiansand.....	1 739	58	421	38	841	172	207	2
9. 0231 Skedsmo.....	1 113	46	95	28	833	75	34	2
10. 1102 Sandnes	1 090	79	190	61	647	70	16	27
11. 0106 Fredrikstad.....	1 088	88	390	18	459	118	12	3
12. 0806 Skien.....	1 020	39	227	22	419	249	64	-
13. 0230 Lørenskog.....	957	75	86	15	695	64	19	3
14. 0220 Asker	956	130	183	68	368	159	25	23
15. 0105 Sarpsborg	760	30	308	10	316	76	13	7
16. 0104 Moss	685	25	81	9	535	27	8	-
17. 0706 Sandefjord	663	44	216	21	348	18	13	3
18. 0709 Larvik.....	599	17	137	18	364	48	15	-
19. 1902 Tromsø	562	123	97	48	121	147	13	13
20. 0906 Arendal	519	31	163	21	259	19	16	10

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

**Tabell 2.14. Andel personer 0-17 år med innvandrerbakgrunn, sortert etter andel. Bostedskommune.
1.1. 2003**

I alt	7,3
1. 0301 Oslo	27,8
2. 0602 Drammen	20,8
3. 1429 Fjaler	16,1
4. 0124 Askim	13,4
5. 0230 Lørenskog	13,0
6. 0228 Rælingen	11,6
7. 0104 Moss	11,5
8. 0231 Skedsmo	11,5
9. 1920 Lavangen	10,5
10. 1103 Stavanger	10,3
11. 0938 Bygland	10,1
12. 1001 Kristiansand	9,5
13. 2028 Båtsfjord	9,4
14. 0625 Nedre Eiker	9,3
15. 0436 Tolga	9,2
16. 0617 Gol	9,1
17. 0806 Skien	8,9
18. 1418 Balestrand	8,8
19. 0214 Ås	8,6
20. 0402 Kongsvinger	8,5

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.15. Innvandrerbefolkningen¹ 0-24 år, etter landbakgrunn og bydel i Oslo. 1.1. 2003

	Alle barn 0-24 år	Innvandrerbefolkningen								
		Andel I alt innvandr- befolkning	Norden	Øst- Europa	Vest- Europa, unntatt Tyrkia	Asia med Tyrkia	Afrika	Nord- Amerika, Oseania	Sør- og Mellom- Amerika	
I alt 0-24 år.....	141 651	40 761	29	2 428	3 507	886	24 293	8 434	226	987
Av dette 0-17 år.....	100 892	28 025	28	784	2 114	527	17 539	6 364	108	589
Bygdøy-Frogner.....	4 089	680	17	205	89	98	167	75	16	30
Uranienborg-Majorstua.....	4 297	795	19	256	88	70	232	101	12	36
StHanshaugen-Ullevål.....	6 218	993	16	236	129	55	350	171	16	36
Sagene-Torshov.....	5 390	1 937	36	120	174	33	923	600	13	74
Grunerløkka-Sofienberg.....	6 004	2 626	44	212	210	55	1 505	564	17	63
Gamle Oslo.....	6 941	3 734	54	168	186	40	2 243	1 011	7	79
Ekeberg-Bekkelaget.....	5 083	600	12	76	72	24	255	133	12	28
Nordstrand.....	5 134	315	6	73	49	21	122	41	1	8
Søndre Nordstrand.....	13 310	5 883	44	126	403	59	3 951	1 231	6	107
Lambertseter.....	2 397	518	22	13	57	7	305	120	1	15
Bøler.....	3 680	980	27	27	85	11	568	275	1	13
Manglerud.....	3 420	630	18	29	79	7	409	94	3	9
Østensjø.....	4 019	699	17	25	90	20	338	184	4	38
Helsfyr-Sinsen.....	5 051	1 787	35	64	240	22	987	420	6	48
Hellerud.....	4 277	1 797	42	24	219	5	1 191	333	4	21
Furuset.....	9 963	4 338	44	59	260	54	3 132	736	6	91
Stovner.....	6 908	3 640	53	37	191	27	2 672	649	6	58
Romsås.....	2 241	1 070	48	15	88	8	634	278	-	47
Grorud.....	5 095	2 077	41	37	157	10	1 401	421	1	50
Bjerke.....	6 765	2 624	39	71	186	27	1 847	453	3	37
Grefsen-Kjelsås.....	5 222	401	8	53	58	14	172	81	7	16
Sogn.....	4 927	678	14	90	111	71	217	153	20	16
Vinderen.....	6 571	418	6	147	70	55	92	12	24	18
Røa.....	6 316	696	11	109	79	39	275	148	21	25
Ullern.....	7 403	682	9	106	120	49	249	127	17	14
Sentrum.....	251	124	49	45	13	2	39	17	1	7
Marka.....	556	12	2	4	3	1	1	-	-	3
Uoppgitt, uten fast bopel.....	123	27	22	1	1	2	16	6	1	-

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.16. Førstegenerasjonsinnvandrere 0-24 år, etter botid og landbakgrunn. 1.1. 2003

Landbakgrunn	I alt	-1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
		I alt 0-24 år	62236	712	286	353	514	672	1457	1888	1879	1609
Av dette 0-17 år	32510	-	-	-	51	105	444	668	719	677	834	1190
Norden	7123	81	20	40	56	76	71	87	62	73	79	105
Øst-Europa	13863	43	33	34	42	53	209	260	219	188	257	662
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	3371	45	17	23	43	40	48	20	34	39	28	54
Asia med Tyrkia	25536	457	184	229	309	385	795	1004	1216	1015	983	1072
Afrika	8958	44	22	10	25	38	96	132	176	183	275	225
Sør- og Mellom-Amerika	2413	32	9	13	32	69	233	372	160	103	54	42
Nord-Amerika, Oseania	972	10	1	4	7	11	5	13	12	8	6	9
	I alt	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	
I alt 0-24 år	62236	3484	2234	1966	1830	2699	3793	6377	6271	7529	12832	
Av dette 0-17 år	32510	1942	1354	1268	1164	1676	2260	3978	3424	4025	6731	
Norden	7123	125	209	194	253	454	671	653	760	1039	2015	
Øst-Europa	13863	2149	1181	827	445	343	512	2228	963	1204	2011	
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	3371	62	66	67	84	153	240	299	371	659	979	
Asia med Tyrkia	25536	783	507	548	645	1166	1492	2010	2707	3069	4960	
Afrika	8958	296	225	268	323	449	745	1009	1157	1122	2138	
Sør- og Mellom-Amerika	2413	51	32	49	52	91	95	116	212	209	387	
Nord-Amerika, Oseania	972	18	14	13	28	43	38	62	101	227	342	

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.17. Ulike avgrensninger av flyktninger 0-24 år, etter landbakgrunn og kjønn. 1.1. 2002

Landbakgrunn	I alt		Flyktninger			
			Hovedperson flyktning		Familietilknyttet til flyktning	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
I alt 0-24 år	15 668	13 530	10 594	8 725	5 074	4 805
Av dette 0-17	9 185	8 292	6 137	5 570	3 048	2 722
Norden	11	6	6	3	5	3
Øst-Europa	4 696	4 261	3 868	3 415	828	846
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	10	13	8	12	2	1
Asia med Tyrkia	7 533	6 173	4 803	3 514	2 730	2 659
Afrika	2 816	2 460	1 575	1 444	1 241	1 016
Nord-Amerika, Oseania	4	4	3	4	1	.
Sør- og Mellom- Amerika	598	613	331	333	267	280

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.18. Flyktninger 0-24 år, etter kjønn og landbakgrunn. 1.1. 2002

Landbakgrunn	I alt	Menn	Kvinner
I alt	29 198	15 668	13 530
Av dette 0-17 år	17477	9185	8292
Irak	4 550	2 685	1 865
Bosnia- Hercegovina	4 186	2 146	2 040
Somalia	3 711	2 046	1 665
Serbia og Montenegro	3 225	1 740	1 485
Iran	3 000	1 561	1 439
Vietnam	2 220	1 164	1 056
Sri Lanka	1 135	627	508
Afghanistan	1 016	552	464
Chile	1 013	497	516
Kroatia	729	386	343
Tyrkia	558	292	266
Etiopia	458	228	230
Makedonia	331	174	157
Eritrea	250	120	130
Pakistan	250	138	112
Syria	218	132	86
Libanon	197	103	94
Polen	180	83	97
Russland	134	74	60
Sudan	104	50	54

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.19. Flyktninger 0-17 år, fordelt på bostedsfylke. 1.1. 2002

	Flyktninger			Ikke-vestlige førstegenerasjonsinnvandrere			Prosent flyktninger av alle ikke-vestlige førstegenerasjonsinnvandrere		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
Hele landet	17 477	9 185	8 292	24 463	12 696	11 767	71,4	72,3	70,5
01 Østfold	1 171	627	544	1 486	786	700	78,8	79,8	77,7
02 Akershus	1 708	931	777	2 351	1 251	1 100	72,6	74,4	70,6
03 Oslo	3 216	1 651	1 565	5 809	2 979	2 830	55,4	55,4	55,3
04 Hedmark	648	349	299	747	401	346	86,7	87,0	86,4
05 Oppland	628	343	285	752	396	356	83,5	86,6	80,1
06 Buskerud	1 070	534	536	1 392	708	684	76,9	75,4	78,4
07 Vestfold	837	451	386	1 040	539	501	80,5	83,7	77,0
08 Telemark	874	466	408	1 018	541	477	85,9	86,1	85,5
09 Aust-Agder	450	223	227	532	263	269	84,6	84,8	84,4
10 Vest-Agder	980	509	471	1 149	593	556	85,3	85,8	84,7
11 Rogaland	1 393	755	638	1 886	1 006	880	73,9	75,0	72,5
12 Hordaland	1 181	598	583	1 658	839	819	71,2	71,3	71,2
14 Sogn og Fjordane	253	136	117	419	232	187	60,4	58,6	62,6
15 Møre og Romsdal	587	337	250	790	437	353	74,3	77,1	70,8
16 Sør-Trøndelag	888	449	439	1 229	605	624	72,3	74,2	70,4
17 Nord-Trøndelag	316	163	153	376	185	191	84,0	88,1	80,1
18 Nordland	634	323	311	828	407	421	76,6	79,4	73,9
19 Troms	441	236	205	604	320	284	73,0	73,8	72,2
20 Finnmark	202	104	98	397	208	189	50,9	50,0	51,9

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.20. Barn 0-17 år, etter landbakgrunn, innvandringskategori og statsborgerskap. 1.1. 2003

	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn			Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre		
	I alt	Norske statsborgere	Utenlandske statsborgere	I alt	Norske statsborgere	Utenlandske statsborgere
I alt	32 510	8 382	24 128	46 411	36 440	9 971
Norden	3 125	109	3 016	1 753	241	1 512
Øst-Europa	7 704	2 533	5 171	5 489	3 781	1 708
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	1 903	82	1 821	1 356	274	1 082
Asia med Tyrkia	13 179	4 065	9 114	28 667	24 993	3 674
Afrika	5 095	1 167	3 928	7 436	5 899	1 537
Sør- og Mellom-Amerika	1 018	387	631	1 550	1 213	337
Nord-Amerika, Oseania	486	39	447	160	39	121

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.21. Fødte, etter innvandringskategori og landsregion. 2002

Landbakgrunn	I alt	Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	Norskfødt med en utenlandsfødt forelder
I alt	55631	4545	5422
Norge	40668	-	-
Norden	3517	280	1550
Øst-Europa	1364	644	518
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	2421	205	974
Asia med Tyrkia	4107	2430	1247
Afrika	1428	894	374
Sør- og Mellom-Amerika	561	79	349
Nord-Amerika, Oseania	930	13	410
Uoppgitt	635	-	-

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB

Tabell 2. 22. Fødte, etter landbakgrunn og mors alder. 2002

	Alle aldere	Mors alder										
		15-24 år	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
I alt	55 631	8 181	6	40	121	255	536	837	1 220	1 422	1 769	1 975
Norge	40 668	5 825	4	30	97	183	384	591	884	1 006	1 248	1 398
Norden	3 517	398	-	1	5	9	27	26	68	66	79	117
Øst-Europa	1 364	268	-	1	2	9	19	32	34	46	56	69
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	2 421	239	1	1	4	7	11	26	32	39	56	62
Asia med Tyrkia	4 107	887	1	3	7	22	50	94	131	165	213	201
Afrika	1 428	248	-	-	3	11	16	26	29	48	63	52
Nord-Amerika, Oseania	561	77	-	2	-	4	3	7	11	17	12	21
Sør- og Mellom-Amerika	930	148	-	1	2	9	14	20	22	18	25	37
Uoppgitt landbakgrunn	635	91	-	1	1	1	12	15	9	17	17	18

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB

Tabell 2.23. Flytting til og fra utlandet¹, etter kjønn og landbakgrunn. Personer 0-17 år. 2002

	Innvandring						Utvandring						Nettoinnvandring					
	Alle aldere			0-17 år			Alle aldere			0-17 år			Alle aldere			0-17 år		
	I alt	Menn	Kvin- ner	I alt	Gutter	Jenter	I alt	Menn	Kvin- ner	I alt	Gutter	Jenter	I alt	Menn	Kvin- ner	I alt	Gut- ter	Jen- ter
Hele landet .	40 122	19 341	20 781	10 812	5 473	5 339	22 948	11 851	11 097	4 508	2 338	2 170	17 174	7 490	9 684	6 304	3 135	3 169
Sverige	4 552	2 372	2 180	555	290	265	6 357	3 304	3 053	907	457	450	-1 805	-932	-873	-352	-167	-185
Danmark	3 232	1 688	1 544	461	226	235	3 309	1 612	1 697	457	244	213	-77	76	-153	4	-18	22
Irak	2 467	1 211	1 256	1 167	674	493	120	108	12	10	7	3	2 347	1 103	1 244	1 157	667	490
Somalia	1 927	1 068	859	780	394	386	55	31	24	34	19	15	1 872	1 037	835	746	375	371
USA	1 852	978	874	524	259	265	1 378	760	618	375	218	157	474	218	256	149	41	108
Storbritannia	1 628	896	732	391	198	193	1 300	645	655	325	161	164	328	251	77	66	37	29
Tyskland	1 572	785	787	287	140	147	679	318	361	116	60	56	893	467	426	171	80	91
Russland	1 350	480	870	438	229	209	122	63	59	19	7	12	1 228	417	811	419	222	197
Finland	1 249	601	648	221	112	109	1 056	502	554	211	109	102	193	99	94	10	3	7
Thailand	1 023	198	825	281	123	158	126	73	53	17	8	9	897	125	772	264	115	149
Pakistan	937	423	514	341	171	170	246	120	126	141	63	78	691	303	388	200	108	92
Afghanistan .	869	505	364	409	229	180	4	1	3	0	0	0	865	504	361	409	229	180
Tyrkia	823	472	351	232	126	106	78	44	34	22	12	10	745	428	317	210	114	96
Kina	805	231	574	380	47	333	138	69	69	15	7	8	667	162	505	365	40	325
Spania	757	394	363	172	86	86	1 099	582	517	152	87	65	-342	-188	-154	20	-1	21
Iran	725	310	415	215	115	100	69	29	40	18	5	13	656	281	375	197	110	87
Polen	702	315	387	100	60	40	87	34	53	6	4	2	615	281	334	94	56	38
Serbia- Montenegro .	690	339	351	179	96	83	494	283	211	202	108	94	196	56	140	-23	-12	-11
Filippinene ...	660	178	482	180	98	82	77	36	41	20	11	9	583	142	441	160	87	73
Island	609	332	277	165	98	67	419	206	213	123	69	54	190	126	64	42	29	13

¹ Omfatter både norske og utenlandske statsborgere.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.24. Adopsjoner, etter barnets kjønn, alder og tidligere statsborgerskap. 2002

Tidligere statsborgerskap	Begge kjønn			Begge kjønn, etter alder			
	I alt	Gutter	Jenter	-1	1-2	3-11	12-
I alt	989	376	613	158	502	189	140
Utenlandsk.....	802	291	511	155	496	138	13
Norge.....	187	85	102	3	6	51	127
Europa ellers.....	47	34	13	1	14	26	6
Polen	11	8	3	-	5	-	2
Russland.....	10	5	5	-	4	6	-
Ungarn.....	18	16	2	1	-	13	-
Afrika i alt.....	44	19	25	15	18	11	-
Etiopia.....	40	19	21	15	16	9	-
Asia i alt.....	528	141	387	100	376	48	4
Filippinene	40	26	14	-	9	31	-
India.....	37	15	22	-	33	4	-
Kina	314	12	302	25	288	1	-
Sør-Korea	106	69	37	71	35	-	-
Thailand.....	19	13	6	-	7	10	2
Sør- og Mellom Amerika i alt....	181	97	84	39	88	52	2
Guatemala.....	7	5	2	-	4	3	-
Brasil.....	24	12	12	-	5	19	-
Chile	12	6	6	-	5	7	-
Colombia	129	70	59	37	67	23	2
Andre	2	-	2	-	-	1	1

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB

Tabell 2.25. Adopsjoner, etter barnets tidligere statsborgerskap. Begge kjønn. 1997-2002

	1997	1998 ¹	1999	2000	2001	2002
Begge kjønn						
I alt	814	1 093	802	792	908	989
Norge.....	272	290	263	133	187	187
Europa ellers.....	85	99	58	64	56	47
Polen	1	-	5	4	4	11
Romania	32	41	15	3	1	-
Russland.....	26	30	21	22	22	10
Ungarn.....	17	20	10	23	19	18
Afrika i alt	52	46	40	61	50	44
Etiopia.....	50	39	37	59	46	40
Asia i alt.....	240	444	311	375	447	528
Filippinene	11	34	11	27	31	40
India.....	23	44	54	49	40	37
Kina	97	178	103	138	208	314
Sør-Korea.....	84	157	107	136	125	106
Thailand.....	9	13	19	17	34	19
Sør- og Mellom Amerika i alt.....	159	203	121	147	161	175
Guatemala.....	4	10	9	9	5	7
Bolivia	12	9	9	6	3	-
Brasil.....	30	35	15	16	16	24
Chile	6	11	8	9	13	12
Colombia	97	138	80	106	118	129
Ecuador	10	-	-	1	6	3
Andre	1	3	2	-	2	2

¹ Et betydelig etterslep av meldinger er medregnet.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.26. Utenlandsadopterte barn, etter kjønn, alder og landbakgrunn. 2003

	I alt	Menn	Kvinner
Hele befolkningen.....	14 796	6 554	8 242
0-17 år.....	8 648	4 187	4 461
Under 1 år.....	127	71	56
1 - 2 år.....	880	370	510
3 - 5 år.....	1 677	751	926
6 - 12 år.....	3 418	1 705	1 713
13 - 15 år.....	1 577	828	749
16 - 17 år.....	969	462	507
Landbakgrunn			
I alt.....	8 648	4 187	4 461
Sør-Korea.....	2 245	1 165	1 080
Colombia.....	2 191	1 287	904
Kina.....	933	29	904
India.....	654	204	450
Filippinene.....	433	285	148
Brasil.....	296	166	130
Etiopia.....	287	186	101
Thailand.....	165	80	85
Russland.....	163	100	63
Chile.....	151	80	71

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.27. Personer 17-24 år, etter sivilstand¹ og alder. 1. 1. 2003

	Alle aldere	Alder							
		17	18	19	20	21	22	23	24
Hele befolkningen.....	4 552 252	53 918	53 349	53 348	54 509	54 181	54 863	55 503	55 857
Ugift.....	2 216 180	53 909	53 197	52 798	53 370	52 292	51 893	50 962	49 689
Gift.....	1 691 523	9	149	533	1 082	1 770	2 743	4 157	5 605
Annen sivilstand.....	644 549	-	3	17	57	119	227	384	563
Førstegenerasjonsinnvandrere.....	277 262	3 202	3 364	3 733	3 820	4 003	4 531	4 946	5 329
Ugift.....	92 618	3 196	3 266	3 380	3 180	3 125	3 146	3 060	3 018
Gift.....	144 589	6	96	342	609	826	1 289	1 726	2 091
Annen sivilstand.....	40 055	-	2	11	31	52	96	160	220
Andregenerasjonsinnvandrere.....	55 531	936	893	854	793	775	701	642	569
Ugift.....	52 685	935	878	819	733	669	588	493	411
Gift.....	2 324	1	15	35	58	92	105	133	144
Annen sivilstand.....	522	-	-	-	2	14	8	16	14

¹ Annen sivilstand omfatter separerte, skilte, enker/enkemenn, registrerte partnere, separerte partnere, skilte partnere og gjenlevende partnere.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

**Tabell 2.28. Personer 17-24 år med innvandrerbakgrunn, etter sivilstand¹, alder og landbakgrunn.
1.1. 2003**

	Alle aldere	Alder							
		17	18	19	20	21	22	23	24
Innvandrerbefolkning	332 793	4 138	4 257	4 587	4 613	4 778		5 588	5 898
Ugift	145 303	4 131	4 144	4 199	3 913	3 794	3 734	3 553	3 429
Gift	146 913	7	111	377	667	918	1 394	1 859	2 235
Annen sivilstand	40 577	-	2	11	33	66	104	176	234
Ikke-vestlige innvandrere	233 860	3 750	3 792	3 947	3 836	3 863	4 151	4 310	4 508
Ugift	109 029	3 743	3 684	3 571	3 159	2 913	2 720	2 397	2 175
Gift	101 814	7	106	365	644	884	1 330	1 742	2 104
Annen sivilstand	23 017	-	2	11	33	66	101	171	229
Øst-Europa	53 249	821	814	871	825	905	963	1 044	1 110
Ugift	23 031	820	785	811	707	724	719	681	641
Gift	24 255	1	28	58	110	170	229	333	417
Annen sivilstand	5 963	-	1	2	8	11	15	30	52
Asia med Tyrkia	131 468	2 145	2 156	2 298	2 184	2 143	2 328	2 397	2 525
Ugift	61 718	2 140	2 095	2 042	1 746	1 530	1 458	1 236	1 104
Gift	59 418	5	60	248	422	573	817	1 065	1 303
Annen sivilstand	10 332	-	1	8	16	40	53	96	118
Afrika	36 593	600	623	594	638	575	656	624	624
Ugift	18 978	599	611	544	543	455	399	322	286
Gift	13 068	1	12	49	87	108	232	273	291
Annen sivilstand	4 547	-	-	1	8	12	25	29	47
Sør- og Mellom Amerika	12 550	184	199	184	189	240	204	245	249
Ugift	5 302	184	193	174	163	204	144	158	144
Gift	5 073	-	6	10	25	33	52	71	93
Annen sivilstand	2 175	-	-	-	1	3	8	16	12
Vestlige innvandrere	98 933	388	465	640	777	915	1 081	1 278	1 390
Ugift	36 274	388	460	628	754	881	1 014	1 156	1 254
Gift	45 099	-	5	12	23	34	64	117	131
Annen sivilstand	17 560	-	-	-	-	-	3	5	5

¹ Annen sivilstand omfatter separerte, skilte, enker/enkemenn, registrerte partnere, separerte partnere, skilte partnere og gjenlevende partnere.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

**Tabell 2.29. Prosentandel som er gifte, etter alder, kjønn og landbakgrunn¹ (utvalgte land).
1.1. 2003**

Landbakgrunn	Kjønn	18-19 år	20-24 år
Danmark	Menn	0	5
	Kvinner	2	7
Sverige	Menn	0	3
	Kvinner	2	3
Serbia og Montenegro	Menn	3	30
	Kvinner	18	52
Polen	Menn	0	8
	Kvinner	2	19
Russland.....	Menn	0	6
	Kvinner	6	36
Tyrkia.....	Menn	7	51
	Kvinner	33	71
Bosnia-Hercegovina	Menn	1	12
	Kvinner	6	28
Marokko.....	Menn	1	19
	Kvinner	18	51
Somalia	Menn	2	29
	Kvinner	10	49
Sri Lanka	Menn	0	10
	Kvinner	12	53
Filippinene	Menn	0	7
	Kvinner	12	48
India	Menn	4	15
	Kvinner	6	36
Irak.....	Menn	2	27
	Kvinner	16	65
Iran	Menn	0	8
	Kvinner	10	32
Kina	Menn	4	10
	Kvinner	2	28
Pakistan.....	Menn	2	25
	Kvinner	10	47
Thailand.....	Menn	0	6
	Kvinner	15	67
Vietnam	Menn	0	10
	Kvinner	5	34
USA	Menn	0	13
	Kvinner	12	28
Chile	Menn	2	8
	Kvinner	4	15

¹ Landbakgrunn gjelder innvandrerbefolkningen.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tabell 2.30. Enslige mindreårige asylsøkere¹, etter opprinnelsesland. 1995-2003

Land	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
I alt	106	107	376	466	386	556	561	894	916
Afghanistan.....	1	1	1	3	7	36	41	144	306
Albania.....	-	4	1	-	2	3	17	2	10
Algerie	2	2	4	4	3	7	9	26	11
Angola	1	-	-	-	1	1	1	3	28
Bosnia-Hercegovina	3	-	12	11	-	4	4	3	1
Burundi	-	-	-	1	-	-	2	4	11
Eritrea.....	-	1	8	14	13	9	25	37	24
Etiopia.....	1	10	25	24	26	22	44	59	57
Guinea	-	-	-	-	-	-	2	5	10
Hviterusland.....	-	-	-	1	1	9	5	12	11
Irak.....	3	3	24	36	141	80	87	190	108
Iran	5	1	10	12	4	9	4	10	11
Kroatia	1	-	2	36	-	-	1	-	-
Litauen.....	2	1	4	1	1	6	5	5	10
Mongolia	-	-	-	-	-	1	18	10	9
Nigeria	-	-	2	-	1	4	1	12	14
Romania	-	-	2	1	2	13	5	6	1
Russland.....	1	1	3	13	4	20	37	21	26
Serbia og Montenegro	3	5	34	65	22	93	15	29	19
Sierra Leone.....	-	-	-	1	3	18	2	2	5
Slovakia.....	-	-	-	-	1	16	1	2	-
Somalia.....	55	33	139	154	103	114	99	133	117
Sri Lanka	2	24	66	72	34	58	60	39	20
Statløs	10	2	5	2	2	2	12	13	18
Sudan	3	1	4	2	-	3	5	9	4
Andre.....	13	18	30	13	15	28	59	118	85

¹ Alder oppgitt ved ankomst

Kilde: Utlendingsdirektoratets årsrapport 2002.

3. Innvandrerbarn i utdanningssystemet

En stor del av barn- og unges oppvekst tilbringes i ulike utdanningsinstitusjoner. Er barn i innvandrerbefolkningen mer eller mindre, eller like tilstedeværende i utdanningssystemet som andre grupper barn og unge i Norge? Dette kapitlet inneholder statistikk som belyser innvandrerbarns skolegang spesielt, og til sammenlikning også litt informasjon om alle barn og unge sin befatning med utdanningssystemet.

- Ved utgangen av 2002 var det i underkant av 11 000 barn fra språklige og kulturelle minoriteter i barnehage her i landet. 38 prosent av disse hadde morsmåltrening/tospråklig assistanse.
- Antall elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring i grunnskolen er nesten fordoblet i løpet av de ti siste årene. I 2002 talte denne gruppen 18 700 elever. Den største gruppen som får denne typen opplæring oppgir urdu som morsmål. Deretter følger arabisk, somalisk og vietnamesisk.
- Over 90 prosent av elever med innvandrerbakgrunn fortsatte i videregående utdanning samme høst etter å ha fullført 10. klasse i grunnskole.
- Per 1.oktober 2002 var det over 15 700 barn og unge med innvandrerbakgrunn i videregående utdanning. Dette utgjorde 7 prosent av elevmassen. Innvandrerbefolkningens deltakelse i videregående utdanning har økt de siste årene. Åtte av ti elever med innvandrerbakgrunn var førstegenerasjonsinnvandrere.
- Ifølge statistikk over gjennomstrømningen i videregående opplæring avbrøt fire av ti ungdommer med innvandrerbakgrunn som begynte i videregående opplæring i 1994 utdanningen sin. Tallene for 1997- kullet viser samme resultat. 21 prosent av hele elevmassen som startet i grunnkurs i videregående opplæring for første gang i 1994 hadde avbrutt opplæringen og 4 prosent var fortsatt i videregående opplæring fem år etter utdanningsstart. 75 prosent av elevene hadde fullført.
- 36 prosent av elevene med ikke-vestlig bakgrunn og 25 prosent av de med vestlige bakgrunn som fullførte en utdanning våren 2002 som ga generell studiekompetanse var i høyere utdanning samme høst. Tilsvarende tall for hele elevmasse var på 35 prosent. Overgangen er langt større blant jenter enn blant gutter.
- Rundt 6 prosent av studentene i høyere utdanning høsten 2001 var personer med innvandrerbakgrunn. De største gruppene blant innvandrere i alderen 19-24 år var studenter med pakistansk, vietnamesisk og bosnisk landbakgrunn.
- Forholdsvis mange innvandrere velger naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag når de tar høyere utdanning. Samtidig var det en markant lavere andel studenter med innvandrerbakgrunn innenfor lærerutdanninger.

Barnehage

11 000 barnehagebarn fra språklige og kulturelle minoriteter

Andelen barn fra språklige og kulturelle minoriteter i barnehage utgjorde 5,5, prosent av alle barn i barnehage ved utgangen av 2002. Av i alt 198 300 barn i barnehage hadde 11 000 barn en annen språk- og kulturbakgrunn enn skandinavisk (tabell 3.1).

Oslo hadde, både absolutt og relativt, klart flest barnehagebarn fra språklige og kulturelle minoriteter. Dette er i tråd med bosettingsmønsteret for personer fra språklige og kulturelle minoriteter. For en del grupper bor en stor andel i hovedstadsområdet. 19 prosent av Oslos barnehagebarn tilhørte språklige og kulturelle minoriteter. I alle andre fylker lå andelen på 6,3 eller mindre. I Sogn og Fjordane og Nordland utgjorde minoritetsspråklige barn bare 2,1 prosent av barn i barnehage.

Språklig minoritet i barnehagen

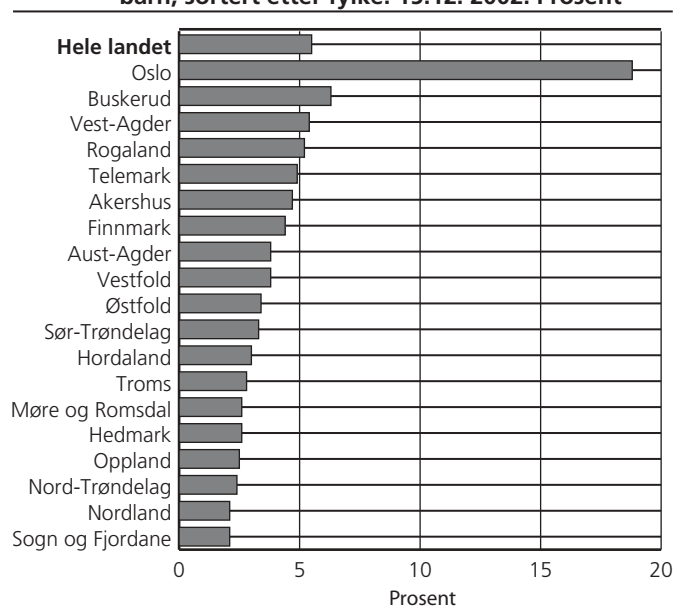
Minoritetsspråklige barn er alle barn som snakker et annet språk enn norsk, svensk, dansk og engelsk som morsmål.

Godkjente barnehager kan søke om tilskudd til tospråklig assistanse. Barn med svensk, dansk og engelsk som morsmål fyller ikke vilkårene for å få tilskudd.

38 prosent får tospråklig assistanse

Barnehage er viktig integrerings- og språkopplæringsarena for barn i førskolealder. Det gis tilbud om tospråklig assistanse til minoritetsspråklige barn for å styrke deres morsmålsutvikling, for å bedre deres norskkunnskaper og for å bidra til en bedre kulturforståelse og integrering av disse barna i et fellesskap. Det var bare 38 prosent av minoritetsspråklige barn hadde tilbud og benyttet det. Andelen som får morsmålstrening/tospråklig assistanse har sunket mellom 1997 og 2002 fra 53 prosent i 1997 til 38 prosent i 2002 (se tabell 3.3). Halvparten av alle barn som benyttet seg av det tilbudet var bosatt i Oslo. Resten var relativt jevnt fordelt på andre fylker. To tredeler av alle de med tospråklig assistanse fikk den i et omfang på 25 timer eller mindre per uke (tabell 3.2).

Figur 11. Andel minoritetsspråklige av alle barnehagebarn, sortert etter fylke. 15.12. 2002. Prosent

Grunnskole

En flerkulturell grunnskole?

Høsten 2002 var det 610 300 elever i grunnskole. Samtidig med en generell økning av elevtallet i grunnskoler de siste ti årene, øker også tallet på elever som får morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring. Antall elever i denne gruppen er nesten fordoblet de ti siste årene. Likevel er det snakk om bare 3 prosent av den totale elevmassen. Hvis vi legger til tall for elever som får særskilt norsk opplæring kommer andelen opp på 9 prosent (se tabell 3.5).

Språklig minoritet i grunnskolen

Personer som har andre morsmål (førstespråk) enn norsk og samisk. (Definisjonen omfatter også skandinaver og andre vesteuropeere). Med morsmål mener en her språk som brukes i daglig tale i hjemmet til personen. Elever som har andre morsmål har de samme rettighetene til tilpasset opplæring som andre elever innenfor opplæringen i grunnskolen.

Morsmålsopplæring

Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Opplæringsloven gir i § 2-8 hjemmel til å gi forskrifter om plikt for kommunene til å gi særskilt opplæring i morsmål for elever fra språklige minoriteter, jf kapittel 24 i forskrift til opplæringsloven.

Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven blir brukt i opplæringen.

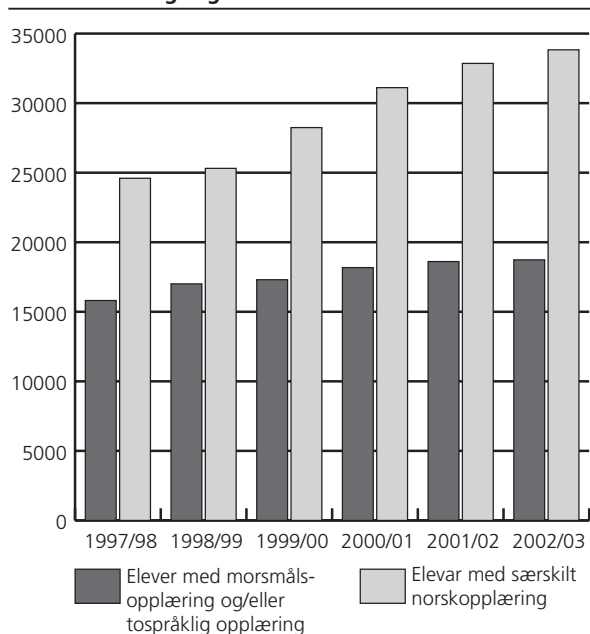
Særskilt norskopplæring (for språklige minoriteter)

Særskilt norskopplæring for språklige minoriteter er enten en tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk for elever fra språklige minoriteter (norsk2) som er et eget fag i læreplanverket, eller en kombinasjon av disse. |

Stabil andel elever som får morsmålsopplæring i grunnskolen

I 2002 var det drøyt 18 700 elever som fikk morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring i norske grunnskoler (se tabell 3.5). Disse utgjorde i overkant av 3 prosent av grunnskoleelevene totalt. De seks siste årene har andelen elever som får slik opplæring vært stabil rundt 3 prosent jf tabell 3.5. Det betyr at andelen blant elever med innvandrerbakgrunn som får denne type opplæring, har vært synkende.

Figur 12. Antall elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring¹ og særskilt norskopplæring² i grunnskolen. 1997-2003

¹ Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven blir brukt i opplæringen.
² Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk for elever fra språklige minoriteter.

Flest elever med morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring i Oslo og Akershus

Oslo, Akershus, Hordaland og Rogaland hadde flest elever som fikk morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Disse fire fylkene hadde om lag halvparten av alle elever som fikk denne typen opplæring.

Høsten 2002 fikk 33 800 elever særskilt norskopplæring, eller 6 prosent av den totale elevmassen. En tredel av alle elevene som fikk særskilt norskopplæring var bosatt i Oslo.

Alle barn går på skole og har en plass i skolesamfunnet

Grunnskoleopplæring. Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til offentlig grunnskoleopplæring. Etter opplæringsloven § 13-1 er kommunen ansvarlig for at barn og ungdom opp til 16 år i kommunen får grunnskoleopplæring. Grunnskoleopplæringen skal vanligvis ta til det kalenderåret barnet fyller 6 år (1. klasse) og avsluttes etter at eleven har fullført det tiende skoleåret.

Mer enn 100 morsmål

Urdu var det språket som klart flest elever fikk morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring på, selv om tallet gikk ned fra året før. I 2002 fikk mer enn 2 800 elever morsmålsopplæring på urdu. Andre store språk var arabisk, somalisk, vietnamesisk, kurdisk og albansk (tabell 3.6). Flere enn 1 000 elever fikk morsmålsopplæring på hvert av disse språkene. I alt ble det gitt morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring på mer enn 100 ulike morsmål.

10 prosent barn med særskilt norskopplæring i SFO i Oslo

Tall fra Grunnskolens informasjonssystem for skoleåret 2003/2004 viser at 137 300 barn var i skolefritidsordningen (SFO) enten i kommunale eller i private skoler jf tabell 3.7. 7 400 av disse var barn med særskilt norskopplæring. Oslo hadde størst andel av disse barna i SFO med 10 prosent, mens andelen for alle andre fylker var på 4 prosent eller mindre.

Språklig minoritet - et begrep på vei ut av statistikken

Elever fra språklige minoriteter kan ikke uten videre sammenlignes med personer i innvandrerbefolkningen. Elever fra språklige minoriteter var i grunnskolestatistikken definert som elever som snakker et annet morsmål enn norsk og samisk hjemme. Om en ser bort fra de elevene som får særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring, må en regne med at registreringen av elever fra språklige minoriteter kan være noe basert på skjønn.

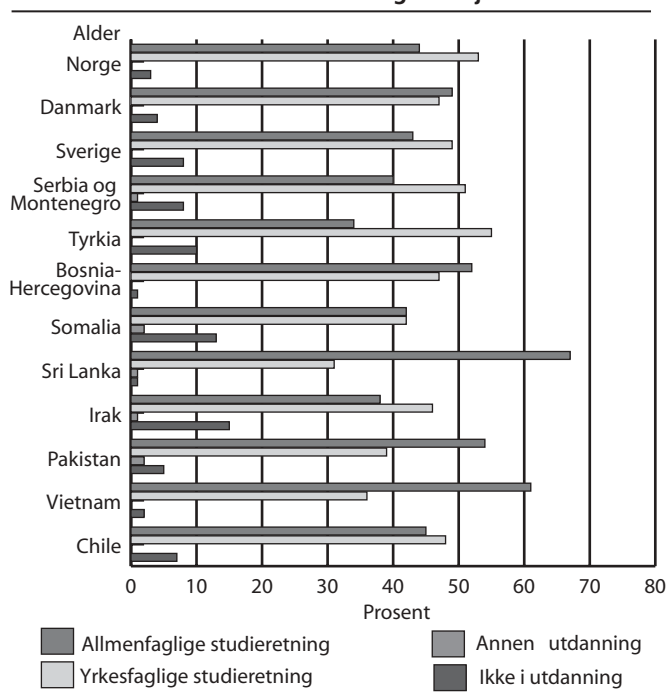
Elever som ble rapportert av skolene som 'elever fra språklige minoriteter' var som regel kun de som fikk morsmålsopplæring eller særskilt norskopplæring og eller begge deler. Hvis for eksempel et tysk, tyrkisk eller iransk barn ikke fikk noen form for slik undervisning, ble vedkommende oftest heller ikke telt som 'elev fra språklig minoritet'. Denne statistikken omfattet som regel barn med ikke-vestlig bakgrunn, da disse stort sett fikk ovennevnte typer opplæring. Derfor ble det bestemt i 2001 at en ikke skulle hente tall for antall elever fra språklige minoriteter, og heller nøye seg med antall elever som får undervisning i morsmåls-, og eller særskilt norskopplæring.

Videregående skole

Overgang til videregående utdanning

96 prosent av alle elevene som avsluttet tiende klasse i grunnskole våren 2002 var i videregående utdanning høsten samme år (se tabell 3.8). Andel elever som fortsatte i videregående utdanning samme høst lå på over 90 prosent hos de fleste store nasjonaliteter med unntak av irakiske, somaliske, afghanske og tyrkiske barn. Blant flere av disse gruppene er det mange nyankomne og mange har ikke hatt tilstrekkelig tid i Norge til å opparbeide nødvendige språkferdigheter.

Figur 13. Elever som avsluttet 10. klasse i grunnskole våren 2002, etter hvor de var i utdanning høsten samme år. Utvalgte nasjonaliteter

Andelen innvandrere som tar videregående utdanning fortsetter å øke

Per 1.oktober 2002 var det over 15 700 barn og unge med innvandrerbakgrunn i videregående utdanning. Dette utgjorde 7 prosent av elevmassen. Om vi sammenligner med 1999 var tallet da 13 300, som utgjorde 6 prosent av elevmassen. 80 prosent av disse elevene var førstegenerasjonsinnvandrere i 2002 jf tabell 3.9. Dette henger sammen med sammensetningen og aldersstrukturen i innvandrerbefolkningen; fremdeles er relativt få barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre så gamle at de har nådd en alder for å begynne på videregående opplæring. Blant førstegenerasjonsinnvandrerne er det få som er svært unge, men i videregående skole alder er det relativt sett flere.

De fleste førstegenerasjonsinnvandrerne i videregående utdanning var 19 år og over (53 prosent). På dette området

skilte de seg fra norskfødte barn med innvandrerbakgrunn og andre elevene i befolkningen, som stort sett var under 19 år.

Hovedvekten av førstegenerasjonsbarn i videregående utdanning kom fra Asia (42 prosent) og Øst-Europa (28 prosent). Elever med innvandrerbakgrunn som er født i Norge hadde også i stor grad bakgrunn fra disse to verdensdelene. Blant førstegenerasjonsinnvandrerne fra Asia var det flest elever med iransk og irakisk landbakgrunn, mens unge bosniere utgjorde den største europeiske gruppen blant førstegenerasjonsinnvandrerne i videregående opplæring. Av norskfødte personer med innvandrerbakgrunn utgjorde pakistanere den største gruppen i videregående utdanning med 1 200 av totalt 3 100 norskfødte innvandrere.

Allmennfaglig studieretning mest populært

Elever med innvandrerbakgrunn er overrepresentert på allmennfag i forhold til andre studieretninger på videregående skoler. Dette gjelder både vestlige og ikke-vestlige innvandrere. Særlig mange kvinner med ikke-vestlig bakgrunn velger studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag. Tall fra 1.oktober 2002 viser at 59 prosent av alle ikke-vestlige kvinner i opplæring valgte administrative fag. Tilsvarende andel for hele elevmassen var i underkant av 53 prosent.

Høsten 2002 var det registrert 48 prosent menn på allmenn studieretning. I den ikke-vestlige delen av innvandrerbefolkningen var 56 prosent av alle registrerte menn på allmennfaglige studieretninger. Tilsvarende tall for vestlige menn var 57 prosent. Flere jenter enn gutter velger allmenne fag. Jentene dominerer sterkt innen sosial- og helsefagene, enten de er født i Norge eller utlandet.

Fire av ti elever med innvandrerbakgrunn avbryter videregående

Analyser av gjennomstrømning i videregående opplæring viser at en av fem elever som begynte i videregående opplæring i 1994 avbrøt utdanningen, målt fem år etter at de startet på grunnkurs. Tall for 1997-kullet viser samme resultat. 21 prosent av hele elevmassen som startet i grunnkurs i videregående opplæring for første gang i 1994 hadde avbrutt opplæringen og 4 prosent var fortsatt i videregående opplæring fem år etter utdanningsstart. 75 prosent av elevene hadde fullført.

Statistisk sentralbyrå foretar analyse av gjennomstrømning i videregående opplæring på grunnlag av eksisterende individdata innenfor utdanningsstatistikken - data om utdanningsnivå, igangværende utdanninger og fullførte utdanninger er hentet fra Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB).

Gjennomstrømning defineres som bevegelse i utdanningssystemet for hver enkelt elev.

Statistikken over videregående utdanning omfatter elever som deltar i en utdanning som normalt har en varighet på minst 300 undervisningstimer per år. I gjennomstrømningsanalyser tar man gjerne utgangspunkt i et elevkull som så følges gjennom utdanningssystemet, eller man tar utgangspunkt i de som har fullført en utdanning på et visst nivå et gitt år og ser hvordan de har beveget seg gjennom utdanningssystemet fram til fullført utdanning.

Elever med innvandringsbakgrunn er i utdanningsstatistikken definert som førstegenerasjonsinnvandrere og personer som er født i Norge med to utenlandske foreldre, og som ikke har norsk, svensk eller dansk landbakgrunn.

Det var litt over 2 300 elever med innvandringsbakgrunn i grunnkurs i videregående opplæring i 1994 og vel 2 800 i 1997. Dette utgjorde en elevandel på henholdsvis 4 og 5 prosent (se tabell 3.12). I gjennomsnitt hadde 56 prosent av 1994-elevene med innvandringsbakgrunn fullført videregående opplæring etter fem år. 39 prosent hadde avbrutt utdanningen. For 1997-elevene med innvandringsbakgrunn, var avbruttandelen 37 prosent. I begge elevkullene var det en dårligere gjennomstrømning sammenlignet med elevmassen som helhet.

Elevene med landbakgrunn fra Europa unntatt Tyrkia hadde den høyeste gjennomføringsandelen, med 65 prosent for 1994-kullet og 64 prosent for 1997-kullet. Elever fra Afrika kommer dårligst ut i 1994-kullet med en fullføringsandel på 39 prosent. De bruker også lang tid på utdanningen da 11 prosent fortsatt var i videregående opplæring fem år etter påbegynt grunnkurs. Gjennomsnittet for elevene med innvandringsbakgrunn var 6 prosent og for alle elever i samme kull 4 prosent. Forholdet var noe annerledes for de som startet på grunnkurs for første gang i 1997. Her var bare 6 prosent av elevene fra Afrika fortsatt i videregående opplæring i 2002, og fullføringsandelen var på 49 prosent.

Jentene med innvandringsbakgrunn hadde også bedre resultat enn guttene. Mens noe over 30 prosent av jentene i begge elevkullene avbrøt videregående opplæring, var tilsvarende tall for guttene over 40. Det var de samme forskjellene i gjennomstrømningen mellom elevene på allmennfaglige studieretninger og yrkesfaglige studieretninger for elever med innvandrerbakgrunn, som for elevmassen totalt. 64 prosent av 1994-elevene med innvandringsbakgrunn fullførte allmennfaglige studieretninger og 70 prosent av 1997-elevene i løpet av fem år. For yrkesfaglige studieretninger var tilsvarende andeler 41 prosent for begge elevkullene. Det er en forbedring for gjennomstrømningsresultatet i de allmennfaglige studieretningene, men resultatet er likevel dårligere enn gjennomsnittet for alle elevene.

Høyere utdanning

36 prosent ikke-vestlige med generell studiekompetanse fortsetter i høyere utdanning

Omtrent 36 prosent av ikke-vestlige elever og 25 prosent av innvandrere med vestlig bakgrunn som fullførte en utdanning våren 2002 som ga generell studiekompetanse var i høyere utdanning samme høst. Tilsvarende tall for hele elevmassen var på 35 prosent. Overgangen er langt større blant jenter enn blant gutter. Blant de kvinnelige elevene som avsluttet videregående opplæring som ga generell studiekompetanse, var 39 prosent i høyere utdanning samme høst (se tabell 3.13). For kvinner med ikke-vestlige innvandrerbakgrunn lå andelen på 42 prosent.

30 prosent av guttene fortsatte med høyere utdanning etter avsluttet videregående opplæring. Samme andelen finner vi både blant vestlige og ikke-vestlige gutter. Dette kjønns skillet finner vi imidlertid

ikke i overgangen mellom grunnskole til videregående opplæring, der overgangen for jentene er så å si lik guttenes.

Litt flere førstegenerasjonsinnvandrere enn tidligere tar høyere utdanning

Sammenlignet med befolkningen 19–24 år som helhet, er det få førstegenerasjonsinnvandrere som tar universitets- og høyskoleutdanning (se tabell 3.14). I 2001 tok 26 prosent av alle 19–24 åringene i befolkningen høyere utdanning, mot 14 prosent av førstegenerasjonsinnvandrerne og 20 prosent dem født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

Mens studentandelen har gått noe ned for norske uten innvandrerbakgrunn og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre i perioden 1999–2001, har andelen førstegenerasjonsinnvandrere i høyere utdanning gått opp med 2,4 prosentpoeng i samme tidsrom.

Andelen 19–24 åringene i universitets- og høyskoleutdanning er høyere for kvinner enn den er for menn både blant innvandrere og i hele befolkningen. Blant førstegenerasjonsinnvandrere er denne forskjellen i forhold til kjønn minst. Andelen kvinner i høyere utdanning blant innvandrerne var likevel noe lavere enn andelen kvinner i høyere utdanning totalt (tabell 3.14).

Førstegenerasjonsinnvandreres deltakelse i høyere utdanning fremdeles lav

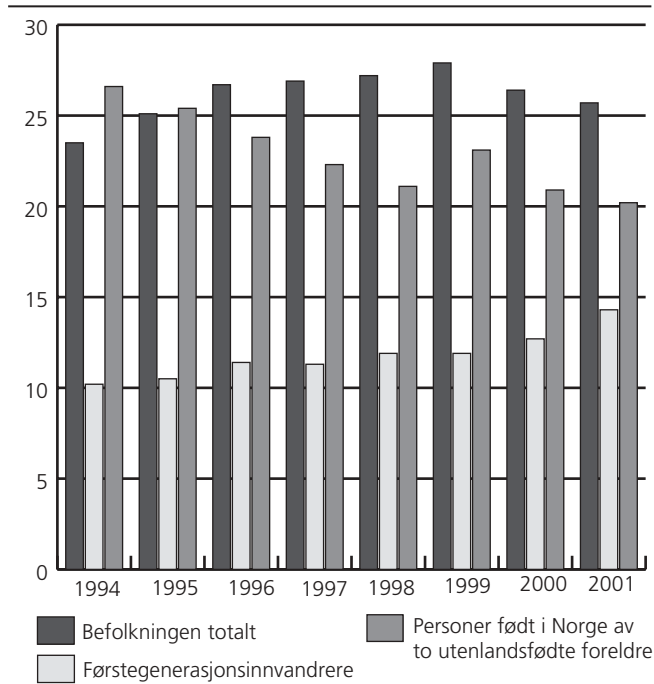
Rundt 6 prosent av studentene i høyere utdanning høsten 2001 var personer med innvandrerbakgrunn. Det var altså en lavere andel av de unge innvandrerne som var i høyere utdanning sammenlignet med unge i den totale befolkningen, men andelen er synlig økende for hvert år.

Høsten 2001 var det 198 500 studenter i høyere utdanning i Norge. Antallet studenter har økt med nesten 7 000 i forhold til høsten før. Dette er en økning på mer enn 3,5 prosent. Av det totale antallet studenter i høyere utdanning tilhørte i overkant av 11 500 innvandrerbefolkningen jf tabell 3.15.

Den største gruppen blant førstegenerasjonsinnvandrere i alderen 19–24 år var studenter med bosnisk landbakgrunn. Deretter følger de med innvandrerbakgrunn fra Vietnam, Iran, Pakistan og Sverige. Blant norskfødte studenter med innvandrerbakgrunn var de med pakistanske foreldre den klart største gruppen.

Ser vi litt nærmere på deltakelse i forhold til landbakgrunn er det relativt store forskjeller mellom grupper i forhold til landbakgrunn. For alle gruppene i alderen 19–24 år, er deltakelsen betydelig høyere blant personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre enn blant førstegenerasjonsinnvandrere (tabell 3.16). Blant innvandrere med pakistansk landbakgrunn var det 14 prosent førstegenerasjonsinnvandrere i høyere utdanning, og 24 prosent blant personer født i Norge med to pakistanskfødte foreldre. Blant de med vietnamesisk bakgrunn var tilsvarende tall 24 og 45 prosent. Det var relativt få personer i de forskjellige gruppene, særlig blant de som er født i Norge, og tallene må derfor tolkes med varsomhet.

Figur 14. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24 år, etter innvandrerkategori. 1994-2001

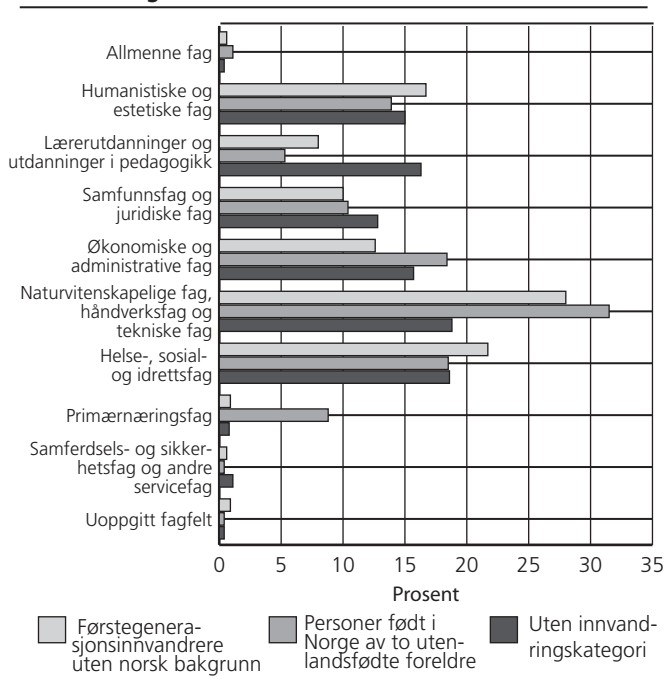

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Mange innvandrere velger naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag

Studievalgene til studenter med innvandrerbakgrunn skiller seg en del fra resten av befolkningens utdanningsvalg. Det er var en markant lavere andel studenter med innvandrerbakgrunn innenfor lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk, enn hva som var tilfelle blant alle studenter. Andelen studenter totalt i denne typen utdanning lå på 16 prosent. Av studentene med innvandrerbakgrunn var det bare 8 prosent av førstegenerasjonsinnvandrere som valgte denne typen utdanning og 5 prosent av norskfødte med innvandrerbakgrunn. Denne tendensen var klar både blant kvinner og menn med innvandrerbakgrunn (se tabell 3.18).

Figur 15. Studenter, etter innvandringskategori og fagfelt. 1. oktober 2002. Prosent

Andelen med innvandrerbakgrunn som tar utdanning innenfor naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, var vesentlig større når vi sammenlikner med andelen studenter totalt på disse fagene. Mens andelen studenter totalt ved disse fagene lå på rundt 19 prosent, valgte 28 prosent av førstegenerasjonsinnvandrere og nær 32 prosent av de norskfødte med utenlandsfødte foreldre denne typen utdanning. Andelen var høyere både for kvinner og menn med innvandrerbakgrunn. I tillegg var det en større andel menn med innvandrerbakgrunn som valgte utdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag. Tendensen var tydeligst for førstegenerasjonsinnvandrere, men kunne også ses blant norskfødte med innvandrerbakgrunn. Denne tendensen gjaldt ikke kvinner med innvandrerbakgrunn, der det var nesten like stor andel som valgte utdanning innenfor helse-, sosial- og idrettsfag som blant kvinner i alt (se tabell 3.18).

Mange innvandrergupper mer utdannet enn resten av folket

Blant ikke-vestlige personer 16 år og eldre var det færre som hadde utdanning på universitets- eller høgschoolnivå enn blant personer med norsk bakgrunn (se tabell 3.20). Andelen med universitets- eller høgschoolutdanningen var på 22 prosent for den norske delen av befolkningen mens det var på hen-

holdsviis 18 og 9 for førstegenerasjons innvandrere og personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre.

Et problem ved tolkning av tallene er at alderssammensetningene er svært ulike, og at innvandrerbefolkningen i gjennomsnitt er yngre enn befolkningen ellers. Blant de som er født i Norge med to utenlandsfødte foreldre finner vi de fleste i de yngste aldersgruppene. Det vil derfor ikke være like mange som kan ha rukket å fullføre høyere utdanning.

Innvandrerbefolkningen i Norge er ingen homogen gruppe, og det er til dels svært store forskjeller i utdanningsnivået etter hvor innvandrerne kommer fra. Innvandrere fra Filippinene, Polen, Russland og India i aldersgruppen 16 år og eldre har i gjennomsnitt høyere utdanning enn gjennomsnittet av alle i Norge. 36 prosent av innvandrere fra Filippinene og 35 prosent fra Polen har kort eller lang høyere utdanning, det vil si en høyere utdanning på minst 4 ½ år. Innvandrere fra Somalia, Tyrkia, Pakistan og Thailand kommer dårligst ut: rundt 10 prosent har kort eller lang høyere utdanning, men det er mange vi mangler utdanningsopplysninger om.

Mange tyrkerne, pakistannerne og somalierne har kun grunnskole

Ser vi på innvandrere i alderen 16 – 24 år er det særlig store andeler uten utdanning utover grunnskolen blant innvandrere fra Tyrkia, 26 prosent, Pakistan og Somalia, 21 prosent. Mens 9 av 10 norske uten innvandrerbakgrunn i alderen 16 – 24 år har fullført videregående utdanning var tilsvarende tallforholdet for unge med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn var 7 av 10 (tabell 3.19).

Dessverre er det mange innvandrere vi mangler utdanningsopplysninger om

Statistisk sentralbyrå har gode opplysninger om utdanning som er fullført i Norge, men det mangler dessverre mye opplysninger om utdanning som er tatt i utlandet før innvandringen til Norge. Ved å skaffe til veie slik informasjon kan SSB produsere en bedre utdanningsstatistikk, og gi samfunnet viktig kunnskap om hvilke ressurser som er tilgjengelige i Norge.

SSB gjennomførte en undersøkelse om utdanning fullført i utlandet i 1999. Skjemaet ble sendt til innvandrere som sto med uoppgitt utdanning i registeret over befolkningens høyeste utdanning. Andelen personer født i utlandet som mangler utdanningsopplysninger er blitt halvert etter undersøkelsen "Utdanning fullført i utlandet". Opplysninger om utdanning fullført i utlandet er blitt samlet inn bare knyttet til de to siste Folketellingene, og for innvandrere som er kommet til landet etter siste undersøkelse vil andelen med uoppgitt utdanning være svært stor fordi det ikke er andre kilder til statistikk over den utdanningen innvandrerne har med seg ved ankomst til landet.

Andelen med uoppgitt utdanning varierer mye med landbakgrunn, og er minst for norskfødte unge med innvandrerbakgrunn med 7 prosent. Blant forskjellige verdensregioner er uoppgittandelen størst for unge personer fra Nord-Amerika og Oseania med 48 prosent og minst for innvandrerbefolkning fra Sør- og Mellom-Amerika med 17 prosent.

Tabell 3.1. Barn i barnehage. 15. desember 2002. Absolutte tall og prosent

	Barn i barnehager	Barn fra språklige og kulturelle minoriteter ¹	Andel barn fra språklige/kulturelle minoriteter av barn i barnehage. Prosent
Hele landet	198 262	10 953	5,5
Østfold	9 263	313	3,4
Akershus.....	23 403	1 109	4,7
Oslo	23 269	4 364	18,8
Hedmark	7 463	193	2,6
Oppland	7 412	186	2,5
Buskerud	10 003	632	6,3
Vestfold.....	8 760	334	3,8
Telemark.....	6 624	326	4,9
Aust-Agder.....	4 065	155	3,8
Vest-Agder.....	6 639	356	5,4
Rogaland	17 673	919	5,2
Hordaland	19 010	576	3,0
Sogn og Fjordane.....	5 225	112	2,1
Møre og Romsdal.....	10 183	261	2,6
Sør-Trøndelag	12 098	397	3,3
Nord-Trøndelag	5 818	137	2,4
Nordland	10 526	221	2,1
Troms	6 925	193	2,8
Finnmark.....	3 802	167	4,4

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk og dansk.

Kilde: Barnehagestatistikk, SSB.

Tabell 3.2 Barn i barnehage fra språklige og kulturelle minoriteter¹ med tospråklig assistanse etter tallet på timer per uke. Fylke. 15. desember 2002

	Tallet på barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk		Tallet på barn som får tospråklig assistanse	
	I alt	I prosent av alle barn i barnehage	6-25 timer per uke	26 timer eller mer per uke
Hele landet	10 953	5,5	2 863	1 284
Østfold	313	3,4	72	20
Akershus.....	1 109	4,7	107	52
Oslo	4 364	18,8	1 392	604
Hedmark	193	2,6	52	28
Oppland	186	2,5	24	4
Buskerud	632	6,3	105	112
Vestfold.....	334	3,8	71	43
Telemark.....	326	4,9	102	21
Aust-Agder.....	155	3,8	35	7
Vest-Agder.....	356	5,4	148	16
Rogaland	919	5,2	237	54
Hordaland	576	3,0	136	38
Sogn og Fjordane	112	2,1	7	36
Møre og Romsdal.....	261	2,6	74	46
Sør-Trøndelag	397	3,3	100	45
Nord-Trøndelag	137	2,4	44	40
Nordland	221	2,1	27	60
Troms	193	2,8	41	33
Finnmark.....	167	4,4	89	25

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk og dansk.

Kilde: Barnehagestatistikk, SSB.

Tabell 3.3. Barn i barnehager fra språklige og kulturelle minoriteter¹. 1997-2002. Absolutte tall og prosent

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Barn i alt	184 514	187 869	187 671	189 837	192 649	198 262
Språklige minoriteter i alt.....	8 734	8 877	9 124	8 992	9 784	10 953
I prosent.....	4,7	4,7	4,9	4,7	5,1	5,5
Av disse med morsmålstrening/tospråklig assistanse.....	4 612	4 560	4 183	3 931	3 801	4 147
Andel med morsmålstrening/tospråklig assistanse, prosent	52,8	51,4	45,9	43,7	38,8	37,9

¹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk og dansk.

Kilde: Barnehagestatistikk, SSB.

Tabell 3.4. Elever i grunnskoler med morsmåls-, tospråklig og særskilt norskopplæring, etter fylke. 1. oktober 2002¹

	Elever i alt	Elever med morsmålsopplæring ¹	Elever med tospråklig opplæring ²	Elever med særskilt norskopplæring ³
I alt	610 297	12 387	11 670	33 833
Østfold	33 049	851	1 039	1 977
Akershus.....	69 633	1 085	1 227	3 609
Oslo	50 897	1 218	4 310	10 416
Hedmark.....	23 895	437	201	749
Oppland.....	23 304	423	200	749
Buskerud	31 455	688	699	2 096
Vestfold.....	29 617	573	523	1 399
Telemark.....	22 003	499	396	1 017
Aust-Agder.....	14 253	239	139	530
Vest-Agder.....	23 436	527	485	1 469
Rogaland	57 446	1 391	403	2 541
Hordaland.....	62 000	1 720	414	2 125
Sogn og Fjordane.....	15 597	288	144	539
Møre og Romsdal.....	34 004	581	388	1 217
Sør-Trøndelag	36 353	809	518	1 445
Nord-Trøndelag	18 314	260	63	358
Nordland.....	33 391	317	329	783
Troms	21 058	271	103	448
Finmark.....	10 419	210	89	366
Svalbard	173	-	-	-

¹ Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter.

² Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven blir brukt i opplæringen.

³ Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk som 2. språk for elever fra språklige minoriteter.

Tabell 3.5. Elever i grunnskoler med morsmålsopplæring og særskilt norskopplæring. Skoleårene 1992/93-2002/03¹

Skoleår	Elever i alt	Elever med morsmålsopplæring og/eller tospråklig opplæring ²	Elever med særskilt norskopplæring ³
1992/93.....	463 309	10 045	.
1993/94.....	466 605	9 933	.
1994/95.....	470 779	10 204	.
1995/96.....	477 236	11 276	.
1996/97.....	487 398	12 770	.
1997/98.....	558 247	15 810	24 599
1998/99.....	569 044	17 008	25 311
1999/00.....	580 261	17 306	28 242
2000/01.....	590 471	18 176	31 113
2001/02.....	599 468	18 611	32 855
2002/03.....	610 297	18 734	33 833

¹ I tallene for elever fra språklige minoriteter er det medregnet elever som er registrert sentralt på kommunen.

² Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven blir brukt i opplæringen.

³ Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk for elever fra språklige minoriteter.

Tabell 3.6. Elever i grunnskoler som får morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring¹, etter morsmål. 1. oktober 2002²

Morsmål	Tallet på elever
I alt	18734
Urdu	2807
Arabisk.....	1679
Somalisk.....	1643
Vietnamesisk	1574
Kurdisk.....	1546
Albansk.....	1335
Bosnisk	949
Tyrkisk	932
Tamil.....	697
Spansk.....	660
Engelsk.....	519
Persisk.....	517
Russisk	497
Punjabi.....	331
Tysk	251
Dari	247
Thai.....	233
Polsk.....	185
Serbisk.....	174
Finsk	148
Filippinsk.....	147
Islandsk	147
Pashto	141
Kinesisk	135
Nederlandsk	94
Fransk.....	89
Hindi	66
Portugisisk.....	66
Kroatisk.....	58
Swahilli	58
Amharisk.....	57
Oromo.....	53
Berbersk	46
Kantonesisk.....	43
Tigrinia.....	36
Gresk.....	24
Bengali.....	23
Tsjetsjensk.....	20
Ungarsk	19
Bulgarsk.....	18
Færøysk	18
Hebraisk	18
Rumensk	16
Armensk	14
Annet	404

¹ Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Tospråklig opplæring er opplæring der morsmålet til eleven blir brukt i opplæringen.

² I tallene for elever fra språklige minoriteter er det medregnet elever som er registrert sentralt på kommunen.

Tabell 3.7. Antall barn i SFO og antall barn som får særskilt opplæring. 2003/2004

Fylke	Skolefritidsordningen totalt	Barn med særskilt norsk- opplæring i SFO	SFO i private skoler	Barn med særskilt norskopp- læring i private SFO
Østfold	7 235	210	173	2
Akershus.....	19 817	640	499	7
Oslo	13 816	1402	1 666	156
Hedmark	4 867	129	143	1
Oppland	4 459	110	70	0
Buskerud	7 165	328	70	0
Vestfold.....	7 336	225	158	9
Telemark.....	4 523	159	8	0
Aust-Agder.....	2 433	85	60	0
Vest-Agder.....	4 199	117	40	0
Rogaland	11 040	391	856	28
Hordaland	13 232	349	321	48
Sogn og Fjordane	2 382	80	96	8
Møre og Romsdal.....	6 250	159	828	3
Sør-Trøndelag	7 986	233	107	3
Nord-Trøndelag	2 944	72	149	-
Nordland	6 006	169	56	-
Troms	4 213	119	96	-
Finnmark.....	1 968	37	58	-

Kilde: Grunnskolenes info-system på Internett.

Tabell 3.8. Elever som avslutta 10. klasse i grunnskole våren 2002, etter hvor de er i utdanning høsten samme år

	Prosent				
	I alt	Allmenfaglige studie- retning	Yrkesfaglige studieretning	Annen ut- danning	Ikke i utdan- ning
I alt	100	45	51	-	4
Landbakgrunn					
Norge	100	44	53	-	3
Danmark	100	49	47	-	4
Sverige	100	43	49	-	8
Serbia og Montenegro	100	40	51	1	8
Polen	100	62	35	-	3
Storbritannia	100	52	45	-	4
Tyrkia	100	34	55	-	10
Tyskland	100	55	43	-	2
Bosnia-Hercegovina	100	52	47	-	1
Marokko	100	33	58	1	9
Somalia	100	42	42	2	13
Afghanistan	100	54	33	-	13
Sri Lanka	100	67	31	1	1
Filippinene	100	39	55	-	6
India	100	57	36	-	8
Irak	100	38	46	1	15
Iran	100	55	39	-	7
Sør-Korea	100	59	37	-	4
Pakistan	100	54	39	2	5
Thailand	100	32	61	-	7
Vietnam	100	61	36	-	2
USA	100	61	36	-	3
Chile	100	45	48	-	7
Colombia	100	41	54	-	5

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

Tabell 3.9. Elever¹ etter alder, innvandringskategori og landbakgrunn. 1. oktober 2002

Innvandringskategori og landbakgrunn	I alt	Alder			
		16 år og under	17 år	18 år	19 år og over
I alt	220 868	52 577	49 521	45 626	73 144
Uten norsk bakgrunn i alt.....	33 135	7 061	6 572	6 108	13 394
Uoppgitte i alt.....	2 882	377	351	364	1 790
Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	12 603	1 909	2 081	1 892	6 721
Europa i alt	4 472	834	845	745	2 048
Av dette					
Danmark.....	207	31	30	26	120
Island.....	149	38	27	20	64
Sverige.....	344	66	39	56	183
Jugoslavia.....	855	215	201	155	284
Polen.....	244	39	53	44	108
Storbritannia.....	108	21	14	12	61
Tyrkia.....	436	62	83	72	219
Tyskland.....	130	17	21	20	72
Bosnia-Hercegovina.....	893	190	214	200	289
Russland.....	396	53	59	45	239
Europa ellers.....	710	102	104	95	409
Afrika i alt.....	2 019	215	269	243	1 292
Av dette					
Etiopia.....	242	18	20	27	177
Ghana.....	105	14	22	19	50
Marokko.....	156	16	30	15	95
Somalia.....	862	110	126	114	512
Afrika ellers.....	654	57	71	68	458
Asia i alt.....	5 279	719	842	794	2 924
Av dette					
Sri Lanka.....	607	72	85	89	361
Filippinene.....	260	27	29	33	171
India.....	133	9	17	12	95
Iran.....	1 074	180	199	183	512
Irak.....	947	121	117	119	590
Kina.....	134	22	22	26	64
Pakistan.....	680	98	128	118	336
Thailand.....	254	27	40	30	157
Vietnam.....	686	93	124	119	350
Asia ellers.....	504	70	81	65	288
Nord- og Mellom-Amerika i alt.....	169	20	19	23	107
Av dette					
USA.....	65	10	7	9	39
Sør-Amerika i alt.....	657	121	106	86	344
Av dette					
Chile.....	463	99	91	73	200
Oseania i alt.....	7	0	0	1	6
Norden.....	794	145	111	111	427
EU.....	1 033	166	129	148	590

Tabell 3.9 (forts.). Elever¹ etter alder, innvandringskategori og landbakgrunn. 1. oktober 2002

Innvandringskategori og landbakgrunn	I alt	Alder			
		16 år og under	17 år	18 år	19 år og over
Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre	3 119	915	816	738	650
Europa i alt	756	208	192	172	184
Av dette					
Danmark	78	13	19	19	27
Sverige	28	10	7	7	4
Jugoslavia.....	57	13	12	13	19
Tyrkia.....	266	86	76	42	62
Europa ellers	327	86	78	91	72
Afrika i alt.....	297	89	78	56	74
Av dette					
Marokko.....	176	48	39	38	51
Asia i alt.....	1 985	592	528	494	371
Av dette					
India.....	204	65	48	68	23
Pakistan.....	1 173	327	304	273	269
Vietnam	403	120	121	108	54
Nord- og Mellom-Amerika i alt.....	12	6	2	4	0
Sør-Amerika i alt.....	65	20	15	11	19
Oseania i alt.....	4	0	1	1	2
Norden.....	157	38	34	38	47
EU.....	252	57	62	66	67

¹ Elever omfatter de 'under opplæringsloven, i annen videregående opplæring, lærlinger, arbeidsmarkedskurs og i folkehøgskoler.
Kilde: Utdanningsstatistikk ,SSB.

Tabell 3.10. Elever under opplæringsloven, innvanderbefolkningen etter landbakgrunn, kjønn, studieretning og kurstrinn (kurstype og studieretning). 1. oktober 2002

Landbakgrunn, kjønn og studieretning	Kurstype					Lærlinger
	I alt	Grunnkurs	Videregående kurs I	Videregående kurs II	Annen utdanning under loven	
Vestlige land						
Begge kjønn	100	100	100	100	100	100
Allmenne, økonomiske og administrative fag	57,8	50,7	54,7	79,1	100,0	5,6
Musikk, dans og drama	5,0	5,4	3,6	6,3	0,0	0,0
Idrettsfag	2,4	1,4	3,6	3,1	0,0	0,0
Helse- og sosialfag	5,9	7,1	5,8	3,1	0,0	11,1
Naturbruk	1,5	1,1	2,7	0,5	0,0	5,6
Formgivingsfag	7,9	8,8	8,9	5,2	0,0	5,6
Hotell- og næringsmiddelfag	2,9	3,4	4,4	0,0	0,0	5,6
Byggfag	2,5	3,7	2,7	0,0	0,0	5,6
Tekniske byggfag	1,8	1,7	1,3	0,5	0,0	22,2
Elektrofag	3,9	5,1	3,1	1,0	0,0	22,2
Mekaniske fag	3,7	5,1	3,6	0,5	0,0	11,1
Kjemi- og prosessfag	0,6	0,6	0,9	0,0	0,0	5,6
Trearbeidsfag	0,4	0,3	0,9	0,0	0,0	0,0
Media og kommunikasjon	1,7	2,0	2,2	0,5	0,0	0,0
Salg og service	2,0	3,4	1,8	0,0	0,0	0,0
Menn	100	100	100	100	100	100
Allmenne, økonomiske og administrative fag	57,3	50,6	57,1	81,0	100,0	7,1
Musikk, dans og drama	3,1	3,4	2,7	3,8	0,0	0,0
Idrettsfag	3,4	0,6	6,3	6,3	0,0	0,0
Helse- og sosialfag	0,3	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Naturbruk	1,3	0,6	3,6	0,0	0,0	0,0
Formgivingsfag	2,9	4,5	0,0	3,8	0,0	0,0
Hotell- og næringsmiddelfag	3,4	3,9	4,5	0,0	0,0	7,1
Byggfag	4,9	7,3	4,5	0,0	0,0	7,1
Tekniske byggfag	3,6	3,4	2,7	1,3	0,0	28,6
Elektrofag	8,1	10,1	6,3	2,5	0,0	28,6
Mekaniske fag	7,6	10,1	7,1	1,3	0,0	14,3
Kjemi- og prosessfag	0,8	1,1	0,0	0,0	0,0	7,1
Trearbeidsfag	0,8	0,6	1,8	0,0	0,0	0,0
Media og kommunikasjon	1,6	2,2	1,8	0,0	0,0	0,0
Salg og service	1,0	1,1	1,8	0,0	0,0	0,0
Kvinner	100	100	100	100	100	100
Allmenne, økonomiske og administrative fag	58,2	50,9	52,2	77,7	0,0	0,0
Musikk, dans og drama	6,7	7,5	4,4	8,0	0,0	0,0
Idrettsfag	1,5	2,3	0,9	0,9	0,0	0,0
Helse- og sosialfag	11,2	13,9	11,5	5,4	0,0	50,0
Naturbruk	1,7	1,7	1,8	0,9	0,0	25,0
Formgivingsfag	12,7	13,3	17,7	6,3	0,0	25,0
Hotell- og næringsmiddelfag	2,5	2,9	4,4	0,0	0,0	0,0
Byggfag	0,2	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
Kjemi- og prosessfag	0,5	0,0	1,8	0,0	0,0	0,0
Media og kommunikasjon	1,7	1,7	2,7	0,9	0,0	0,0
Salg og service	3,0	5,8	1,8	0,0	0,0	0,0

Tabell 3.11. Elever under opplæringsloven, innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn, kjønn, studieretning og kurstrinn (kurstype og studieretning). 1. oktober 2002

Landbakgrunn, kjønn og studieretning	I alt	Kurstype				Læringer
		Grunnkurs	Videregående kurs I	Videregående kurs II	Annen utdanning under loven	
Ikke-vestlige land						
Begge kjønn	100	100	100	100	100	100
Allmenne, økonomiske og administrative fag	57,6	50,1	57,6	84,0	100,0	2,6
Musikk, dans og drama	0,8	0,7	0,6	1,1	0,0	0,0
Idrettsfag.....	1,7	1,5	1,6	2,6	0,0	0,0
Helse- og sosialfag	12,3	14,1	13,2	6,1	0,0	3,5
Naturbruk.....	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Formgivingsfag	4,7	5,2	5,2	2,0	0,0	11,4
Hotell- og næringsmiddelfag	3,1	4,2	2,6	0,0	0,0	14,0
Byggfag	1,7	2,2	1,5	0,1	0,0	7,9
Tekniske byggfag	1,6	1,8	1,6	0,6	0,0	7,0
Elektrofag	4,6	5,3	4,2	2,4	0,0	13,2
Mekaniske fag	5,7	7,1	5,9	0,3	0,0	17,5
Kjemi- og prosessfag.....	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	3,5
Trearbeidsfag	0,4	0,5	0,3	0,0	0,0	0,9
Media og kommunikasjon.....	1,1	1,1	1,3	0,9	0,0	0,0
Salg og service.....	4,4	5,7	4,0	0,0	0,0	18,4
Menn	100	100	100	100	100	100
Allmenne, økonomiske og administrative fag	56,0	48,4	57,0	85,5	100,0	2,7
Musikk, dans og drama	0,3	0,4	0,2	0,3	0,0	0,0
Idrettsfag.....	2,8	2,4	2,7	4,6	0,0	0,0
Helse- og sosialfag	2,8	3,7	2,6	1,0	0,0	0,0
Naturbruk.....	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Formgivingsfag	2,4	3,1	2,2	0,7	0,0	0,0
Hotell- og næringsmiddelfag	3,7	4,7	3,3	0,0	0,0	14,9
Byggfag	3,3	4,0	3,0	0,2	0,0	12,2
Tekniske byggfag	3,0	3,3	3,1	1,0	0,0	10,8
Elektrofag	8,7	9,8	7,9	4,9	0,0	20,3
Mekaniske fag	10,9	13,1	11,5	0,7	0,0	27,0
Kjemi- og prosessfag.....	0,5	0,4	0,7	0,0	0,0	2,7
Trearbeidsfag	0,7	0,9	0,7	0,0	0,0	1,4
Media og kommunikasjon.....	1,2	1,1	1,5	1,0	0,0	0,0
Salg og service.....	3,6	4,6	3,5	0,0	0,0	8,1
Kvinner	100	100	100	100	100	100
Allmenne, økonomiske og administrative fag	59,4	52,1	58,1	82,6	0,0	2,5
Musikk, dans og drama	1,2	1,1	1,0	1,8	0,0	0,0
Idrettsfag.....	0,5	0,5	0,3	0,9	0,0	0,0
Helse- og sosialfag	22,4	26,3	24,2	10,5	0,0	10,0
Naturbruk.....	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Formgivingsfag	7,2	7,5	8,3	3,1	0,0	32,5
Hotell- og næringsmiddelfag	2,4	3,7	1,8	0,0	0,0	12,5
Byggfag	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniske byggfag	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Elektrofag	0,2	0,1	0,3	0,1	0,0	0,0
Mekaniske fag	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Kjemi- og prosessfag.....	0,2	0,3	0,1	0,0	0,0	5,0
Media og kommunikasjon.....	1,0	1,1	1,0	0,9	0,0	0,0
Salg og service.....	5,2	7,0	4,6	0,0	0,0	37,5

Tabell 3.12. Elever med innvandringsbakgrunn som startet i grunnkurs for første gang høsten 1994 og 1997, etter fullført videregående opplæring i løpet av fem år, kjønn og landbakgrunn. Prosent

Kjønn og landbakgrunn	1994					1997					
	I alt	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 1999	Avbrutt videregående opplæring	I alt	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2002	Avbrutt videregående opplæring	
	<i>Prosent</i>						<i>Prosent</i>				
I alt	2 342	44	12	6	39	2 823	45	13	5	37	
Europa unntatt											
Tyrkia.....	550	55	10	6	30	742	51	13	3	33	
Asia med Tyrkia og Oseania	1 364	43	12	5	40	1 542	45	14	5	36	
Afrika	254	25	14	11	49	330	37	12	6	46	
Sør-og Mellom-Amerika	149	40	16	5	40	194	40	13	8	38	
Nord-Amerika	25	36	8	4	52	15	33	0	7	60	
Menn	1 278	38	10	7	44	1 382	39	13	6	42	
Europa unntatt											
Tyrkia.....	267	48	9	9	33	369	46	15	4	35	
Asia med Tyrkia og Oseania	776	38	11	5	46	742	38	13	6	43	
Afrika	152	21	9	15	55	176	29	10	7	53	
Sør-og Mellom-Amerika	72	33	17	7	43	90	37	9	11	43	
Nord-Amerika	11	36	9	0	55	5	20	0	20	60	
Kvinner	1064	51	14	4	32	1441	51	14	4	31	
Europa unntatt											
Tyrkia.....	283	61	11	2	27	373	56	11	2	31	
Asia med Tyrkia og Oseania	588	50	13	4	32	800	52	15	4	29	
Afrika	102	31	23	6	40	154	45	14	4	37	
Sør-og Mellom-Amerika	77	45	16	3	36	104	43	17	6	34	
Nord-Amerika	14	36	7	7	50	10	40	0	0	60	

Tabell 3.13. Elever etter landbakgrunn som fullførte en utdanning som gav generell studiekompetanse våren 2002, etter hvor de var i utdanning høsten samme år. Innvandrerbefolkningen

Landbakgrunn/ fylker/ kjønn	I alt	Utdanning pr. 1.okt. 2002					Ikke i utdanning
		Folkehøgskoler	Videregående utdanning	Høgskoler	Universiteter		
Hele landet	2534	29	287	485	401	1332	
Menn	1159	3	145	209	139	663	
Kvinner	1375	26	142	276	262	669	
Vestlige land	321	15	24	35	45	202	
Menn	130	1	15	15	24	75	
Kvinner	191	14	9	20	21	127	
Ikke-vestlige land	2213	14	263	450	356	1130	
Menn	1029	2	130	194	115	588	
Kvinner	1184	12	133	256	241	542	
			Prosent				
Hele landet	100	1,1	11,3	19,1	15,8	52,6	
Menn	100	0,3	12,5	18	12	57,2	
Kvinner	100	1,9	10,3	20,1	19,1	48,7	
Vestlige land	100	4,7	7,5	10,9	14	62,9	
Menn	100	0,8	11,5	11,5	18,5	57,7	
Kvinner	100	7,3	4,7	10,5	11	66,5	
Ikke-vestlige land	100	0,6	11,9	20,3	16,1	51,1	
Menn	100	0,2	12,6	18,9	11,2	57,1	
Kvinner	100	1	11,2	21,6	20,4	45,8	

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

Tabell 3.14. Studenter i høyere utdanning i prosent av registrerte årskull 19-24 år, etter kjønn og innvandrerkategori. 1994-2001

År	Befolkningen totalt			Førstegenerasjonsinnvandrere			Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
1994.....	23,5	20,7	26,4	10,2	10,8	9,6	26,6	26,2	27,1
1995.....	25,1	21,7	28,5	10,5	11,2	9,9	25,4	26,1	24,6
1996.....	26,7	22,7	30,7	11,4	12,5	10,6	23,8	22,5	25,1
1997.....	26,9	22,6	31,3	11,3	12	10,9	22,3	20,6	24,1
1998.....	27,2	22,5	32	11,9	11,7	12,1	21,1	19,5	22,8
1999.....	27,9	23,1	32,9	11,9	11,4	12,2	23,1	20,7	25,8
2000.....	26,4	21,6	31,4	12,7	11,5	13,7	20,9	18,7	23,3
2001.....	25,7	20,5	31,1	14,3	12,8	15,6	20,2	17,4	23,3

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3.15. Studenter etter skoleslag og innvandringskategori. Foreløpige tall. 1. oktober 2001

Innvandringskategori	I alt	Statlige høgskoler	Militære høgskoler	Andre høgskoler	Universi- teter					
						I alt	Statlige høgskoler	Militære høgskoler	Andre høgskoler	Universi- teter
I alt	198496	91 145	574	25 418	81359	100	45,9	0,3	12,8	41
Av dette:										
Førstegenerasjons- innvandrere uten norsk bakgrunn.....	10 484	3 893	4	1 199	5388	100	37,1	0	11,4	51,4
Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	1130	341	2	239	548	100	30,2	0,2	21,2	48,5

Kilde:

Tabell 3.17. Innvandrere som er studenter i høyere utdanning, etter landbakgrunn, kjønn og innvandringskategori 25-29 år.1.10. 2002

Landbakgrunn	Førstegenerasjonsinnvandrere		
	I alt	Menn	Kvinner
Danmark	134	50	84
Finland	63	9	54
Sverige	276	100	176
Serbia og Montenegro	35	20	15
Polen	70	26	44
Storbritannia	29	16	13
Tyrkia	26	15	11
Tyskland	89	35	54
Bosnia-Hercegovina	166	78	88
Marokko	31	15	16
Somalia	42	27	15
Sri Lanka	45	27	18
Filippinene	18	5	13
India	52	23	29
Irak	49	26	23
Iran	136	75	61
Pakistan	75	50	25
Thailand	16	5	11
Vietnam	250	132	118
USA	36	20	16
Chile	46	17	29
	I prosent av registrert årskull		
Danmark	13,6	9,0	19,7
Finland	11,2	5,2	13,9
Sverige	11,6	9,4	13,3
Serbia og Montenegro	3,2	3,4	3,0
Polen	13,5	14,9	12,9
Storbritannia	6,4	5,5	8,1
Tyrkia	2,0	2,0	1,9
Tyskland	17,4	15,9	18,6
Bosnia-Hercegovina	16,6	15,1	18,2
Marokko	5,6	5,4	5,9
Somalia	3,8	5,0	2,6
Sri Lanka	5,8	10,5	3,5
Filippinene	3,0	5,2	2,6
India	11,0	10,7	11,2
Irak	2,8	2,0	4,8
Iran	17,3	20,5	14,5
Pakistan	4,6	6,3	2,9
Thailand	2,7	6,3	2,1
Vietnam	15,4	17,2	13,7
USA	12,8	16,7	9,9
Chile	9,7	7,2	12,2

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

Tabell 3.18. Studenter etter innvandringskategori, kjønn og fagfelt. Foreløpige tall. 1. oktober 2001

Kjønn og fagfelt	I alt	Førstegene-	Personer	Resten	I alt	Førstegene-	Personer født	Resten
		rasjons- innvandrere uten norsk bakgrunn	født i Norge av to uten- landsfødte foreldre			rasjons- innvandrere uten norsk bakgrunn	i Norge av to utenlandsfødte foreldre	
I alt	198 496	10 484	1 130	186 882	100	100	100	100
Allmenne fag.....	892	61	12	819	0,4	0,6	1,1	0,4
Humanistiske og estetiske fag.....	29 858	1 746	157	27 955	15	16,7	13,9	15
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	31 367	841	60	30 466	15,8	8	5,3	16,3
Samfunnsfag og juridiske fag	25 177	1 052	118	24 007	12,7	10	10,4	12,8
Økonomiske og administrative fag .	30 854	1 324	208	29 322	15,5	12,6	18,4	15,7
Naturvitenskapelige fag, hånd- verksfag og tekniske fag.....	38 445	2 940	356	35 149	19,4	28	31,5	18,8
Helse-, sosial- og idrettsfag.....	37 288	2 274	209	34 805	18,8	21,7	18,5	18,6
Primærnæringsfag.....	1 681	92	1	1 588	0,8	0,9	8,8	0,8
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.....	2 083	64	5	2 014	1	0,6	0,4	1,1
Uoppgitt fagfelt	851	90	4	757	0,4	0,9	0,4	0,4
Menn	80 477	4 756	526	75 195	40,5	45,4	46,5	40,2
Allmenne fag	745	44	8	693	0,4	0,4	0,7	0,4
Humanistiske og estetiske fag.....	11 059	632	54	10 373	5,6	6	4,8	5,6
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	6 958	202	7	6 749	3,5	1,9	0,6	3,6
Samfunnsfag og juridiske fag	9 887	396	43	9 448	5	3,8	3,8	5,1
Økonomiske og administrative fag .	14 782	602	116	14 064	7,4	5,7	10,3	7,5
Naturvitenskapelige fag, hånd- verksfag og tekniske fag.....	26 651	1 990	233	24 428	13,4	19	20,6	13,1
Helse-, sosial- og idrettsfag.....	7 462	735	59	6 668	3,8	7	5,2	3,6
Primærnæringsfag.....	900	51	1	848	0,5	0,5	8,8	0,5
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.....	1 620	52	4	1 564	0,8	0,5	0,4	0,8
Uoppgitt fagfelt	413	52	1	360	0,2	0,5	8,8	0,2
Kvinner	118 019	5 728	604	111 687	59,5	54,6	53,5	59,8
Allmenne fag.....	147	17	4	126	7,4	0,2	0,4	6,7
Humanistiske og estetiske fag.....	18 799	1 114	103	17 582	9,5	10,6	9,1	9,4
Lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk	24 409	639	53	23 717	12,3	6,1	4,7	12,7
Samfunnsfag og juridiske fag	15 290	656	75	14 559	7,7	6,3	6,6	7,8
Økonomiske og administrative fag .	16 072	722	92	15 258	8,1	6,9	8,1	8,2
Naturvitenskapelige fag, hånd- verksfag og tekniske fag.....	11 794	950	123	10 721	5,9	9,1	10,9	5,7
Helse-, sosial- og idrettsfag.....	29 826	1 539	150	28 137	15	14,7	13,3	15,1
Primærnæringsfag.....	781	41	0	740	0,4	0,4	0	0,4
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag.....	463	12	1	450	0,2	0,1	8,8	0,2
Uoppgitt fagfelt	438	38	3	397	0,2	0,4	0,3	0,2

Kilde: Utdanningsstatistikk, SSB.

Tabell 3.19. Personer 16-24 etter høyeste fullførte utdanning, etter kjønn, innvandringskategori og landbakgrunn¹. 2001. Prosent

Kjønn, innvandringskategori og landbakgrunn ¹	I alt	Prosent ¹					
		Uoppgitt	Ingen fullført utdanning	Grunnskolenivå	Videregående-skole-nivå ²	Universitets- og høgskolenivå, kort ³	Universitets- og høgskolenivå, lang ⁴
Begge kjønn							
Alle i Norge	485 092	3,1	0,0	14,9	74,3	7,5	0,1
Av dette:							
Innvandrerbefolkningen	34 110	25,1	0,2	16,2	54,7	3,7	0,1
Førstegenerasjonsinnvandrere	27 489	29,5	0,2	15,3	51,3	3,6	0,1
Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre	6 621	6,8	0,0	20,1	68,9	4,0	0,1
Befolkningen ellers	450 982	1,5	0,0	14,8	75,8	7,8	0,1
Av innvandrerbefolkningen¹							
Vestlige land	5 219	42,2	0,1	8,6	43,4	5,6	0,2
Ikke-vestlige land	28 891	22,0	0,2	17,6	56,7	3,3	0,1
Førstegenerasjonsinnvandrere fra ikke-vestlige land	23 007	25,9	0,3	16,8	53,7	3,3	0,1
Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre fra ikke-vestlige land	5 884	6,9	0,0	20,8	68,6	3,5	0,2
Norden	3 471	46,1	0,1	8,0	41,3	4,4	0,1
Øst-Europa	6 530	22,2	0,0	14,5	57,5	5,6	0,2
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	1 354	30,4	0,0	10,7	49,9	8,5	0,6
Asia med Tyrkia	16 748	20,2	0,2	18,8	57,6	3,0	0,1
Afrika	4 051	30,9	0,7	18,2	49,0	1,2	0,0
Sør- og Mellom-Amerika	1 562	16,8	0,0	16,1	63,9	3,1	0,1
Nord-Amerika, Oseania	394	48,2	0,0	6,6	39,6	5,6	0,0
Utvalgte vestlige land							
Sverige	1 902	58,6	0,2	4,7	33,2	3,4	0,1
Utvalgte ikke-vestlige land							
Jugoslavia	1 987	29,1	0,0	17,1	51,9	1,9	0,0
Tyrkia	1 970	22,6	0,2	25,9	49,6	1,7	0,0
Bosnia-Hercegovina	1 943	7,2	0,0	14,7	72,6	5,5	0,1
Somalia	1 743	37,2	1,1	21,3	40,2	0,2	0,0
Irak	1 793	56,0	0,3	14,1	28,3	1,4	0,0
Iran	1 650	16,1	0,2	19,0	61,0	3,5	0,1
Vietnam	2 531	6,4	0,2	18,4	70,6	4,4	0,1
Pakistan	4 527	13,0	0,3	20,8	63,4	2,4	0,1
Førstegenerasjonsinnvandrere	1 907	20,9	0,6	19,1	57,8	1,6	0,0
Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre	2 620	7,2	0,0	22,0	67,4	3,1	0,2

¹ Landbakgrunn gjelder førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre.

² Inkludert nivået 'Påbygging til videregående utdanning' som omfatter utdanninger som bygger på videregående skole, men som ikke er godkjent som høyere utdanning.

³ Universitets- og høgskolenivå, lavere nivå, omfatter høyere utdanning t.o.m. 4 år.

⁴ Universitets- og høgskolenivå, høyere nivå, omfatter utdanninger på mer enn 4 år, samt forskerutdanning.

Tabell 3.20. Personer 16 år og over etter høyeste fullførte utdanning, etter kjønn, innvandringskategori og landbakgrunn¹. 2001. Prosent

Kjønn, ¹ innvandringskategori og landbakgrunn	I alt	Prosent					
		Uoppgitt	Ingen fullført utdanning	Grunnskolenivå	Videregående skole-nivå ²	Universitets- og høgskole-nivå, kort ³	Universitets- og høgskole-nivå, lang ⁴
Begge kjønn							
Alle i Norge.....	3 571 207	2,1	0,3	20,7	55,2	17,1	4,7
Av dette:							
Innvandrerbefolkningen	228 487	20,1	1,7	14,2	40,8	16,5	6,6
Førstegenerasjonsinnvandrere	218 512	20,8	1,8	14	39,8	16,8	6,8
Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre	9 975	5,5	0,1	17,1	63,7	10,9	2,7
Befolkningen ellers	3 342 720	0,9	0,2	21,1	56,2	17,1	4,6
Av innvandrerbefolkningen¹							
Vestlige land	82 798	17,5	0,5	13,1	36	23	9,9
Ikke-vestlige land	145 689	21,6	2,5	14,8	43,6	12,8	4,7
Førstegenerasjonsinnvandrere fra ikke-vestlige land	138 327	22,4	2,6	14,6	42,4	13,1	4,9
Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre fra ikke-vestlige land	7 362	6,2	0,1	19	66,1	7,4	1,3
Norden	45 787	18,9	0,5	14,9	37,9	21,2	6,6
Øst-Europa	35 818	22,6	0,7	11,3	44,7	13,6	7
Vest-Europa, unntatt Tyrkia	28 988	15,4	0,5	11	34,8	24,9	13,4
Asia med Tyrkia	80 505	20,6	3,2	17,3	42,8	12,4	3,7
Afrika	20 283	26,2	3,2	12,5	42,4	11,6	4,1
Sør- og Mellom-Amerika	9 083	15,6	1,4	11,1	49,3	16,6	6,1
Nord-Amerika, Oseania	8 023	17,5	0,4	10,3	29,7	26,2	16
Utvalgte vestlige land							
Danmark	17 091	12,3	0,5	18,5	42,5	19,7	6,5
Sverige	19 655	23,7	0,6	11,7	34,4	23,2	6,6
Tyskland	8 292	14,9	0,3	9,6	38,2	20	17,1
USA	6 327	17	0,4	10,4	29,2	26	17
Utvalgte ikke-vestlige land:							
Jugoslavia	9 183	29,8	0,9	14,9	43,4	9,5	1,6
Polen	5 552	9,9	0,4	9,3	45,7	19,7	14,9
Russland	3 042	31,7	0,1	5,4	31,2	14,7	16,9
Tyrkia	7 649	19,5	4,4	30,8	38,3	5,5	1,7
Bosnia-Hercegovina	10 009	20,2	1,1	11,9	54,6	10,8	1,4
Somalia	6 049	38,5	3,3	11,4	40,7	5,3	0,9
Sri Lanka	6 862	17,1	0,9	14,2	53,9	11,3	2,6
Filippinene	4 948	14,6	1,6	10,8	37,1	29,8	6,1
India	4 485	13,2	1,3	11,1	43,1	23,3	8,1
Irak	8 815	53,3	2,1	10,1	23,3	9,3	2
Pakistan	15 685	18,8	4,4	23,6	44	7,8	1,4
Førstegenerasjonsinnvandrere	12 570	21,8	5,4	24,3	38,4	8,5	1,5
Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre	3 115	6,8	0	20,7	66,5	5,3	0,6
Thailand	3 216	22,2	5,4	31	33,3	6,7	1,4
Vietnam	11 259	8,7	4,3	17,1	58,2	9	2,6
Chile	5 075	10	1,4	11,2	57,3	16,2	4

¹ Landbakgrunn gjelder førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre.

² Inkludert nivået 'Påbygging til videregående utdanning' som omfatter utdanninger som bygger på videregående skole, men som ikke er godkjent som høyere utdanning.

³ Universitets- og høgskolenivå, lavere nivå, omfatter høyere utdanning t.o.m. 4 år.

⁴ Universitets- og høgskolenivå, høyere nivå, omfatter utdanninger på mer enn 4 år, samt forskerutdanning.

4. Innvandrerbarn og økonomi

Hvor høye inntekter har de familiene som barn med innvandrerbakgrunn lever i? Hvilke typer inntekt har størst betydning, og hva kan man si om familieinntekten til barn fra forskjellige nasjonaliteter? Er innvandrerfamilier mer avhengige av ulike offentlige overføringer enn resten av befolkningen? Er det en overvekt av barnefamilier med innvandrerbakgrunn blant fattige familier i Norge? Dette kapitlet inneholder statistikk som belyser disse problemstillingene.

- Parfamilier med innvandrerbakgrunn og felles barn 0-17 år hadde i 2001 en inntekt etter skatt per forbruksenhet på 176 000 kroner, om lag 26 prosent lavere enn gjennomsnittsinntekten blant andre parfamilier med barn i Norge.
- Innvandrerfamilier med vestlig landbakgrunn har i gjennomsnitt 60 000 kroner mer i inntekt etter skatt per forbruksenhet enn ikke-vestlige barnefamilier.
- Yrkesinntekt var den viktigste kilde til livsopphold for de fleste innvandrerfamilier med barn. For innvandrerfamilier fra ikke-vestlige land utgjorde yrkesinntekten gjennomsnittlig rundt 75 prosent av samlet inntekt. For norske barnefamilier utgjorde den om lag 86 prosent.
- Diverse overføringer bidrar til utjevning av forskjellene i yrkesinntekten. De viktigste overføringene for ikke-vestlige barnefamilier var barnetrygd, pensjoner fra folketrygden og sosialhjelp.
- Mye sosialhjelp gikk til barnefamilier med somalisk og irakisk bakgrunn. Dette må sees i sammenheng med den korte botiden i Norge. Botid har generelt mye å si for inntekter og økonomisk selvhjulpenhet.
- Barn med ikke-vestlig bakgrunn i familier med bare en forsørger hadde lavest inntekt av alle i 2001.
- For ikke-vestlige enslige forsørgere utgjorde diverse overføringer fra det offentlige hele 58 prosent av samlet inntekt. Blant somaliske og irakiske enslige forsørgere var andelen enda større, henholdsvis 84 og 80 prosent.
- Ikke-vestlige innvandrerbarn er klart overrepresentert i gruppen av inntektsfattige barn. 29 prosent av alle inntektsfattige barn var førstegenerasjonsinnvandrere eller barn født i Norge med to utenlandsfødte foreldre. Ett av fire barn i lavinntektsgruppen var innvandrere fra land i den tredje verden.
- Innvandrerbarn er klart overrepresentert blant barn med vedvarende lavinntekt. Nesten annenhvert barn med vedvarende lavinntekt hadde innvandrerbakgrunn.

***Barnefamilier** er i denne statistikken definert som ektepar med barn og samboerpar med felles barn. I tillegg kommer **enslige forsørgere**.*

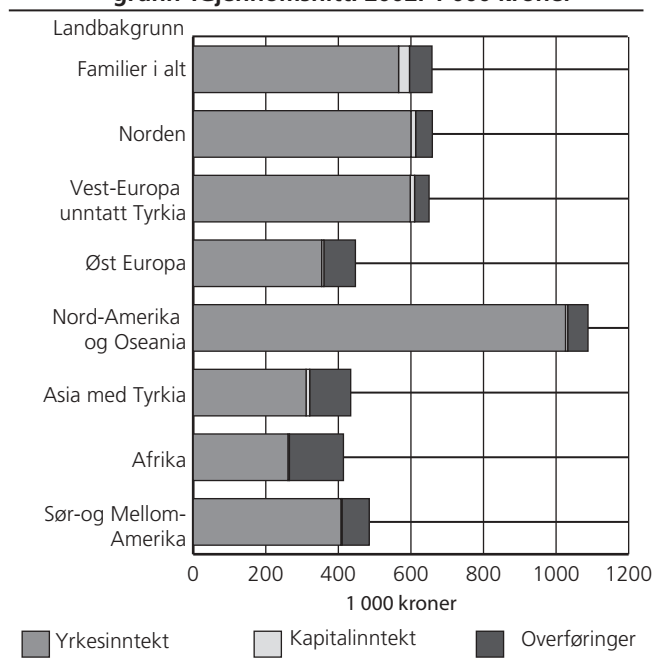
***Innvandrerfamilier** er avgrenset til familier hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere, eller den enslige forsørgeren er førstegenerasjonsinnvandrer.*

***Landbakgrunnen** til hovedpersonen i familien avgjør om vi snakker om pakistanske familier, vietnamesiske familier, etc. Som familiens hovedperson regnes den personen som har høyest samlet inntekt i familien. . Par kan dermed komme fra ulike land. For enslige forsørgere gjelder landbakgrunnen den personen som er enslig forsørger.*

Lavere inntekt blant innvandrerfamilier med barn enn andre barnefamilier

I 2001 utgjorde inntekt etter skatt 238 000 kroner per forbruksenhet for alle parfamilier med felles barn i alderen 0-17 år (tabell 4.1). Barnefamilier hvor begge voksne var førstegenerasjonsinnvandrere disponerte i gjennomsnitt rundt 62 000 kroner mindre enn andre barnefamilier i Norge. Med andre ord hadde barnefamilier med innvandrerbakgrunn om lag 26 prosent lavere inntekt enn barnefamilier i befolkningen som helhet.

Figur 16. Inntektsposter for familier¹, etter landbakgrunn². Gjennomsnitt. 2002. 1 000 kroner

¹ Gjelder ektepar og samboere med felles barn 0-17 år.

² Landbakgrunn gjelder personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Inntektsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Vestlige innvandrere har høyere inntekt enn ikke-vestlige

Forutsetningene for å skaffe seg inntekt henger nært sammen med tilknytningen til arbeidsmarkedet, og varierer dermed sterkt mellom de ulike innvandrergruppene. I motsetning til personer i arbeidsfør alder har barna små muligheter til selv å påvirke sine inntektsforhold siden de er avhengig av å bli forsørget av foreldre eller andre husholdningsmedlemmer. Derfor er det foreldrenes arbeidssituasjon som i størst grad gjenspeiler familiers økonomiske situasjon. Inntektsstatistikken viser et klart skille i inntektsnivå mellom de vestlige og ikke-vestlige innvandrene.

Ikke uventet har barnefamilier fra Nord-Amerika og Oseania, Norden og Vest-Europa en klart høyere gjennomsnittlig inntekt etter skatt enn barnefamilier fra de øvrige deler av

verden. Barnefamilier fra Nord-Amerika er bedre økonomisk stilt enn norske familier med barn under myndighetsalder. Nordiske barnefamilier har et inntektsnivå lik norske familier, mens familier fra det øvrige Vest-Europa ligger litt under gjennomsnittet for hele befolkningen.

Hvordan sammenligne inntekt mellom ulike grupper?

Inntekt etter skatt er et sentralt begrep i inntektstatistikken for personer og familier. Inntekt etter skatt er samlet inntekt dvs. summen av yrkesinntekter, kapitalinntekter og overføringer, fratrukket utlignet skatt og negative overføringer.

For å kunne sammenligne den økonomiske velferden til familier av ulik type og størrelse er det vanlig å "justere" denne inntekten ved hjelp av såkalte ekvivalensskalaer eller forbruksvekter. En ekvivalensskala gir uttrykk for hvor stor inntekt en familie på for eksempel fire personer må ha for å ha samme levestandard eller økonomisk velferd som en enslig person. Det er i bruk en rekke slike skalaer. I dette kapitlet har vi valgt å benytte den såkalte kvadratrotsskalaen, der den vekt de enkelte familiemedlemmene får, tilsvarer kvadratrotten av antall personer i familien. Ved bruk av denne skalaen holder det at inntekten til en familie på fire personer er to ganger så høy som inntekten til en enslig for å ha like god økonomi. Ved bruk av denne skalaen tar en det for gitt at store familier har betydelige stordriftsfordeler.

Enda større forskjeller når vi tar hensyn til ulik familiestørrelse

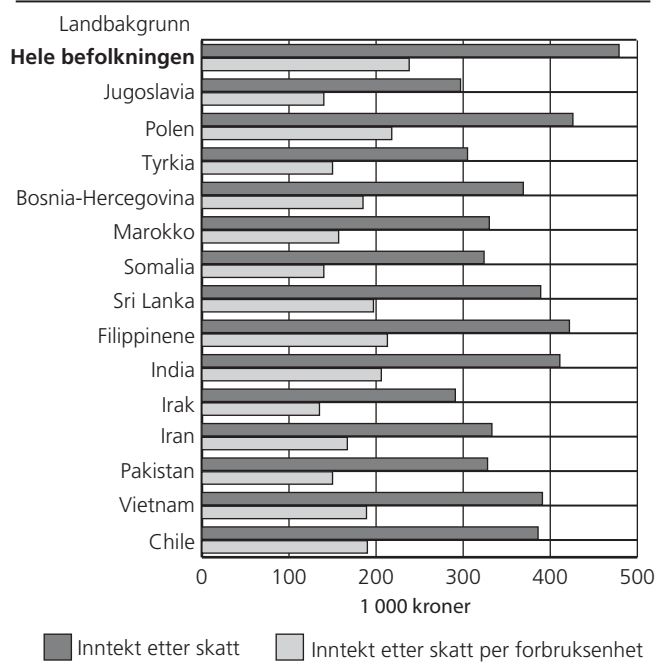
En sammenlikning av inntektsnivå mellom ulike innvandrerfamilier og familier i hele befolkningen kan lett gi et galt bilde av de faktiske levekårene på grunn av til dels svært ulike familiestørrelser. Det kreves selvsagt flere økonomiske ressurser for å underholde en stor familie sammenliknet med en liten familie. På den andre siden finnes det også stordriftsfordeler ved at flere bor sammen.

Gjennomsnittlig antall barn 0-17 år i norske familier var per 1.1.2002 1,91. Innvandrere fra ikke-vestlige land har gjennomgående høyere antall barn enn nordmenn, 2,2 i gjennomsnitt. I familier fra Afrika er antallet barn 0-17 år 2,5, mens innvandrere fra Norden og Vest-Europa har en familiestørrelse lik den norske. Det er store forskjeller mellom de enkelte landene. Blant familier fra for eksempel Somalia og Pakistan finnes det gjennomsnittlig 3,3 og 2,6 barn, mens blant polske, bosniske og indiske familier er gjennomsnittstørrelsen under det norske gjennomsnittet.

Når vi tar hensyn til ulik familiestørrelse, finner vi at inntekt etter skatt per forbruksenhet blir 168 400 kroner for familier fra Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika samt Tyrkia, sammenliknet med 237 900 kroner for hele befolkningen sett under ett. Inntektsforskjellen øker altså fra 39 til 41 prosent.

Ikke-vestlige familier hadde i 2001 en gjennomsnittlig inntekt etter skatt som utgjorde ca. 76 prosent av inntekten til vestlige familier. Etter korrigerings for familiestørrelse sank denne andelen til 74 prosent.

Figur 17. Inntekt etter skatt per familie¹ og inntekt, etter skatt per forbruksenhet (EL=0,5). Utvalgte nasjonaliteter. 1 000 kroner. 1.1. 2002

¹ Gjelder ektepar og samboere med felles barn 0-17 år.

² Landbakgrunn gjelder personer med to utenlandsfødte foreldre.

Kilde: Inntektsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Afrikanere ligger lavest

Det er barnefamilier med afrikansk landbakgrunn som hadde lavest gjennomsnittlig inntekt etter skatt per forbruksenhet. Familier fra denne regionen måtte i 2001 nøye seg med 158 000 kroner når man tar hensyn til familiestørrelse. Bildet er imidlertid mye mer sammensatt. Hvis vi betrakter de enkelte land finner vi et lavt inntektsnivå blant familier fra flere kontinenter. Barnefamilier fra Irak, Somalia og Serbia og Montenegro hadde den laveste gjennomsnittlige inntekten per forbruksenhet (se tabell 4.2).

Inntektsnivå varierer mellom ulike nasjonalitetsgrupper

Familier fra Polen hadde en gjennomsnittlig inntekt etter skatt på omtrent likt nivå som alle norske familier og andre barnefamilier med vestlig bakgrunn. Serbiske familier hadde derimot et inntektsnivå som lå

godt under befolkningsgjennomsnittet. Differansen var på rundt 100 000 kroner (tabell 4.3). Dette lave gjennomsnittet må sees i sammenheng med den relativt nye flyktninginnvandringen fra dette landet.

Blant de største nasjonaliteter fra Asia skiller familier med bakgrunn fra Filippinene og India seg ut med et høyt inntektsnivå sammenliknet med andre asiatiske nasjonaliteter. Deres inntekt etter skatt per forbruksenhet lå på over 200 000 kroner i 2001 mens barnefamilier fra Irak hadde en inntekt på bare 135 000. Dette lave gjennomsnittet for irakiske barnefamilier må sees i sammenheng med deres korte botid i Norge. Sett under ett var gjennomsnittlig inntekt etter skatt korrigeret for familiestørrelse for denne regionen 168 000 kroner, altså 30 prosent lavere enn inntekten i barnefamilier sett under ett.

Blant familier fra Afrika var det ikke store inntektsforskjeller i forhold til landbakgrunn. De fleste store nasjoner hadde et gjennomsnittlig inntektsnivå per forbruksenhet på litt over 158 000 kroner. Somaliske familier lå lavest, og det er igjen den korte botiden som må tas i betraktning.

Gjennomsnittlig inntekt etter skatt per forbruksenhet blant ikke-vestlige innvandrere varierte fra 135 000 kroner for flyktningfamilier fra Irak til 218 000 kroner for polske familier (tabell 4.2.)

Yrkesinntekt er den viktigste kilde til livsopphold for innvandrerfamilier med barn

I likhet med norske familier var yrkesinntekt viktigste inntektskilde også for innvandrerfamilier med barn. Gjennomsnittlig yrkesinntekt utgjorde 357 000 kroner blant innvandrerfamiliene sammenlignet med 566 000 kroner blant alle familier i befolkningen.

For innvandrere fra ikke-vestlige land utgjorde yrkesinntekt i gjennomsnitt rundt 75 prosent av samlet inntekt. I innvandrerfamilier fra vestlige land hadde yrkesinntekt større betydning for familiens samlede økonomi, hele 92 prosent. I barnefamilier i hele befolkningen utgjorde yrkesinntekten 86 prosent av familiens samlede inntekt.

Store variasjoner i yrkesinntekt mellom innvandrere

Det er altså store forskjeller i yrkesinntekt mellom ulike grupper av innvandrere. Familier fra Nord-Amerika og Oseania, Norden og Vest-Europa har i gjennomsnitt yrkesinntekter som langt overstiger yrkesinntektene til barnefamilier fra andre deler av verden, men også norske familier. For eksempel har en barnefamilie med landbakgrunn fra Nord-Amerika en yrkesinntekt som er nesten 2 ganger større enn yrkesinntekten til en norsk barnefamilie, og hele 4 ganger større enn en gjennomsnittlig yrkesinntekt til en afrikansk familie.

Det er mange årsaker til de store ulikhetene i yrkesinntekt mellom vestlige og ikke-vestlige innvandrere. En stor andel av innvandrere fra tredje verden er ansatt i typiske lavlønnsyrker. Mange av dem har også en relativ lav utdanning sammenlignet med europeere. Viktigst er trolig den lave yrkesaktiviteten i disse gruppene.

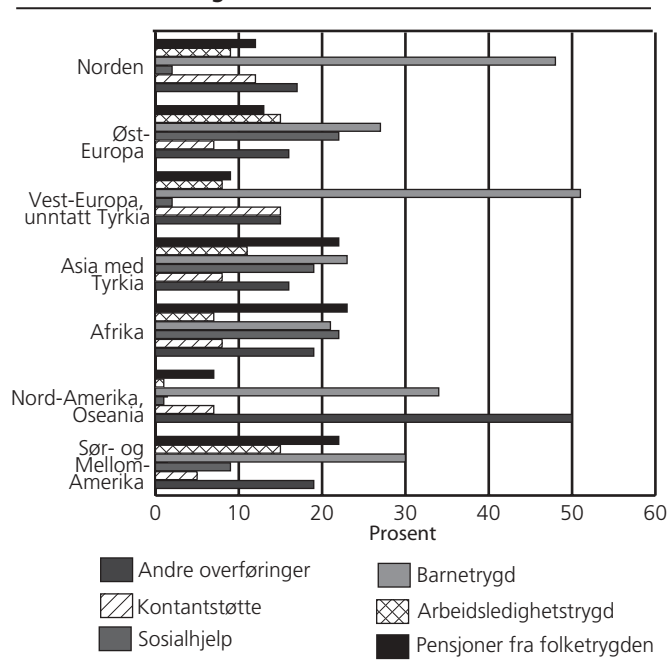
Overføringer er med til å jevne ut forskjeller i yrkesinntekt

Barnefamilier til førstegenerasjonsinnvandrere mottok i gjennomsnitt 102 000 kroner i overføringer fra det offentlige i 2001. De viktigste overføringene er barnetrygd, pensjoner fra folketrygden, sosialhjelp og arbeidsledighetstrygd.

Det er imidlertid store forskjeller mellom de enkelte landene. For familier fra Irak og Somalia utgjorde offentlige overføringer mer enn halvparten av deres samlede inntekt mens for polske og chilenske barnefamilier utgjorde overføringene henholdsvis 10 og 15 prosent av samlet inntekt.

For de fleste familier uansett nasjonalitet har barnetrygd størst inntektsmessig betydning blant overføringene. For nordiske barnefamilier for eksempel utgjorde barnetrygden 48 prosent av alle mottatte overføringer, og 3 prosent av den samlede inntekten. For somaliske og irakiske barnefamilier var barnetrygden en viktig inntektskilde, og utgjorde 12 prosent av den samlede inntekten. De to nasjonalitetene var også mest avhengige av sosialhjelp, med en gjennomsnittlig utbetaling på henholdsvis 75 000 og 93 000 kroner. 29 prosent av irakisk og 20 prosent av somalisk samlet inntekt per familie kom i form av sosialhjelpytelser. Sosialhjelpen blir gitt til dem som ikke er i stand til å sørge for eget livsopphold. Blant vestlige barnefamilier var sosialhjelpen uten betydning.

Figur 18. Overføringer for innvandrerefamilier, etter landbakgrunn. 1.1. 2002. Prosent

barnefamilier i resten av befolkningen. Statistikken viser også at økonomisk sett har det mye å si for et barn om det vokser opp i en familie med to voksne og oftest to inntekter, eller har en enslig forsørger. Det er vel kjent at enslige forsørgere og deres barn har relativt knappe økonomiske ressurser sammenlignet med andre barnefamilier.

I 2001 hadde enslige forsørgere i hele befolkningen en gjennomsnittlig inntekt etter skatt på 263 000 kroner, eller halvparten av det en gjennomsnittlig barnefamilie i befolkningen har. Mens yrkesinntekt utgjorde 86 prosent av samlet inntekt i en parfamilie var tilsvarende tall for enslige forsørgere 61 prosent. I innvandrerbefolkningen finner vi en lik situasjon som avspeiler betydelige inntektsforskjeller mellom barnefamilier som har en eller to forsørgere. En enslig forsørger med innvandrerbakgrunn hadde i 2001 251 000 kroner i en gjennomsnittlig inntekt etter skatt. Til sammenligning hadde en barnefamilie med innvandrerbakgrunn en gjennomsnittlig inntekt etter skatt på litt under 360 000 kroner. Yrkesinntekt i en innvandrerfamilie utgjorde over to tredeler av den hele samlede inntekten mens blant enslige forsørgere med innvandrerbakgrunn besto mer enn halvdel av den samlede inntekten av offentlige overføringer.

Ikke-vestlige enslige forsørgere nederst i inntektsfordelingen

Ikke-vestlige enslige forsørgere hadde et inntektsnivå per forbruksenhet som lå om lag 17 prosent lavere enn gjennomsnittet for vestlige enslige forsørgere, 15 prosent lavere enn gjennomsnittet for et ikke-vestlig par med barn og hele 40 prosent lavere enn en parfamilie med felles barn i befolkningen. Imidlertid er det relativt små forskjeller i inntektsnivå mellom ikke-vestlige enslige forsørgere og norske enslige forsørgere. Forskjellen var likevel merkbar i forholdet mellom yrkesinntekt og offentlige overføringer. For norske enslige forsørgere var inntekt av eget arbeid viktigste inntektskilde og utgjorde om lag 61 prosent av samlet inntekt mens tilsvarende tall for ikke-vestlige enslige forsørgere var 42 prosent.

Blant noen nasjonaliteter var overføringer nesten den eneste inntektskilden. Forskjellige overføringer utgjorde så mye som 84 prosent av samlet inntekt blant somaliske enslige forsørgere. Tilsvarende situasjon fant vi også blant irakiske enslige forsørgere.

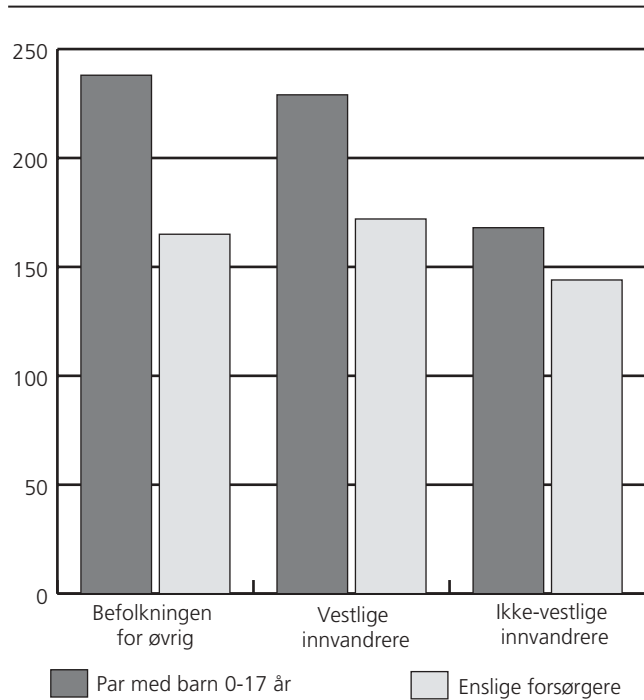
Betydningen av botid

Blant noen ikke-vestlige familier som fra for eksempel Polen, India og Filipinene var andel av sosialhjelp i den samlede familieinntekten tilnærmet lik null. For barnefamilier fra Sri Lanka, Chile, Pakistan og Vietnam utgjorde sosialhjelp ikke mer en mellom 1-2 prosent av familiens samlet inntekt. Sosialhjelpen er med andre ord av mye mindre betydning for barnefamilier når deres botid i Norge øker, og den er størst for grupper hvor det er mange nyankomne flyktninger.

Yrkesinntekt utgjør mindre enn halvdel av inntekt for enslige forsørgere med innvandrerbakgrunn

Så langt har vi kunnet vise at det er til dels store forskjeller i yrkesinntekt og i gjennomsnittlig inntekt etter skatt mellom ulike innvandrerfamilier, og mellom mange innvandrerbarnefamilier og

Figur 19. Inntekt etter skatt per forbruksenhet (EL=0,5), etter familietype og landbakgrunn. 1 000 kroner. 1.1. 2002. Kroner

Ytelse fra folketrygden, barnetrygd og sosialhjelp betyr mest for enslige forsørgere

Blant de ulike overføringer, som var på 146 000 kroner, hadde ytelse fra folketrygden i form av pensjoner og barnetrygd mest betydning for enslige forsørgere med innvandrerbakgrunn (se tabell 4.5)

Det var somaliske og irakiske enslige forsørgere som i 2001 var mest avhengige av sosialhjelp. De to gruppene fikk utbetalt mer enn 40 000 kroner i sosialhjelp.

Inntektsstatistikken er basert på opplysninger fra likningsregisteret, selvangivelsesregisteret, lønns- og trekkoppgaverregisteret, sosialhjelpregisteret, Statens lånekasse for utdanning, Husbankens bostøtteregistre og registre i Rikstrygdeverket. Statistikken omfatter alle bosatte i Norge ved utgangen av det aktuelle inntektsåret.

Familie er benyttet som enhet i alle tabeller. Gruppering av personer til familier er foretatt ved hjelp av et familienummer som er knyttet til hver enkelt person. Familienumrene blir holdt løpende a jour ved meldinger om vigsler, dødsfall, flyttinger med videre.

Inntektsfattige barn = innvandrerbarn?

Det er i dag vel en million barn under 18 år i Norge. De langt fleste av disse barna har det godt materielt sett ved at de tilhører husholdninger der den økonomiske velferden er høy. Men det finnes barn som ikke tilhører dette store flertallet, barn som vokser opp i familier med lavinntekt.

Analyse av barn i husholdninger med lav inntekt (Epland 2001/9, Lyngstad og Epland 2003/12) viser at særlig ikke-vestlige barn er overrepresentert blant familier med lav inntekt. Om lag 6 prosent av alle barn under 18 år hadde innvandrerbakgrunn i 1998. De langt fleste av disse hadde bakgrunn fra Afrika, Asia, Sør- og Mellom Amerika og Tyrkia. Innvandrerbarn er klart overrepresentert i gruppen av inntektsfattige barn.

Barn i husholdninger med lav inntekt: Omfang, utvikling, årsaker (Epland, 2001/9)

Ved hjelp av data fra Inntekts- og formueundersøkelsen for husholdninger ser vi på utviklingen i lavinntekt. Vi benytter hovedsakelig en tradisjonell tilnærming der lavinntekt blir definert som relativ avstand til det generelle inntektsnivået i befolkningen. Det er imidlertid ikke tilfredsstillende å bare se på årlig lavinntekt som en indikator på fattigdom. Mange barn kan tilhøre husholdninger som bare midlertidig har lav inntekt. For å tallfeste hvor mange barn som har vedvarende lav husholdningsinntekt benyttes paneldata. Det gjør mulig å følge inntektsutviklingen for de samme barna over flere år.

Barn av enslige forsørgere i lavinntektshusholdninger (Lyngstad og Epland, 2003/12)

For å kunne gi et mer detaljert bilde av hvilke grupper av barn av enslige forsørgere som tilhører lavinntektsgruppen ble et større datamateriale benyttet, Statistisk sentralbyrås inntektsstatistikk for personer og familier basert på registeropplysninger. Den omfatter hele befolkningen, ikke bare et utvalg av den.

Tabell 4.8. viser andel barn under 18 år med årlig lavinntekt basert på kvadratrotskalaen. Tabellen viser både andelen med lavinntekt blant norske barn og barn med innvandrerbakgrunn, og hvor stor andel de ulike delgruppene utgjør av alle barn med lavinntekt.

29 prosent av alle inntektsfattige barn var førstegenerasjonsinnvandrere eller barn født i Norge med to utenlandsfødte foreldre. Knappt 24 prosent av alle barn i lavinntektsgruppen var innvandrere fra land i den tredje verden. Disse barna har dermed en sannsynlighet for å være inntektsfattige som er nesten 6 ganger større enn barn generelt jf tabell 4.8. Tabellen viser også at hele 16,2 prosent av alle innvandrerbarn befinner seg i lavinntektsgruppen mens dette bare gjelder for 2,3 prosent av ikke-innvandrerbarn.

Vedvarende lavinntekt tyder på lav inntektsmobilitet

Mange barnefamilier har av ulike grunner en lav husholdningsinntekt bare en begrenset periode, men det finnes også familier som har hatt lavinntekt over flere år, en såkalt vedvarende lav inntekt.

Barn som er førstegenerasjonsinnvandrere eller personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre utgjør en stor andel av barn med vedvarende lavinntekt. Når vi korrigerer husholdningsinntektene ved hjelp av kvadratrotskalaen, viser det seg at 40 prosent av alle barn med vedvarende lavinntekt har innvandrerbakgrunn (se tabell 4.9). Innvandrerbarn fremstår som meget sterkt overrepresentert blant barn med vedvarende lavinntekt. Innslaget av innvandrerbarn blant de inntektsfattige har i tillegg blitt betydelig forsterket når man utvider observasjonstiden fra 1 til 3 år. Dersom vi sammenligner tabellen over barn med vedvarende lavinntekt (tabell 4.9) med tabellen som viser forekomsten av årlig lav inntekt (tabell 4.8), ser man at den relative andelen innvandrerbarn i lavinntektsgruppen har økt. Dette tyder på at inntektsmobiliteten blant innvandrerfamilier er lav, og at mange blir værende i lavinntektsgruppen i flere år.

Innvandrerbarn fremstår som klart overrepresentert blant barn med vedvarende lavinntekt. Nesten annenhvert barn med vedvarende lavinntekt var førstegenerasjonsinnvandrer eller barn født i Norge med to utenlandsfødte foreldre.

Lavinntektsandel blant innvandrerbarn høyere i parhusholdninger

Nye analyser fra Statistisk sentralbyrå (Lyngstad og Epland, 2003/12) viser at lavinntektsandelen er høyere blant barn av enslige forsørgere, 6,6 prosent, enn blant barn som bor sammen med to foreldre, 2,2 prosent.

Mens forekomsten av lavinntekt blant alle barn er altså gjennomgående høyere blant barn av enslige forsørgere enn blant barn som bodde sammen med begge foreldre, er forholdet det stikk motsatte blant noen grupper av innvandrerbarn. Blant barn av innvandrere med øst-europeisk og ikke-vestlig bakgrunn er lavinntektsandelen høyest blant barn som bor i parhusholdninger (se tabell 4.10). Dette skyldes kanskje at innvandrerbarna har flere søsken og tilhører større husholdninger enn barn uten innvandrerbakgrunn. Oppholdstid i Norge er også avgjørende for innvandrerbarnas sjanser for å komme under lavinntektsgrensen. Hvert fjerde barn med foreldre som har bodd mindre enn fem år i landet tilhører en lavinntektshusholdning. Dette gjelder innvandrerbarn i både enslig forsørgerhusholdninger og parhusholdninger (Lyngstad og Epland, 2003/12).

Tabell 4.1 Inntektsregnskap for par med barn¹ og enslige forsørgere², etter yngste barns alder. Gjennomsnitt. 1.1. 2002. Kroner

	Par med barn			Enslige forsørgere		
	I alt	0 - 5 år	6-17 år	I alt	0 - 5 år	6-17 år
Yrkesinntekt.....	565 800	515 900	617 900	191 700	112 600	227 300
+ Lønn	515 700	477 100	556 200	183 500	109 700	216 700
+ Netto næringsinntekt	50 000	38 800	61 800	8 200	2 900	10 600
+ Kapitalinntekt.....	29 500	21 100	38 200	6 100	3 400	7 300
+ Brutto renteinntekt.....	9 700	7 800	11 800	3 700	2 200	4 300
+ Aksjeutbytte.....	11 300	8 100	14 600	1 500	600	1 900
+ Realisasjonsgevinster	7 900	5 400	10 500	1 000	500	1 300
- Realisasjonstap.....	7 300	6 200	8 500	1 500	400	2 000
+ Andre kapitalinntekter.....	7 800	6 000	9 700	1 400	700	1 800
+ Overføringer	61 900	64 800	58 900	117 600	152 000	102 100
+ Skattepliktige overføringer.....	23 200	19 000	27 600	64 900	81 000	57 600
+ Pensjoner fra folketrygden	13 900	9 700	18 400	34 800	52 800	26 700
+ Tjenestepensjon m.m.	2 500	1 100	3 900	2 800	1 200	3 500
+ Arbeidsledighetsstrygd.....	4 700	5 600	3 700	3 200	3 100	3 200
+ Mottatte bidrag m.m.	2 100	2 600	1 600	24 100	23 900	24 200
+ Skattefrie overføringer.....	38 700	45 700	31 300	52 700	71 100	44 400
+ Barnetrygd.....	23 900	26 300	21 400	29 500	33 300	27 700
+ Bostøtte	300	400	200	3 200	5 200	2 300
+ Stipend	3 800	2 100	5 500	3 200	1 200	4 000
+ Sosialhjelp.....	1 700	2 000	1 300	4 600	5 500	4 200
+ Grunn- og hjelpestønad.....	1 900	1 500	2 300	2 100	1 500	2 400
+ Kontantstøtte.....	5 800	11 400	0	2 500	8 100	0
+ Engangsstønad ved fødsel.....	700	1 300	0	500	1 600	0
+ Andre overføringer	600	600	600	7 100	14 600	3 800
= Samlet inntekt.....	657 100	601 800	715 100	315 400	268 000	336 700
- Sum utlignet skatt og negative overføringer.....	178 000	155 200	202 000	52 400	28 600	63 100
+ Utlignet skatt.....	172 800	149 800	196 900	49 500	27 300	59 500
+ Negative overføringer.....	5 300	5 400	5 100	2 900	1 300	3 700
= Inntekt etter skatt.....	479 100	446 600	513 100	263 000	239 400	273 600
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	237 900	224 300	252 100	165 000	150 000	171 800
- Renteutgifter og boliginntekt	59 300	64 100	54 300	28 700	21 700	31 800
+ Renteutgifter.....	65 300	69 100	61 300	31 500	23 200	35 200
- Boliginntekter.....	6 000	5 000	7 000	2 800	1 600	3 400
= Inntekt etter skatt og renteutgift/boliginntekt.....	419 800	382 500	458 800	234 300	217 800	241 700
Antall barn tom 17 år	1,91	2,04	1,77	1,46	1,61	1,4
Antall familier.....	446 642	228 392	218 250	111 505	34 625	76 880

¹ I tallet på par med barn inngår ektepar med barn, samboere med felles barn og registrerte partnere med barn.

² Enslige forsørgere er definert som de som får utvidet barnetrygd.

Tabell 4.2. Inntektsregnskap for ektepar og samboerpar med felles barn hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere¹, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Landbakgrunn til den personen med høyest samlet inntekt i familien. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002

	I alt	Norden	Øst-Europa	Vest-Europa, unntatt Tyrkia	Asia med Tyrkia	Afrika	Nord-Amerika, Oseania	Sør- og Mellom-Amerika
Yrkesinntekt.....	356 800	600 400	353 800	598 300	310 700	261 400	1 026 300	407 100
Av dette lønn	329 400	538 800	338 800	554 000	281 900	247 300	1 006 900	386 400
+ Kapitalinntekt.....	8 600	13 100	5 900	12 400	10 000	3 500	6 200	2 500
Av dette brutto renteinntekter.....	4 300	5 200	3 300	7 400	4 800	2 500	3 800	1 400
+ Overføringer	102 200	45 700	86 900	39 900	113 300	148 500	56 000	74 600
Skattepliktige overføringer	35 700	12 300	26 100	8 400	41 800	51 000	19 700	32 100
Av dette								
Pensjoner fra folketrygden.....	20 700	5 500	11 100	3 500	25 300	34 300	3 900	16 500
Arbeidsledighetstrygd.....	11 500	3 900	13 100	3 200	12 900	10 400	500	11 000
Skattefrie overføringer	66 500	33 400	60 800	31 500	71 600	97 400	36 300	42 500
Av dette:								
Barnetrygd	25 600	22 100	23 600	20 200	26 500	30 600	18 900	22 500
Sosialhjelp	19 300	900	18 700	800	21 600	33 400	500	6 500
Kontantstøtte	8 400	5 600	6 400	6 100	9 200	12 000	4 100	4 100
= Samlet inntekt.....	467 600	659 200	446 700	650 600	434 000	413 400	1 088 500	484 100
- Sum utlignet skatt og negative overføringer.....	108 100	203 500	97 000	223 900	89 000	78 000	496 800	110 000
= Inntekt etter skatt.....	359 500	455 700	349 700	426 700	345 000	335 400	591 700	374 100
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	175 900	229 000	173 800	215 000	167 600	158 100	293 400	184 800
Antall barn tom 17 år	2,1	1,9	2	1,9	2,2	2,5	2	1,9
Antall familier.....	25 873	1 711	4 846	1 260	14 485	2 597	256	718

¹ Opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn er pr. 31.12.2002

Kilde: Inntektsstatistikk for personer og familier, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.3. Inntektsregnskap for ektepar og samboerpar med felles barn hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere¹, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Landbakgrunn til den personen med høyest samlet inntekt i familien. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002. Utvalgte nasjonaliteter.

	Jugoslavia	Polen	Tyrkia	Bosnia- Hercegovina	Marokko	Somalia	Sri Lanka
Yrkesinntekt.....	250 300	520 200	254 600	386 500	241 000	163 700	396 900
Av dette lønn	242 000	458 400	236 300	377 400	224 000	158 800	388 600
+ Kapitalinntekt.....	2 500	18 800	6 500	3 900	2 400	700	6 000
Av dette brutto renteinntekter	1 300	7 400	2 700	2 600	2 300	700	4 400
+ Overføringer	107 100	57 400	116 600	79 100	165 300	202 100	94 200
Skattepliktige overføringer.....	25 600	25 900	57 300	25 000	98 100	31 800	45 900
Av dette:							
Pensjoner fra folketrygden	12 000	13 300	39 600	6 800	80 700	14 500	12 000
Arbeidsledighetstrygd.....	12 200	8 400	14 000	17 200	7 600	12 600	32 000
Skattefrie overføringer	81 500	31 500	59 300	54 100	67 200	170 300	48 300
Av dette:							
Barnetrygd.....	28 300	18 600	25 200	22 400	28 700	42 300	24 000
Sosialhjelp	29 000	900	13 900	15 900	14 000	75 000	3 200
Kontantstøtte	9 900	4 100	9 900	4 900	12 600	17 900	12 100
= Samlet inntekt.....	359 900	596 400	377 700	469 500	408 800	366 400	497 100
- Sum utlignet skatt og negative overføringer	63 100	170 600	72 300	100 900	78 700	42 600	108 000
= Inntekt etter skatt.....	296 900	425 800	305 400	368 600	330 200	323 900	389 000
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	140 300	217 900	150 400	184 800	156 900	140 300	197 400
Antall barn tom 17 år	2,5	1,6	2	1,8	2,3	3,3	1,9
Antall familier.....	1 289	346	1 604	2 003	672	664	1 997
	Filippinene	India	Irak	Iran	Pakistan	Vietnam	Chile
Yrkesinntekt.....	487 700	459 900	129 500	283 700	280 700	398 200	419 700
Av dette lønn	481 500	408 300	120 200	259 000	225 200	383 800	401 500
+ Kapitalinntekt.....	5 500	20 600	3 300	7 100	13 000	8 000	1 800
Av dette brutto renteinntekter	3 900	11 100	800	3 300	4 800	6 400	1 200
+ Overføringer	68 900	79 200	190 900	121 300	116 000	95 300	74 300
Skattepliktige overføringer.....	33 200	39 000	25 900	35 400	53 800	39 900	35 300
Av dette:							
Pensjoner fra folketrygden	18 400	24 700	20 000	23 600	40 600	18 900	17 800
Arbeidsledighetstrygd.....	6 100	7 900	4 800	9 000	6 800	18 700	12 900
Skattefrie overføringer	35 700	40 200	165 000	85 900	62 200	55 400	39 000
Av dette:							
Barnetrygd.....	22 300	22 900	30 700	22 600	31 900	25 700	22 600
Sosialhjelp	1 300	1 700	93 000	37 000	7 800	9 200	4 300
Kontantstøtte	5 700	7 200	9 900	5 900	10 700	8 300	3 600
= Samlet inntekt.....	562 000	559 700	323 700	412 100	409 800	501 400	495 800
- Sum utlignet skatt og negative overføringer	140 200	148 400	33 000	78 800	82 100	110 100	110 100
= Inntekt etter skatt.....	421 800	411 300	290 700	333 300	327 700	391 300	385 800
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	212 700	206 000	135 400	166 500	150 400	189 200	189 700
Antall barn tom 17 år	1,8	1,9	2,6	1,9	2,6	2,1	1,9
Antall familier.....	365	881	1 508	1 445	3 089	2 037	559

¹ Opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn er pr. 31.12.2002

Kilde: Inntektsstatistikk for personer og familier, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.4. Inntektsregnskap for ektepar og samboerpar med felles barn hvor begge voksne er førstegenerasjonsinnvandrere¹, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Landbakgrunn til den personen med høyest samlet inntekt i familien. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002.

	I alt	Vestlig	Ikke-vestlig
Yrkesinntekt.....	356 800	633 300	317 400
Av dette lønn.....	329 400	581 900	293 400
+ Kapitalinntekt.....	8 600	12 300	8 100
Av dette brutto renteinntekter.....	4 300	6 000	4 100
+ Overføringer.....	102 200	44 300	110 500
Skattepliktige overføringer.....	35 700	11 400	39 200
Av dette:			
Pensjoner fra folketrygden.....	20 700	4 600	23 000
Arbeidsledighetstrygd.....	11 500	3 400	12 600
Skattefrie overføringer.....	66 500	32 900	71 300
Av dette:			
Barnetrygd.....	25 600	21 100	26 200
Sosialhjelp.....	19 300	800	21 900
Kontantstøtte.....	8 400	5 700	8 800
= Samlet inntekt.....	467 600	689 900	435 900
- Sum utlignet skatt og negative overføringer.....	108 100	234 800	90 100
= Inntekt etter skatt.....	359 500	455 200	345 800
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	175 900	228 700	168 400
Antall barn tom 17 år.....	2,1	1,9	2,2
Antall familier.....	25 873	3 227	22 646

¹ Opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn er pr. 31.12.2002

Kilde: Inntektsstatistikk for personer og familier, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.5. Inntektsregnskap for enslige forsørgere som er førstegenerasjonsinnvandrere¹, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002

	I alt	Norden	Øst-Europa	Vest-Europa, unntatt Tyrkia	Asia med Tyrkia	Afrika	Sør- og Mellom-Amerika	Nord-Amerika, Oseania
Yrkesinntekt.....	140 400	235 200	145 900	238 600	107 800	74 400	134 000	237 100
Av dette lønn	134 200	220 300	141 800	223 800	104 200	72 100	130 800	218 900
+ Kapitalinntekt.....	3 600	6 900	2 000	9 500	3 200	1 500	2 200	3 100
Av dette brutto renteinntekter	2 400	3 900	2 100	5 000	2 300	900	1 500	4 900
+ Overføringer	145 800	99 500	128 200	106 600	159 800	194 800	135 600	126 700
Skattepliktige overføringer.....	70 100	52 400	58 800	58 200	77 400	86 000	68 600	72 500
Av dette:								
Pensjoner fra folketrygden	39 100	23 500	30 500	26 000	47 100	50 300	38 700	32 600
Arbeidsledighetstrygd.....	4 100	3 000	5 200	3 500	4 700	3 400	3 700	3 000
Skattefrie overføringer	75 700	47 100	69 500	48 400	82 400	108 900	67 000	54 100
Av dette:								
Barnetrygd.....	33 300	28 900	31 000	29 800	33 900	40 500	31 000	31 100
Sosialhjelp	18 200	4 200	16 100	4 000	22 700	32 100	13 500	4 700
Kontantstøtte	4 200	1 800	3 300	1 800	4 400	8 600	3 400	1 400
= Samlet inntekt.....	289 800	341 700	276 200	354 700	270 800	270 700	271 800	366 800
- Sum utlignet skatt og negative overføringer	38 500	68 600	38 400	72 400	28 100	19 200	32 900	76 600
= Inntekt etter skatt.....	251 300	273 100	237 800	282 300	242 700	251 500	238 900	290 300
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	150 500	171 400	147 800	173 200	143 000	140 800	146 000	175 400
Antall barn tom 17 år	1,7	1,5	1,6	1,5	1,8	2,2	1,5	1,6
Antall familier.....	8 064	1 179	1 283	589	2 747	1 455	676	135

¹ Opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn er pr. 31.12.2002

Kilde: Inntektsstatistikk for personer og familier, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.6. Inntektsregnskap for enslige forsørgere som er førstegenerasjonsinnvandrere¹, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1.2002

	I alt	Vestlig	Ikke-vestlig
Yrkesinntekt.....	140 400	236 400	110 700
Av dette lønn.....	134 200	221 300	107 400
+ Kapitalinntekt.....	3 600	7 500	2 500
Av dette brutto renteinntekter.....	2 400	4 300	1 800
+ Overføringer.....	145 800	103 600	158 800
Skattepliktige overføringer.....	70 100	55 600	74 600
Av dette:			
Pensjoner fra folketrygden.....	39 100	24 900	43 500
Arbeidsledighetstrygd.....	4 100	3 100	4 400
Skattefrie overføringer.....	75 700	48 000	84 200
Av dette:			
Barnetrygd.....	33 300	29 300	34 500
Sosialhjelp.....	18 200	4 100	22 600
Kontantstøtte.....	4 200	1 800	5 000
= Samlet inntekt.....	289 800	347 500	272 000
- Sum utlignet skatt og negative overføringer.....	38 500	70 300	28 700
= Inntekt etter skatt.....	251 300	277 200	243 400
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	150 500	172 300	143 800
Antall barn tom 17 år.....	1,7	1,5	1,8
Antall familier.....	8064	1903	6161

¹ Opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn er pr. 31.12.2002

Kilde: Inntektsstatistikk for personer og familier, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.7. Inntektsregnskap for enslige forsørgere som er førstegenerasjonsinnvandrere¹, og har minst ett barn i alderen 0-17 år. Gjennomsnitt. Kroner. 1.1. 2002

	Jugoslavia	Polen	Tyrkia	Bosnia- Hercegovina	Marokko	Somalia	Sri Lanka
Yrkesinntekt.....	89 900	175 100	73 100	125 100	86 600	42 200	154 500
Av dette lønn	89 400	169 100	70 900	123 100	80 400	42 000	147 100
+ Kapitalinntekt.....	1 800	3 000	1 200	1 300	900	500	800
Av dette brutto renteinntekter	1 700	3 100	1 200	1 300	1 300	400	1 700
+ Overføringer	152 900	116 900	173 600	139 600	179 600	227 600	152 000
Skattepliktige overføringer.....	63 700	60 700	88 000	59 800	92 600	95 500	71 700
Av dette							
Pensjoner fra folketrygden	34 700	28 500	56 300	31 500	60 300	54 500	39 300
Arbeidsledighetstrygd.....	4 500	5 900	3 500	6 200	2 800	2 900	6 400
Skattefrie overføringer	89 200	56 200	85 600	79 800	86 900	132 100	80 200
Av dette:							
Barnetrygd.....	37 900	28 300	35 400	32 000	35 600	47 400	34 900
Sosialhjelp	26 200	8 900	23 800	21 900	26 100	39 600	21 500
Kontantstøtte	4 900	3 200	6 200	3 200	6 400	12 300	2 500
= Samlet inntekt.....	244 600	294 900	247 900	266 000	267 100	270 200	307 300
- Sum utlignet skatt og negative overføringer	22 900	48 000	18 700	32 100	21 100	10 700	35 900
= Inntekt etter skatt.....	221 700	246 900	229 100	233 900	245 900	259 500	271 400
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	127 600	158 000	132 900	142 800	141 000	136 500	156 800
Antall barn tom 17 år	2,1	1,4	1,9	1,6	1,9	2,6	1,8
Antall familier.....	165	321	237	331	123	692	81
	Filippinene	India	Irak	Iran	Pakistan	Vietnam	Chile
Yrkesinntekt.....	127 200	187 000	49 200	127 000	123 100	100 600	133 300
Av dette lønn	126 800	179 200	46 700	123 500	115 500	96 600	132 500
+ Kapitalinntekt.....	6 000	9 100	1 000	1 900	2 700	1 400	600
Av dette brutto renteinntekter	4 000	3 900	1 000	1 400	2 300	2 300	600
+ Overføringer	138 300	125 200	199 000	149 200	173 000	168 000	134 300
Skattepliktige overføringer.....	82 100	72 100	74 400	63 200	92 200	84 300	67 600
Av dette:							
Pensjoner fra folketrygden	50 100	39 700	46 300	38 600	65 700	48 500	38 700
Arbeidsledighetstrygd.....	5 900	5 600	1 900	2 700	2 800	8 800	4 300
Skattefrie overføringer	56 200	53 200	124 600	86 000	80 800	83 700	66 800
Av dette:							
Barnetrygd.....	30 700	30 100	38 100	30 000	36 600	35 500	30 900
Sosialhjelp	6 800	6 300	56 500	27 600	20 400	18 900	12 900
Kontantstøtte	2 700	3 400	4 400	2 300	4 100	6 500	3 400
= Samlet inntekt.....	271 500	321 400	249 200	278 100	298 800	270 000	268 200
- Sum utlignet skatt og negative overføringer	35 900	49 400	14 100	29 800	31 100	26 600	32 300
= Inntekt etter skatt.....	235 600	271 900	235 100	248 400	267 700	243 400	235 900
Inntekt etter skatt pr. forbruksenhet.....	145 600	165 600	132 400	151 000	145 700	141 900	144 000
Antall barn tom 17 år	1,6	1,6	2,1	1,5	2	1,8	1,5
Antall familier.....	278	80	214	431	235	563	413

¹ Opplysninger om innvandringskategori og landbakgrunn er pr. 31.12.2002

Kilde: Inntektsstatistikk for personer og familier, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.8. Lavinntektsindikatorer for barn 0-17 år. 1998

Innvandringskategori	Kvadratrotskalaen (E=0,5)				
	Andel under lavinntekts grensen	Andel av alle barn med lav inntekt	Andel av alle barn	Relativ lavinntektsrisiko i forhold til	
				Alle barn	Alle personer
Ikke-innvandrere.....	2,3	71,1	94,3	0,72	0,38
Innvandrere i alt.....	16,2	28,9	5,7	5,06	2,66
Herav fra:					
Asia, Afrika, Latin-Amerika og Tyrkia	18,6	23,7	4,1	5,81	3,05

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger. Rapporter 2001/9, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.9. Kjennemerker ved husholdningen til barn med og uten vedvarende lavinntekt. Prosent

Innvandringskategori	Kvadratrotskalaen (E=0,5)		
	Vedvarende inntektsfattige	Ikke inntektsfattige	Alle barn
	Ikke-innvandrere.....	58	95
Innvandrere i alt.....	42	5	5
Alle barn	100	100	100

Kilde: Inntekts- og formuesundersøkelsen for husholdninger. Rapporter 2001/9, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.10. Andel barn 0-17 år under ulike lavinntekstgrenser¹, etter barnas innvandringsbakgrunn². Barn av enslige forsørgere³ og par med barn⁴. 2000. Prosent og antall

	Enslige forsørgere				Par med barn			
	50 prosent	60 prosent	70 prosent	Totalt antall	50 prosent	60 prosent	70 prosent	Totalt antall
	Alle.....	6,6	19,4	40,7	158642	2,2	4,7	9,9
Barnas innvandringsbakgrunn.....								
Ikke-innvandrere.....	6,3	18,7	39,7	149327	1,3	3,2	7,7	797058
Innvandrere	12,1	30,5	57,8	9315	14,6	26,5	41,7	56336
Herav fra:.....								
Vesten ⁵	17,8	32,1	49,8	1035	12,7	16,9	23	6610
Øst-Europa	15,2	38,6	65,6	1404	18,8	29,7	43,5	10930
Asia, Afrika, Mellom- og Sør- Amerika samt Tyrkia.....	10,6	28,6	57,5	6876	13,8	27,3	44,4	38796

¹ Lavinntekstgrensen defineres som relativ avstand (prosent) til medianinntekt i fordelingen av ekvivalentinntekten for alle personer. Kvadratrotskalaen (E=0,5).

² Se vedlegg B i Rapport 2003/12 for definisjon av innvandringsbakgrunn.

³ Personer som mottar barnetrygd som enslig forsørger, unntatt personer som samtidig er registrert tilhørende familietyper ektepar med barn eller samboer med felles barn.

⁴ Ektepar med barn eller samboere med felles barn.

⁵ Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania.

5. Innvandrerbarn i barnevernet: Status i 2002, og endring etter 1995

Er innvandrerbarn gjenstand for barnevernstiltak oftere eller sjeldnere enn andre barn og unge i Norge?

Spørsmålet ble reist i St.meld. nr. 17 (1996-1997) "Om innvandring og det flerkulturelle Norge" og var utgangspunkt for flere analyser av Statistisk sentralbyrå (SSB) barnevernsstatistikk på slutten av 1990-tallet¹ (Kalve 1997, 1999, 2001). Analysene viste at innvandrerbarn oftere mottok barnevernstiltak enn "norske" barn, men at dette skyldes hyppigere bruk av hjelpetiltak. Omsorgsovertakelser, som er et langt mer alvorlig inngrep i familien, skjedde oftere blant "norske" barn. Barnet blir da plassert utenfor hjemmet, enten i fosterhjem eller institusjon. Et sentralt spørsmål i kjølvannet av analysene på 90-tallet er om dette bildet vil endre seg raskt i løpet av få år.

I fortsettelsen skal vi sammenligne følgende tre grupper av barn og unge i Norge: 1) barn uten innvandringsbakgrunn, 2) førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn² og 3) barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre³. De to sistnevnte gruppene er ifølge SSBs standarddefinisjon barn med innvandrerbakgrunn i Norge. Analysen baserer seg på SSBs barnevernsstatistikk for 2002. Dette er en individstatistikk, som omfatter alle barn og unge fra 0 til 22 år som mottok barnevernstiltak i 2002.

Åtte prosent har innvandrerbakgrunn.

Av 1 345 961 barn og unge i alderen 0-22 år bosatt i Norge per 1. januar 2003, var 1 243 573 (eller 92,4 prosent) registrert uten innvandrerbakgrunn. I alt 51 961 barn (eller 3,9 prosent av barn 0-22 år) tilhørte gruppen førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, og en nesten like stor gruppe, 50 427 barn (eller 3,7 prosent) var "barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre".

De to gruppene av innvandrerbarn 0-22 år er tilnærmet like store, men aldersstrukturen er svært forskjellig (se figur 20). I gruppen førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn finner vi få førskolebarn, og relativt mange tenåringer, mens bildet av gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre er tilnærmet motsatt. Her er det mange førskolebarn, og svært få tenåringer. Samlet har de to gruppene fra 4 000 til 5 200 barn på hvert på årstrinn (se tabell 5.1).

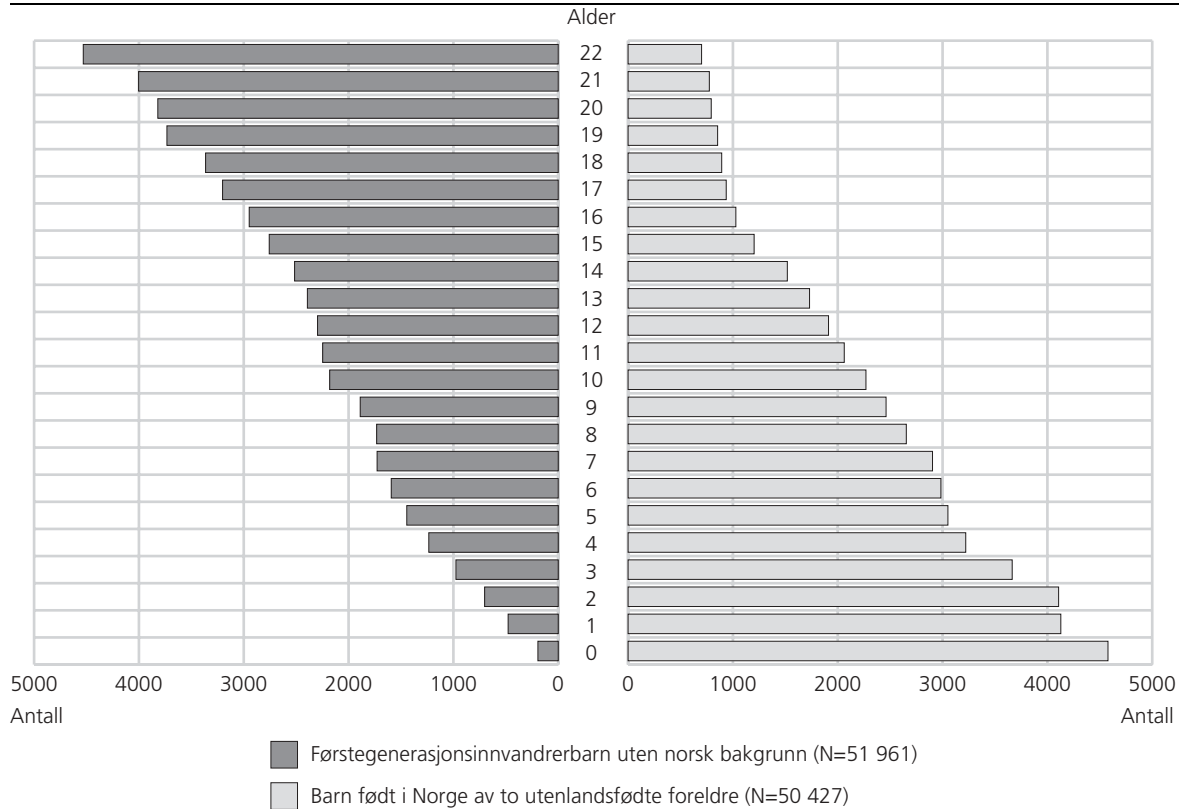
En annen viktig forskjell på de to gruppene er at barn med flyktningbakgrunn per definisjon tilhører gruppa førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn. Det vil si at gruppa omfatter både enslige mindreårige asylsøkere, og andre flyktninger og asylsøkere som er kommet til Norge fra krigsherjede områder. Barnas alder og flyktningbakgrunn er to viktige faktorer når vi skal sammenligne barnevernstiltak i de to gruppene. Barn som er født i Norge av foreldre med flyktningbakgrunn hører her til gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Disse barna vokser også opp i familier preget av de krigsopplevelsene foreldrene har med seg. De fleste figurene og tabellene har med rateberegninger, dvs. antall barn med tiltak per 1 000 barn i ulike aldersgrupper, for lettere å kunne sammenligne de tre analysegruppene.

¹ Analyseprosjektene var i regi av Statistisk sentralbyrå med økonomisk støtte fra Barne- og familiedepartementet.

² Denne gruppen består nå av både innvandrere med og uten flyktningbakgrunn. I tidligere analyser (Kalve, 1997, 1999 og 2001) var barn med flyktningbakgrunn skilt ut som en egen analysegruppe.

³ Tidligere kalt "andregenerasjonsinnvandrerbarn" i Norge.

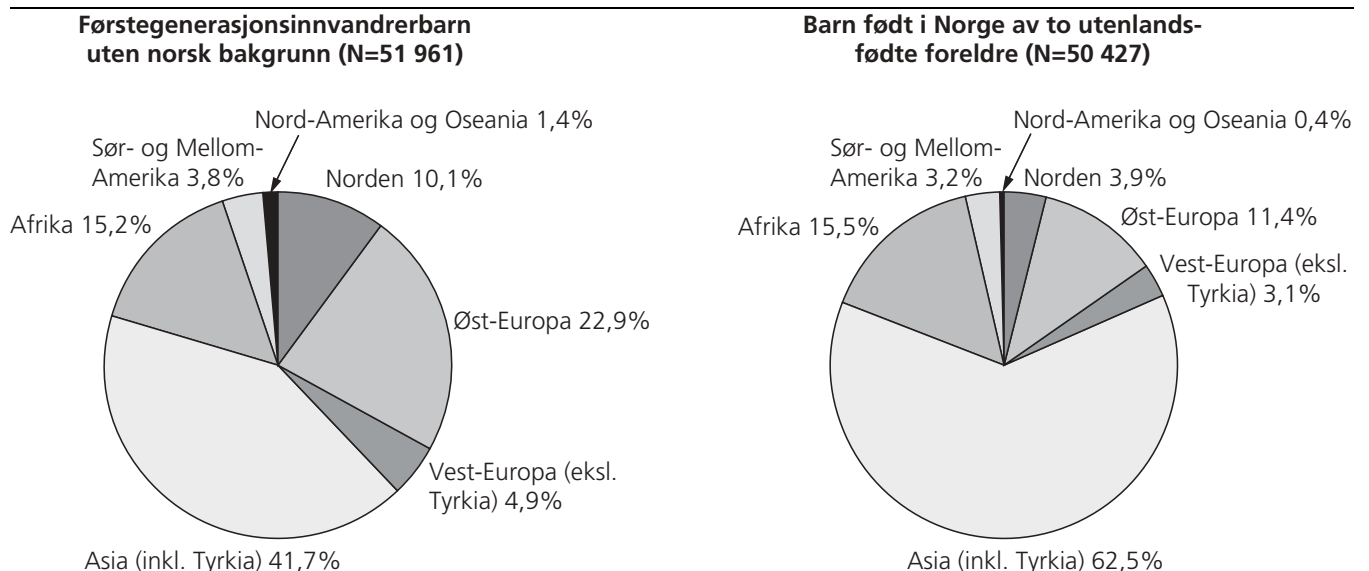
Figur 20. Innvandrerbarn 0-22 år bosatt i Norge per 1.1.2003, fordelt etter innvandringskategori og alder

Hvilken bakgrunn har innvandrerbarna?

Av figur 21 ser vi at det er stor forskjell på de to gruppene med hensyn til hvor i verden foreldrene kommer fra, her basert på mors fødeland.

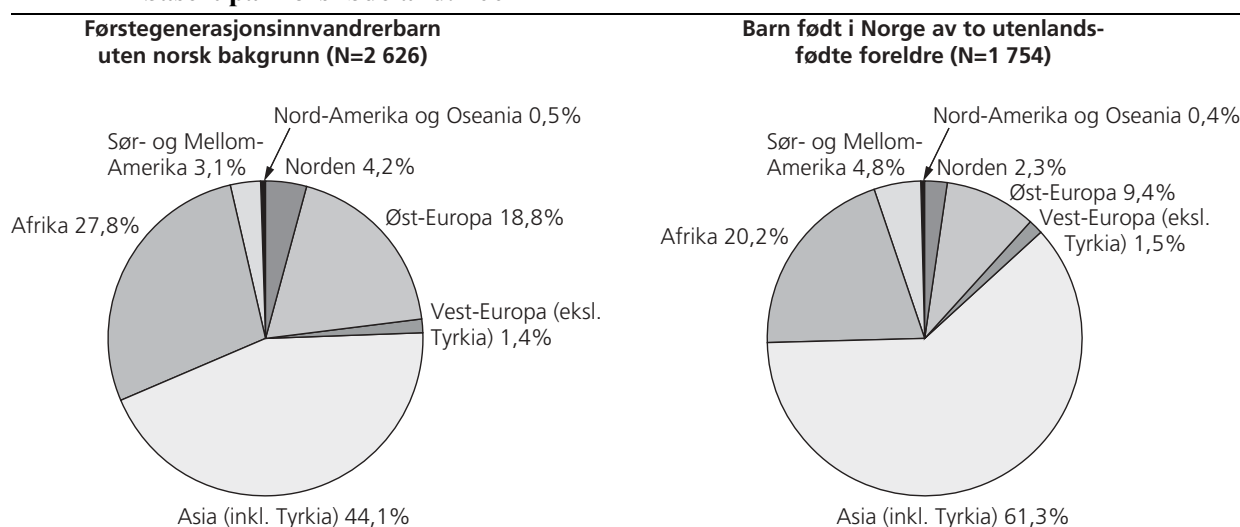
Figur 21. Barn 0-22 år med innvandrerbakgrunn, etter verdensregion, basert på mors fødeland. Per 1.1.2003

Det er langt færre barn med bakgrunn fra Norden, Vest-Europa (eks. Tyrkia), Øst-Europa og Nord-Amerika og Oseania i gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, enn det vi finner i gruppa førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn (se tabell 5.4). Innslaget av barn med foreldre fra Asia (inkl. Tyrkia) er klart høyere i gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, enn blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, henholdsvis 31 900 og 21 700 barn under 23 år.

Figur 22 gir en fordeling av barneverns klientenes bakgrunn, basert på mors fødeland (fars fødeland gir for øvrig tilnærmet samme fordeling). I begge analysegruppene, både blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, og blant barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, var det flest barneverns klienter med asiatisk bakgrunn (Asia inkl. Tyrkia).

Figur 22. Barn 0-22 år med innvandrerbakgrunn med barnevernstiltak, etter verdensregion, basert på mors fødeland. 2002

Nær halvparten (44 prosent) av førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn med tiltak fra barnevernet i 2002 kom fra Asia, og vel seks av ti barneverns klienter født i Norge med to utenlandsfødte foreldre (61 prosent) hadde foreldre fra et asiatisk land. De andre to store klientgruppene er barn med bakgrunn fra Afrika eller Øst-Europa. De omfattet henholdsvis 28 og 19 prosent av førstegenerasjonsbarna med tiltak, og 20 og 9 prosent av barneverns klientene født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

Ser vi antall barn med tiltak i forhold til barnebefolkningen 0-22 år finner vi de klart høyeste klientratene blant førstegenerasjonsinnvandrerbarna hos de med afrikansk og asiatisk bakgrunn, henholdsvis 92 og 53 per 1 000 barn (se tabell 5.4). Blant barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre var det de med bakgrunn fra Sør og Mellom-Amerika, og fra Afrika, som hadde høyest klientrater, henholdsvis 47 og 44 per 1 000 barn mottok tiltak fra barnevernet. Det er her viktig å ha in mente at selv blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn med afrikansk bakgrunn, hvor langt de fleste er kommet som flyktninger fra krigsherjede områder, var det over 90 prosent som klarte seg uten hjelp fra barnevernet i 2002.

26 per 1 000 barn mottok tiltak fra barnevernet.

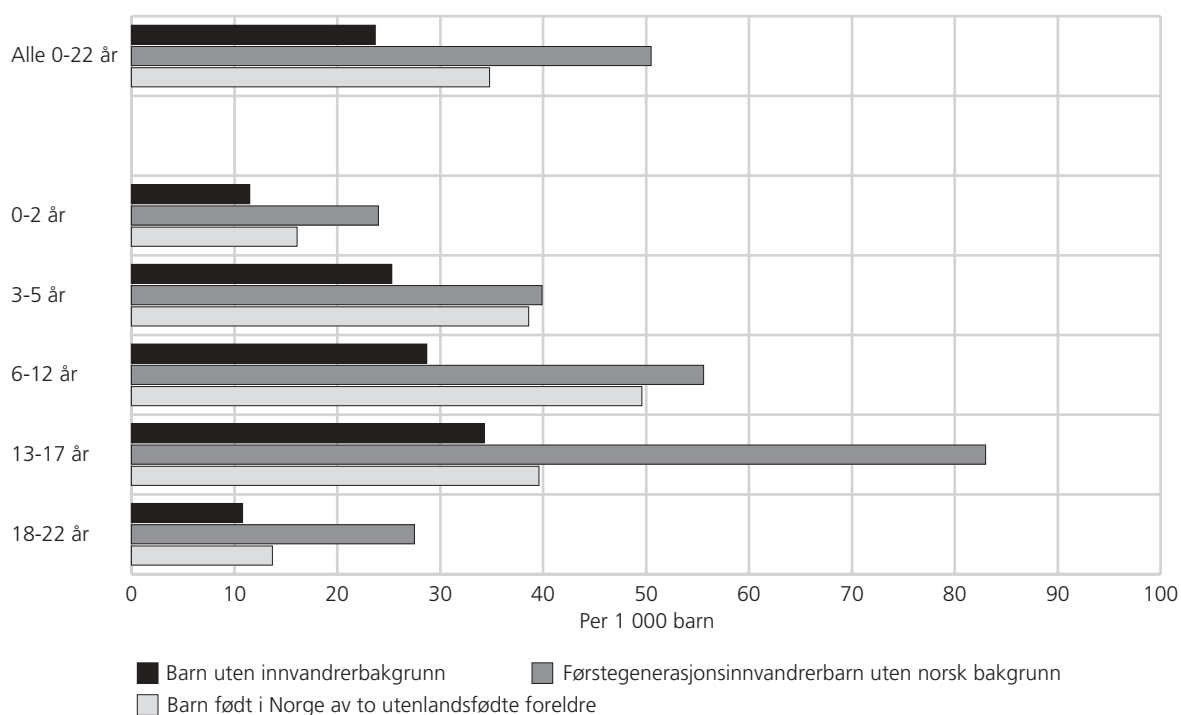
Det var i alt 34 362 barn og unge som mottok tiltak fra barnevernet i 2002, det vil si 26 per 1 000 barn 0-22 år. Av disse var 29 484 barn (eller 85,8 prosent) uten innvandrerbakgrunn, 2 626 barn (eller 7,6 prosent) tilhørte gruppa førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn og 1 754 barn (eller 5,1 prosent) var barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. For 498 barn og unge (eller 1,4 prosent) var fødselsnummeret ugyldig eller mangelfullt registrert i barnevernstatistikken. Disse barna er ikke fordelt på innvandringsskategorier, og utgjør gruppa uoppgitt, dvs. barn med ukjent landbakgrunn.

Mange av disse er med stor sannsynlighet asylsøkere, som på det gitte tidspunktet de var i kontakt med barneverntjenesten, ikke hadde fått tildelt fødselsnummer.

Sammenligner vi de tre gruppene finner vi at 24 per 1 000 barn uten innvandrerbakgrunn mottok tiltak fra barnevernet i 2002, mot 51 per 1 000 førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, og 35 per 1 000 i gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

Av figur 23 ser vi at antall barn med barnevernstiltak per 1 000 stiger med alderen fram til fylte 18 år. Dette mønsteret går igjen, bortsett fra i gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre hvor klientraten var høyere i aldersgruppa 6-12 år, enn i gruppa 13-17 år. Etter fylte 18 år, dvs. ettervernsklientene i barnevernet, er klientraten igjen nede på det nivå vi finner for aldersgruppa 0-2 år.

Figur 23. Barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter innvandringsbakgrunn og alder. 2002

Et annet fremtredende mønster er at førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn har høyest klientrater innen samtlige aldersgrupper. Gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre har også høyere klientrater enn barn uten innvandrerbakgrunn i samtlige aldersgrupper, men klientraten er her betydelig lavere enn den vi finner for gruppa førstegenerasjonsinnvandrerbarn.

Bare i aldersgruppa 3-5 år har de to gruppene innvandrerbarn tilnærmet lik klientrate. Vi skal senere se nærmere på om dette kan tilskrives en hyppigere bruk av barnehageplass til barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, enn det vi finner i de andre to gruppene.

Den høyeste klientraten finner vi blant førstegenerasjonsinnvandrerungdom hvor 89 per 1 000 i aldersgruppe 13-17 år mottok barnevernstiltak. Det er blant ungdom fra 13 til 17 år vi finner den største forskjellen i klientrater mellom de to gruppene av innvandrerbarn. Det er som før nevnt viktig å ha i mente at mange av disse er ungdommer med flyktningbakgrunn, og at selv i aldersgruppa med den høyeste klientraten var det 91 prosent som klarte seg uten tiltak fra barnevernet.

Tidligere analyser av barnevernstatistikken (Kalve, 1997) har vist at barn med flyktningbakgrunn langt oftere mottok hjelp fra barnevernet enn innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn, både i form av hjelpe-tiltak og omsorgstiltak. Ved utgangen av 1995 var klientraten blant flyktningbarna over dobbelt så

høy; 60 per 1 000 barn 0-19 år mottok hjelp, mot under halvparten, 26 per 1 000 blant innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn. En analyse av barnevernstatistikken 1999 (Kalve, 2001) viste at førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten flyktningbakgrunn hadde lavere klientrate enn barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og at dette gjaldt for årene 1995-1999.

Det er med andre ord barn med flyktningbakgrunn som trekker opp klientraten blant førstegenerasjonsinnvandrerbarna i analysen av 2002-årgangen. For å få fram hvor stor betydning flyktningbakgrunn har for bruk av barnevernstiltak, vil det i fremtidige analyser være hensiktsmessig å kunne skille mellom førstegenerasjonsinnvandrerbarn med og uten flyktningbakgrunn⁴.

Flest gutter med tiltak

Det har alltid vært litt flere gutter enn jenter som har hatt tiltak fra barnevernet. I de to gruppene av barn med innvandrerbakgrunn er guttene enda sterkere representert enn blant "norske" barn. Ser vi antall gutter og jenter med tiltak i forhold til deres representasjon i befolkningen (se tabell 5.3), finner vi at det per 1 000 barn 0-22 år uten innvandrerbakgrunn, var det 25 gutter og 22 jenter med barnevernstiltak i 2002. Tilsvarende tall blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn var 60 gutter og 41 jenter. I gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre var det henholdsvis 38 gutter og 32 jenter per 1 000 barn som fikk hjelp.

Barnehageplass til barn med innvandrerbakgrunn

I 2002 var det nær 5 200 barn som mottok barnehageplass som tiltak fra barnevernet. Langt de fleste, dvs. 89 prosent av disse barnehageplassene, gikk til "norske" barn uten innvandrerbakgrunn, 2 prosent til førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, og 9 prosent til barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.

Barnehage er et tiltak av forebyggende karakter. En plass i barnehage vil kunne gi innvandrerbarn nødvendig språktrening, og dermed gjøre skolestarten lettere. En barnehageplass gir i tillegg barn mulighet til å knytte vennskapsbånd gjennom lek, og kan slik bidra til en integrering i lokalsamfunnet. Barneverntjenesten får på den annen side gode kontrollmuligheter, og kan hvis de vil innhente rapporter om barnets utvikling. Indirekte sikres det en daglig kontakt med familien gjennom plass i barnehagen.

Målgruppa for barnehageplass er vanligvis førskolebarn i alderen 0-5 år. Vi har likevel valgt aldersgruppa 0-6 år for å få med barn med utsatt skolestart. Siden aldersfordelingen i de tre gruppene er svært forskjellige, blir det hensiktsmessig å se barnevernets bruk av barnehage i forhold til barnebefolkningen 0-6 år enn i forhold til gruppa 0-22 år. I gruppa førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, som har svært få barn i førskolealder, var det 19 per 1 000 barn 0-6 år som mottok barnehageplass i 2002. Tilsvarende tall for barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre var 17, og blant barn uten innvandrerbakgrunn var det 12 per 1 000 som fikk barnehageplass gjennom barnevernet. Barnehageplass blir med andre ord oftere brukt til barn med innvandrerbakgrunn.

Besøkshjem/avlastning - det vanligste tiltaket

Ser vi alle barnevernsbarn under ett, er besøkshjem/avlastning det tiltaket som hyppigst blir brukt⁵. I 2002 mottok vel 10 200 barn tilbud om besøkshjem/avlastning gjennom barnevernet. Det vil si at dette tiltaket ble brukt til nær tre av ti barnevernsklienter. Besøkshjem er også et typisk forebyggende tiltak som dekker to ulike funksjoner. Man avlaster foreldrene, og i tillegg gis barna en mulighet til nye opplevelser sammen med andre voksne personer. Særlig overfor en "sårbar" familietype som enslige forsørgere, hvor mor ofte blir isolert, vil besøkshjem fungere som et gunstig avlastningstiltak.

⁴ SSBs flyktningfil per 1.1.2003 var ikke ferdig da dette analyseprosjektet startet. Per 1.1.2002 var det til orientering 25 978 barn med flyktningbakgrunn blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn 0-22 år bosatt i Norge.

⁵ I 2002 var det i alt 12 805 barn som sto registrert med *Andre tiltak*. Dette kan for eksempel være vedtak om *råd og veiledning* eller *deltakelse i ansvarsgruppe*, eller andre tiltak enn de 25 tiltakene som inngår i tabellene 2 og 7.

Ser vi barnevernets bruk av besøkshjem/avlastning i forhold til barnebefolkningen 0-22 år, var det i 2002 i gjennomsnitt 8 per 1 000 barn som brukte besøkshjem. Tiltaket ble brukt til barn og ungdom i alle aldersgrupper. En sammenligning av gruppene (se tabell 5.6) viser at besøkshjem/avlastning ble brukt oftest til førstegenerasjonsinnvandrerbarn og "norske" barn og unge uten innvandrerbakgrunn, 8 per 1 000 barn 0 - 22 år. For barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre var tilsvarende tall 6 per 1 000. Med andre ord litt sjeldnere brukt i sistnevnte gruppe.

Støttekontakt til flyktningbarn.

Vel 5 000 barn hadde støttekontakt gjennom barnevernet i 2002. Ser vi bruken av støttekontakt i forhold til barnebefolkningen 0-22 år, var det førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn som oftest fikk en støttekontakt, 11 per 1 000 barn 0-22 år i denne gruppa. Det er egentlig ikke så overraskende at disse ligger på topp da alle enslige mindreårige flyktninger og andre asylsøkerbarn befinner seg i denne gruppa. Blant barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, og "norske" barn uten innvandrerbakgrunn, var det tilsvarende bare 6 og 3 per 1 000 barn som hadde støttekontakt. Dette er ikke et nytt mønster, for allerede i analysen av barnevernstatistikken for 1995 (Kalve, 1997) brukte barn med flyktningbakgrunn støttekontakt langt oftere enn de andre analysegruppene. Mønsteret ble også bekreftet i analysen av barnevernstatistikken fra 1996 (Kalve, 1999).

Skolefritidsordning (SFO).

Målgruppa for skolefritidsordningen er skolebarn i alderen 6-12 år, og siden aldersfordelingen i de tre gruppene er svært ulik, er det hensiktsmessig å se barnevernets bruk av SFO i forhold til barnebefolkningen 6-12 år. Det var nær 1 600 barnevernsklinter som mottok SFO i 2003. Målt i forhold til antall barn 6-12 år finner vi at de to gruppene av innvandrerbarn langt oftere fikk plass i skolefritidsordning gjennom barnevernet enn barn uten innvandrebakgrunn. Blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn og barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, var det i 2002 henholdsvis 7,4 og 7,5 per 1 000 barn 6-12 år, som mottok SFO som barnevernstiltak, mot bare 3,3 per 1 000 barn uten innvandrerbakgrunn.

Hjelp til fritidsaktiviteter.

I 2002 fikk nær 4 000 barnevernsklinter hjelp til ulike fritidsaktiviteter. Når barnevernet bidrar med hjelp til fritidsaktiviteter, kan dette være alt fra å betale for deltakelse på en sommerleir, til å bidra fast med kontingent og utstyr for at den unge kan være med i idrettslag, delta i musikkorps, o.l. Med andre ord forebyggende tiltak som ikke alltid behøver å koste så mye.

Sett i forhold til antall barn og unge 0-22 år, ble hjelp til fritidsaktiviteter langt oftere brukt til førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, enn til barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og "norske" barn uten innvandrerbakgrunn. Trolig er det gruppa barn og unge med flyktningbakgrunn som bidrar til at 8 per 1 000 barn i førstnevnte gruppe fikk hjelp til å aktivisere seg på fritiden og delta i det norske samfunnet. I de andre to gruppene var det henholdsvis 4 og 3 per 1 000 barn som mottok hjelp til fritidsaktiviteter.

Fosterhjem

Av 8 214 registrerte fosterhjemstiltak i 2002, var 93 prosent knyttet til "norske" barn uten innvandrerbakgrunn, 5 prosent til førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, og bare 2 prosent til barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Sett i forhold til antall barn 0-22 år var det flest førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn som var i fosterhjem, 7,6 per 1 000 barn, mot 6,1 per 1 000 barn blant "norske" barn uten innvandrerbakgrunn (se tabell 5.4). Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre var langt sjeldnere i fosterhjem, bare 2,9 per 1 000 barn i denne gruppa.

At førstegenerasjonsinnvandrerbarn har en fosterhjemsrate som er nær dobbelt så høy som den vi finner i den andre innvandrerggruppa, må tilskrives mange enslige mindreårige barn med flyktningbakgrunn. I en analyse av SSBs barnevernstatistikk 1995, hvor barn med flyktningbakgrunn var skilt ut som egen gruppe, hadde de en klientrate i fosterhjem på 9,9 per 1 000 barn 0-19 år, som var 3,8 ganger høyere enn for innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn (Kalve, 1997).

Innvandrerbarn i institusjon.

Barnevernstatistikken skiller mellom følgende typer av institusjonsplasseringer: barne- og ungdomshjem, beredskapshjem og tre ulike behandlingsinstitusjoner. Beredskapshjem er som navnet sier, barnevernets beredskap i form av korttidsplasser for å imøtekomme behovet for institusjonsplass når det oppstår kriser. Noen steder kan dette være institusjonsplasser i tilknytning til en institusjon. Andre steder er beredskapshjem mer lik et fosterhjem med kompetanse til å ta imot kriseplasseringer.

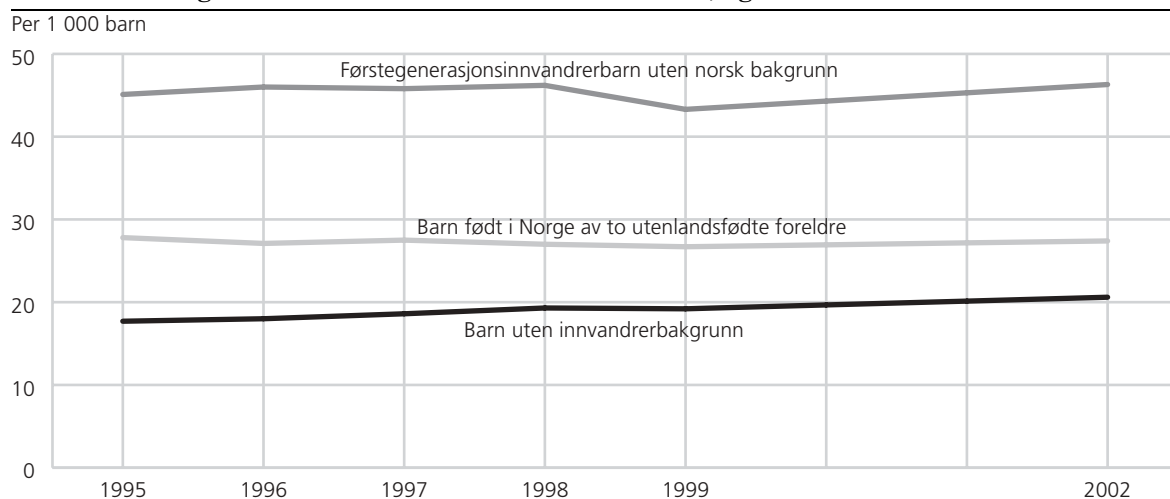
I 2002 var det 1 900 barn og unge som hadde plass i barne- og ungdomshjem. Sett i forhold til barnebefolkningen 0-22 år var det førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn som hyppigst brukte barne- og ungdomshjem, 4,4 per 1 000 barn, mot henholdsvis 1,3 og 1,1 i gruppene barn uten innvandrerbakgrunn, og barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Det er trolig institusjonsplasser til barn med flyktningbakgrunn som her er utslagsgivende. I en analyse av SSBs barnevernstatistikk 1995, hvor barn med flyktningbakgrunn var skilt ut som egen analysegruppe (Kalve, 1997), fant man at barn med flyktningbakgrunn hadde hele 3,6 ganger så ofte plass i barne- og ungdomshjem, som innvandrerbarn uten flyktningbakgrunn.

Også når det gjelder bruken av beredskapshjem har førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn en høyere klientrate enn i de andre to gruppene, henholdsvis 3 per 1 000 barn 0-22 år, mot 1 og 1,9 i de andre to gruppene (se tabell 5.6). Behandlingsinstitusjonene, som bo- og arbeidskollektiv, rusmiddel-institusjoner og psykiatriske behandlingsinstitusjoner har også et større innslag av førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn enn deres antall i befolkningen skulle tilsi. I disse institusjonene er barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre langt sjeldnere representert, enn barn fra de andre to gruppene.

Innvandrerbarn i barnevernet: En alarmerende utvikling?

Svaret på dette spørsmålet finner vi ved å studere figurene 24, 25 og 26. Tall for årene 1995-1999 er her hentet fra tidligere analyseprosjekter, og blitt omregnet ved at gruppene førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten flyktningbakgrunn, og barn med flyktningbakgrunn, er slått sammen til førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn. De tre gruppene har svært ulike nivå for antall barnevernsklienter per 1 000 barn 0 - 19 år (se figur 24).

Figur 24. Barn 0-19 år med barnevernstiltak per 31. desember, etter barnas bakgrunns-kategori. Per 1000 barn 0-19 år. 1995 til 1999, og 2002

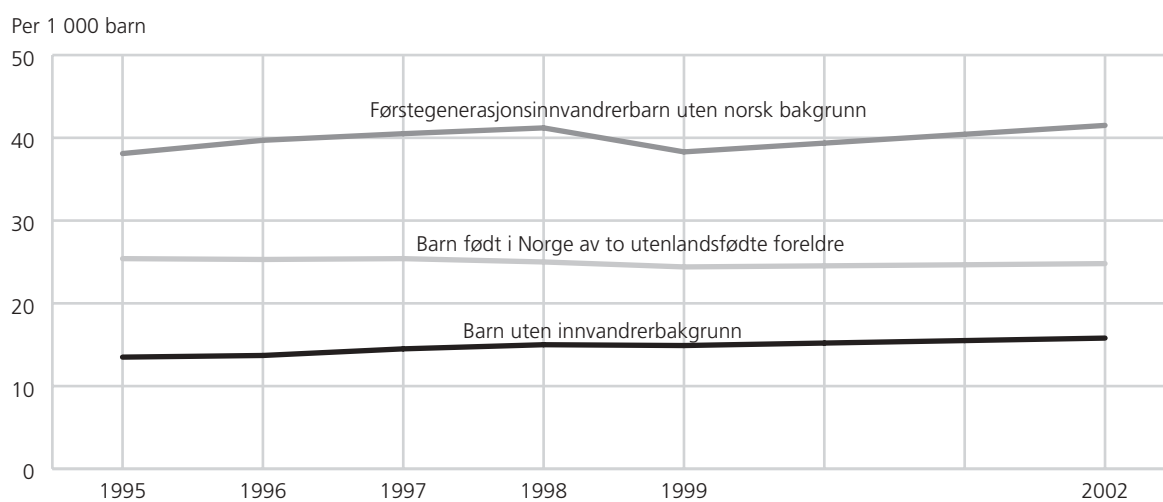
Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn hadde vel dobbelt så mange barn med tiltak som gruppa barn uten innvandrerbakgrunn, målt i forhold til antall barn 0-19 år. I denne gruppa var det ved utgangen av 2002, 46 per 1 000 barn som var registrert med barnevernstiltak. Det har riktignok

vært en økning fra 43 i 1999, men nivået i 2002 er ellers det samme som i perioden 1996-1998. Med andre ord ingen økning i perioden sett under ett når det gjelder barn med tiltak per 1 000 barn. I gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre var det 27 per 1 000 barn som mottok tiltak fra barnevernet ved utgangen av 2002. Klientraten ligger her på samme nivå som i siste halvdel av 1990-tallet, og gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre er den som har endret seg minst i perioden 1995 til 2002. For barn uten innvandrerbakgrunn har det vært en svak økning.

Hjelpetiltakene dominerer

I lov om barneverntjenester (BVL), som trådte i kraft fra 1. januar 1993, er det et hovedprinsipp at hjelpetiltak i hjemmet skal prøves ut først. Hvis det viser seg at hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig, kan barnevernet med vedtak i fylkesnemnda overta omsorgen for barnet og plassere det utenfor hjemmet.

Figur 25. Barn 0-19 år med hjelpetiltak per 31. desember, etter barnas bakgrunnskategori. Per 1 000 barn 0-19 år. 1995 til 1999, og 2002

Av figur 25 framgår det at bruken av hjelpetiltak er langt vanligere overfor de to gruppene av barn med innvandrerbakgrunn, enn blant "norske" barn uten innvandrerbakgrunn. Mens 16 per 1 000 barn uten innvandrerbakgrunn under 20 år mottok hjelpetiltak ved utgangen av 2002, var tilsvarende tall henholdsvis 41 og 25 per 1 000 barn blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, og i gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Mønsteret er stabilt i hele perioden. En undersøkelse med utgangspunkt i SSBs barnevernstatistikk for årene 1990 og 1991 (Hagen og Qureshi 1994 og 1996) bekreftet også den samme klare vektleggingen av forebyggende tiltak overfor innvandrerbarn og relativt få omsorgsovertakelser.

Det faktum at barneverntjenesten i større grad velger hjelpetiltak, tidligere kalt forebyggende tiltak, overfor barn med innvandrerbakgrunn, enn for "norske" barn uten innvandrerbakgrunn, kan skyldes at barneverntjenesten ikke i samme grad finner det nødvendig å gripe inn og overta omsorgen for disse barna, eller at barnevernarbeidere "er redde for å gå inn i" innvandrerfamilier på samme måte som de gjør i norske familier.

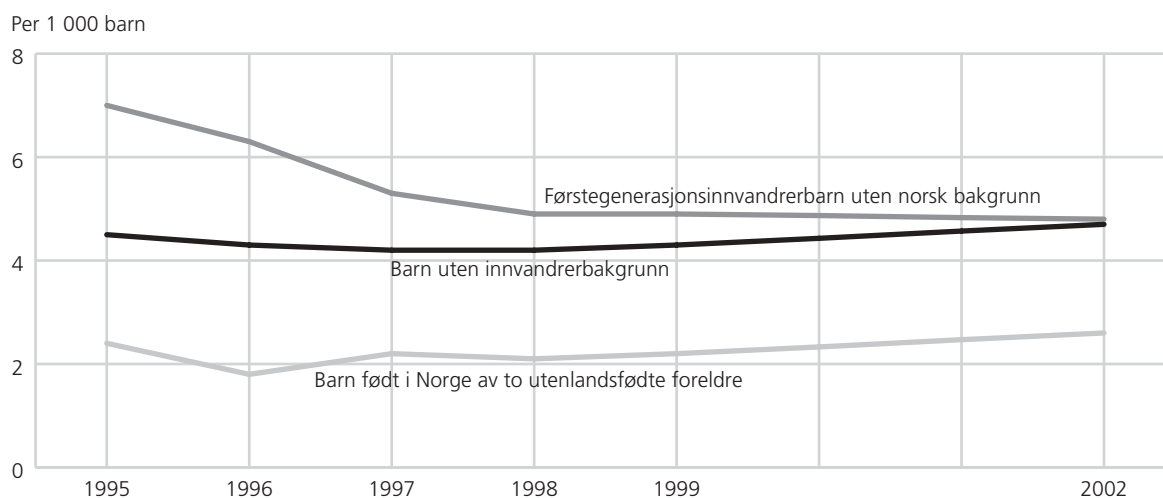
Omsorgstiltak

Ved utgangen av 2002 var vel 5 500 barn under omsorg i Norge, det vil si 21 prosent av alle barn med tiltak. De aller fleste av disse barna (86 prosent) hadde plass i fosterhjem. Antall barn under omsorg per 1 000 barn er svært forskjellig i de tre gruppene (se figur 26), og her har det skjedd markerte endringer fra 1995 til 2002.

Mens det i gruppen førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn var 7 per 1 000 barn under omsorg i 1995 har andelen sunket til 5 per 1 000 barn 0-19 år i 2002. Det vil si samme omsorgsrate som vi finner for "norske" barn uten innvandrerbakgrunn ved utgangen av 2002. Barn født i Norge av

to utenlandsfødte foreldre har den klart laveste omsorgsraten. Så langt ser det ut til at hyppig bruk av hjelpetiltak klarer å forebygge omsorgsovertakelser for disse barna.

Figur 26: Barn 0-19 år med omsorgstiltak per 31. desember, etter barnas bakgrunnskategori. Per 1 000 barn 0-19 år. 1995 til 1999, og 2002.

Sluttkommentar

Hovedinntrykket er at det ikke har skjedd noen dramatiske endringer i perioden fra 1995 til 2002 når det gjelder barn med innvandrerbakgrunn i barnevernet. Antall barn 0-19 år i innvandrerbefolkningen steg riktignok med vel 30 600 i løpet av disse årene, en økning på 54 prosent. Tallet på barnevernklienter per 31. desember økte i samme periode fra vel 2 100 til 3 150, en økning på 49 prosent.

På ett område registrerer vi en viktig endring. I gruppa førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn har tallet på barn under omsorg, målt per 1 000 barn 0-19 år, gått kraftig ned fra 1995 til 2002. Fra å ligge betydelig høyere enn de andre to gruppene i 1995, har de nå tilnærmet samme omsorgsrate som det vi finner for "norske" barn uten innvandrerbakgrunn. Sistnevnte gruppe har hatt en svak stigning i omsorgsraten fra 1997 til 2002. Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre har fortsatt langt færre barn under omsorg i forhold til barnebefolkningen, enn det vi finner i de andre to gruppene.

Fra barnevernstatistikken 2002 kan vi se følgende:

- At gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre har relativt få barn fra Europa og andre vestlige land. Nær to av tre barn i denne gruppa har foreldre med asiatisk bakgrunn (inkludert Tyrkia).
- Det er et høyere innslag av gutter blant førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn, enn i de andre to analysegruppene.
- Barn med innvandrerbakgrunn mottok oftere barnehageplass, støttekontakt og plass i skolefritidsordning (SFO), enn barn uten innvandrerbakgrunn.
- Besøkshjem/avlastning brukes oftere til førstegenerasjonsinnvandrerbarn og til barn uten innvandrerbakgrunn, enn til barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre.
- Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn plasseres oftere i barne- og ungdomshjem og i beredskapshjem, enn andre barn og unge.
- Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre er sjeldnere under omsorg av barnevernet enn andre barn og unge.

Det er ellers viktig å ha in mente at begge de to gruppene av barn med innvandrerbakgrunn har en meget spesiell aldersstruktur. I gruppa barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre er for eksempel 45 prosent under 6 år. Det vil derfor ikke komme som noen stor overraskelse om andelen barn under omsorg vil stige noe i årene framover, når innslaget av tenåringer øker.

Tabell 5.1. Barn med innvandrerbakgrunn bosatt i Norge, etter kategori, kjønn og alder. Per 1.1. 2003

	Barn med innvandrer- bakgrunn i alt	Førstegenerasjonsinnvandrer- barn uten norsk bakgrunn	Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre
I alt	102 388	51 961	50 427
Kjønn			
Gutter.....	51 836	26 013	25 823
Jenter.....	50 552	25 948	24 604
Alder			
0 år	4 772	194	4 578
1 år	4 606	478	4 128
2 år	4 809	702	4 107
3 år	4 640	976	3 664
4 år	4 456	1 235	3 221
5 år	4 496	1 445	3 051
6 år	4 577	1 593	2 984
7 år	4 632	1 728	2 904
8 år	4 386	1 732	2 654
9 år	4 350	1 889	2 461
10 år	4 449	2 180	2 269
11 år	4 309	2 247	2 062
12 år	4 208	2 296	1 912
13 år	4 124	2 393	1 731
14 år	4 034	2 515	1 519
15 år	3 959	2 757	1 202
16 år	3 976	2 948	1 028
17 år	4 138	3 202	936
18 år	4 257	3 364	893
19 år	4 587	3 733	854
20 år	4 613	3 820	793
21 år	4 778	4 003	775
22 år	5 232	4 531	701

Tabell 5.2. Barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter innvandrerbakgrunn og tiltak. 2002

Tiltak	I alt ¹	Barn uten innvandrerbakgrunn	Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn	Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	Uoppgitt
I alt²	34 362	29 484	2 626	1 754	498
Økonomisk stønad.....	12 681	10 734	1 178	560	209
Barnehage	5 189	4 573	125	448	43
Støttekontakt	5 042	4 120	569	283	70
Tilsyn	4 372	3 942	237	143	50
Besøks hjem/avlastningstiltak	10 240	9 441	403	292	104
Heimkonsulent/avlastning i heimen	2 169	1 809	189	138	33
Skolefritidsordning (SFO)	1 572	1 331	101	130	10
Fritidsaktiviteter	3 983	3 298	425	221	39
Utdanning/arbeid	438	370	48	7	13
Medisinsk undersøkelse og behandling	546	459	61	22	4
Behandling av barn med særlige behandlings- og opplæringsbehov	287	249	24	11	3
Foreldre-/barn plasser (inkl. mødre hjem)	401	351	19	25	6
Bolig/hybel	679	466	165	6	42
Beredskapshjem	1 536	1 230	156	96	54
Fosterhjem (utenom familien)	4 325	4 015	201	75	34
Fosterhjem (familieplassering)	1 617	1 489	99	15	14
Forsterka fosterhjem (utenom familien)	2 084	1 927	85	56	16
Forsterka fosterhjem (familieplassering)	188	175	11	2	0
Barnevernsinstitusjon	1 903	1 590	228	55	30
Rusmiddel institusjon	285	265	16	4	0
Bo-/arbeidskollektiv	198	130	55	1	12
Psykiatrisk behandling i institusjon	109	96	10	2	1
Poliklinisk psykiatrisk behandling	1 076	967	70	29	10
MST - multisystemisk behandling	385	362	17	5	1
PMT - foreldreopplæring	32	32	0	0	0
Andre tiltak	12 805	10 723	1 095	830	157

¹ Medrekna barn med uoppgitt innvandrerbakgrunn.

² Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltak er derfor større enn tallet på barn som har fått hjelp.

Tabell 5.3. Barn med barnevernstiltak i løpet av året. Tall for kjønn og alder. Absolutte tall og per 1 000 barn 0-22 år. 2002

	Barn uten innvandrerbakgrunn		Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn		Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	
	Absolutte tall	Per 1 000	Absolutte tall	Per 1 000	Absolutte tall	Per 1 000
I alt	29 484	23,7	2 626	50,5	1 754	34,8
Kjønn						
Gutter.....	16 054	25,2	1 557	59,9	979	37,9
Jenter.....	13 430	22,2	1 069	41,2	775	31,5
Alder						
0 år	290	5,7	3	15,5	30	6,6
1 år	632	12,0	3	6,3	76	18,4
2 år	901	16,3	27	38,5	100	24,3
3 år	1 187	21,4	39	40,0	123	33,6
4 år	1 404	25,5	46	37,2	131	40,7
5 år	1 637	28,9	61	42,2	130	42,6
6 år	1 633	28,2	73	45,8	175	58,6
7 år	1 606	28,0	91	52,7	115	39,6
8 år	1 544	27,0	93	53,7	125	47,1
9 år	1 684	29,5	108	57,2	125	50,8
10 år	1 682	29,1	116	53,2	114	50,2
11 år	1 704	29,0	134	59,6	111	53,8
12 år	1 768	30,0	145	63,2	90	47,1
13 år	1 657	29,0	147	61,4	62	35,8
14 år	1 786	32,2	195	77,5	63	41,5
15 år	1 976	37,7	217	78,7	49	40,8
16 år	1 909	37,3	279	94,6	44	42,8
17 år	1 790	36,0	308	96,2	36	38,5
18 år	1 338	27,3	299	88,9	34	38,1
19 år	697	14,3	145	38,8	13	15,2
20 år	363	7,3	54	14,1	6	7,6
21 år	170	3,4	24	6,0	1	1,3
22 år	89	1,8	13	2,9	1	1,4
Uoppgitt.....	37	.	6	.	0	.

Tabell 5.4. Antall barn med innvandrerbakgrunn, og barn med barnevernstiltak, etter innvandringskategori og verdensregioninndeling. Absolutte tall og per 1 000 barn 0-22 år. 2002

Verdensregioner:	Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn			Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre		
	Antall barn	Antall klienter	Per 1 000 barn 0-22 år	Antall barn	Antall klienter	Per 1 000 barn 0-22 år
Barn i alt	51 961	2 626	50,5	50 427	1 754	34,8
Norden.....	5 206	111	21,3	1 848	39	21,1
Øst-Europa	11 775	492	41,8	5 490	159	29,0
Vest-Europa (eksl. Tyrkia).....	2 617	42	16,0	1 610	27	16,8
Asia (inkl. Tyrkia).....	21 731	1 157	53,2	31 890	1 104	34,6
Afrika	7 904	728	92,1	7 850	345	43,9
Sør- og Mellom-Amerika.....	1 962	82	41,8	1 530	72	47,1
Nord-America og Oseania.....	766	14	18,3	209	8	38,3

Tabell 5.5. Barn med barneverntiltak i løpet av året, etter tiltak og bakgrunn. Absolutte tall og per 1 000 barn 0-22 år. 2002

	I alt ¹	Hjelpetiltak	Omsorg				Barn med tiltak per 1 000 barn 0-22 år
			I alt	Fosterhjem	Barne- og ungdomshjem	Andre omsorgstiltak	
I alt	34 362	27 794	6 568	5 266	639	663	25,5
Barn uten innvandrerbakgrunn	29 484	23 413	6071	4974	550	547	23,7
Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn	2 626	2 339	287	154	65	68	50,5
Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	1 754	1 602	152	102	19	31	34,8
Uoppgitt	498	440	58	36	5	17	

¹Tabellen viser antall barn med tiltak i de ulike gruppene. Hjelpetiltak er her lik barn med bare hjelpetiltak.

Tabell 5.6. Barn med barnevernstiltak i løpet av året, absolutte tall og per 1 000 barn 0-22 år, etter innvandrerbakgrunn og tiltak. 2002

Tiltak ¹	Barn uten innvandrerbakgrunn	Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn	Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre
	Absolutte tall	Absolutte tall	Absolutte tall
Hjelpetiltak	23 413	2 339	1 602
Omsorgstiltak	6 071	287	152
Barnehage	4 573	125	448
Besøkshjem/avlastningstiltak	9 441	403	292
Støttekontakt	4 120	569	283
Skolefritidsordning (SFO)	1 331	101	130
Fritidsaktiviteter	3 298	425	221
Fosterhjem	7 606	396	148
Barne- og ungdomshjem	1 590	228	55
Beredskapshjem	1 230	156	96
Andre institusjoner ²	491	81	7
	Per 1 000 barn 0-22 år	Per 1 000 barn 0-22 år	Per 1 000 barn 0-22 år
Hjelpetiltak	18,8	45,0	31,8
Omsorgstiltak	4,9	5,5	3,0
Barnehage	3,7	2,4	8,9
Besøkshjem/avlastningstiltak	7,6	7,8	5,8
Støttekontakt	3,3	11,0	5,6
Skolefritidsordning (SFO)	1,1	1,9	2,6
Fritidsaktiviteter	2,7	8,2	4,4
Fosterhjem	6,1	7,6	2,9
Barne- og ungdomshjem	1,3	4,4	1,1
Beredskapshjem	1,0	3,0	1,9
Andre institusjoner ²	0,4	1,6	0,1

¹ Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltak er derfor større enn tallet på barn som har fått hjelp.

² Andre institusjoner er her lik summen av rusmiddelsinstitusjoner, bo- og arbeidskollektiv og psykiatrisk institusjon.

Tabell 5.7. Barn med barnevernstiltak 31. desember, etter innvandrerbakgrunn og tiltak. 2002

Tiltak	I alt ¹	Barn uten innvandrerbakgrunn	Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn	Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	Uoppgitt
I alt²	26 354	22 855	1 881	1 323	295
Økonomisk stønad.....	6 714	5 658	639	281	136
Barnehage	3 541	3 138	75	303	25
Støttekontakt	3 246	2 672	354	184	36
Tilsyn	3 152	2 884	143	95	30
Besøks hjem/avlastningstiltak	7 496	6 954	277	208	57
Heimkonsulent/avlastning i heimen	1 337	1 109	128	85	15
Skolefritidsordning (SFO)	1 222	1 035	74	106	7
Fritidsaktiviteter	2 065	1 691	234	120	20
Utdanning/arbeid	208	171	22	6	9
Medisinsk undersøkning og behandling	304	260	35	7	2
Behandling av barn med særlige behandlings- og opplæringsbehov	149	137	7	4	1
Foreldre-/barn plasser (inkl. mødreheim) ..	181	162	7	10	2
Bolig/hybel	402	252	113	4	33
Beredskapshjem	398	330	36	23	9
Fosterhjem (utenom familien).....	3 391	3 156	150	64	21
Fosterhjem (familieplassering)	1 200	1 101	75	13	11
Forsterka fosterhjem (utenom familien)....	1 646	1 530	58	48	10
Forsterka fosterhjem (familieplassering) ...	107	101	6	0	0
Barnevernsinstitusjon	1 189	1 014	136	27	12
Rusmiddelinstusjon.....	170	156	10	4	0
Bo-/arbeidskollektiv	124	78	35	1	10
Psykiatrisk behandling i institusjon	38	32	5	1	0
Poliklinisk psykiatrisk behandling	700	645	36	14	5
MST - multisystemisk behandling.....	199	187	11	1	0
PMT - foreldreopplæring.....	18	18	0	0	0
Andre tiltak.....	8 193	6 851	679	584	79

¹ Medrekna barn med uoppgitt innvandrerbakgrunn.

² Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltaka er derfor større enn tallet på barn som har fått hjelp.

Tabell 5.8. Barn med barnevernstiltak per 31. desember. Tall for kjønn og alder. Absolutte tall og per 1 000 barn 0-22 år. 2002

	Barn uten innvandrerbakgrunn		Førstegenerasjonsinnvandrerbarn uten norsk bakgrunn		Barn født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	
	Absolutte tall	Per 1 000	Absolutte tall	Per 1 000	Absolutte tall	Per 1 000
I alt	22 855	18,4	1 881	36,2	1 323	26,2
Kjønn						
Gutter.....	12 507	19,6	1 108	42,6	740	28,7
Jenter.....	10 348	17,1	773	29,8	583	22,6
Alder						
0 år	231	4,5	1	5,2	21	4,6
1 år	508	9,6	2	4,2	46	11,1
2 år	752	13,6	17	24,2	75	18,3
3 år	975	17,6	24	24,6	100	27,3
4 år	1 173	21,3	30	24,3	110	34,2
5 år	1 376	24,3	52	36,0	104	34,1
6 år	1 206	20,8	42	26,4	117	39,2
7 år	1 299	22,7	71	41,1	90	31,0
8 år	1 240	21,7	72	41,6	103	38,8
9 år	1 371	24,0	90	47,6	96	39,0
10 år	1 320	22,8	84	38,5	83	36,6
11 år	1 335	22,7	98	43,6	89	43,2
12 år	1 427	24,2	108	47,0	75	39,2
13 år	1 315	23,0	103	43,0	48	27,7
14 år	1 431	25,8	137	54,5	43	28,3
15 år	1 558	29,7	175	63,5	34	28,3
16 år	1 425	27,9	209	70,9	32	31,1
17 år	1 342	27,0	234	73,1	25	26,7
18 år	787	16,0	194	57,7	17	19,0
19 år	444	9,1	89	23,8	11	12,9
20 år	215	4,3	32	8,4	2	2,5
21 år	100	2,0	13	3,2	1	1,3
22 år	24	0,5	3	0,7	1	1,4
Uoppgitt.....	1	.	1	.	0	.

Referanser:

Epland, Jon (2001): *Barn i husholdninger med lav inntekt: Omfang, utvikling, årsaker*, Rapporter 2001/9, Statistisk sentralbyrå.

Hagen, Gerd og Naushad Ali Qureshi (1994): *Barnevernets møte med etniske minoriteter*, NKSH-rapport 94-1, Oslo

Hagen, Gerd og Naushad Ali Qureshi (1996): *Etnisitet i sosialt arbeid*, Oslo: Tano Aschehoug

<http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef/>

<http://www.ssb.no/emner/04/utniv/>

<http://www.ssb.no/emner/04/02/10/>

<http://www.ssb.no/emner/04/02/20/>

<http://www.ssb.no/emner/04/02/30/>

<http://www.ssb.no/emner/04/02/40/>

<http://www.ssb.no/emner/04/02/30/vgogjen/>

<http://www.udi.no/>

Lie, Benedicte (2002): *Innvandring og innvandrere 2002*. Statistiske analyser 50, Statistisk sentralbyrå.

Lie, Benedicte (2004): *Ekteskapsmønstre i det flerkulturelle Norge*, Rapporter 2004/1, Statistisk sentralbyrå.

Lyngstad, Jan og Jon Epland (2003): *Barn av enslige forsørgere i lavinntektshusholdninger. En analyse basert på registerdata*, Rapporter 2003/12, Statistisk sentralbyrå.

Kalve, Trygve (1997): *Innvandrerbarn i barnevernet: Flyktningbarn mottar oftest hjelp*, Samfunnspeilet 1997, 3. Statistisk sentralbyrå.

Kalve, Trygve (1999): *Innvandrerbarn i barnevernet*, Rapporter 99/11, Statistisk sentralbyrå.

Kalve, Trygve (2001): *Innvandrerbarn i barnevernet - oftere hjelp, men færre under omsorg*, Samfunnspeilet 2001, 2. Statistisk sentralbyrå.

Utlendingsdirektoratet (2003): *Tall og fakta for 2003*.

Vassenden, Kåre (red.) (1997): *Innvandrere i Norge. Hvem de er, hva de gjør og hvordan lever de?* Statistiske analyser 20, Statistisk sentralbyrå.

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 2004/4 A.H. Foss: Kvaliteten i arbeidsmarkedsdelen i Folke- og boligtellingsen 2001. 42s.
- 2004/5 L.C. Zhang: Domene-estimering i lønnsstatistikk. 14s.
- 2004/6 J. Kjølvik: Del I: Kommunenes utgifter til primærlegetjenesten 2002. Del II: Organisering av legevaktjenesten. 52s.
- 2004/7 K. Olsen: Forsystem for ikke-finansielle foretak i nasjonalregnskapet, dokumentasjon av teknisk drift. 29s.
- 2004/8 K. Olsen: Database for de institusjonelle sektorene i nasjonalregnskapet, dokumentasjon av teknisk drift. 24s.
- 2004/9 K. Olsen: Forsystem for finansielle foretak i nasjonalregnskapet, dokumentasjon av teknisk drift. 30s.
- 2004/10 T. Bye, P.R. Johansen og K.G. Salvanes: Evaluering av Arbeidstilbudsforskningen i SSBs forskningsavdeling. 119s.
- 2004/11 A. M. Auno, B. Gabrielsen, T. Hagen, T. Kvalø og K. Vetvik: ILO-Arbeidskraftregnskap. Delprosjekt arbeidstid. 44 s.
- 2004/12 K. Lorenzen: Dokumentasjon av registrering av selvstendige i 2000 - kriterier for opplasting og oppfølging etter opplasting. 41s.
- 2004/13 S. Flåte, B.O. Lagerstrøm og E. Wedde: Barns levekår i lavinntektsfamilier. Dokumentasjonsrapport. 68s.
- 2004/14 D.Q. Pham: Korrigering for helligdager for ukeverk i AKU. 27s.
- 2004/15 T.M. Normann: Omnibusundersøkelsen november/ desember 2003. Dokumentasjonsrapport. 49s.
- 2004/16 A. Sundvoll og L. Taule: Utviklingsprosjekt for kirkelig tjenestestatistikk. Dokumentasjonsrapport. 51s.
- 2004/17 S. Flåte: Undersøkelse om trygghet i hverdagen. Dokumentasjonsrapport. 46s
- 2004/18 H.C.Hougen og C. Wiecek: Undersøkelse om levekår og psykisk helse blant innsatte i norske fengsler. Dokumentasjonsrapport. 94s.
- 2004/19 E.Eng Eibak: Forventningsindikator - konsumprisene. November 2003-mai 2004. 23s.
- 2004/20 V.V. Holst Bloch, E. Engelen og M. Steinnes. Arealklassifisering i tettsteder. En uttesting av nasjonal arealdekkklassifisering i deler av Fredrikstad tettsted. 55s.
- 2004/21 A. Holmøy og E. Wedde: Undersøkelse om arbeid, livsstil og helse 2003. Dokumentasjonsrapport. 38s.
- 2004/22 H.C. Hougen og M.A. Gløbøden: Samordnet levekårsundersøkelse 2002-tverrsnittundersøkelsen. Dokumentasjonsrapport. 110s.
- 2004/23 H. Utne: Håndbok for Folke- og bolig telling 2001. 63s.
- 2004/24 A. Holmøy: Undersøkelse om livsløp, aldring og generasjon (LAG). Dokumentasjonsrapport. Oppdatert versjon av Notat. 2003/88. 129s.
- 2004/27 A. Holmøy: Undersøkelse om Livsløp, aldring og generasjoner (LAG) blant personer fra 80 år og oppover. Dokumentasjonsrapport. 182s.
- 2004/28 A. Holmøy: Omnibusundersøkelsen januar/februar 2004. Dokumentasjonsrapport. 37s.
- 2004/29 D.Q. Pham: Sesongjustering for boligprisindeksen. 28s.
- 2004/30 D.Q. Pham: Sesongjustering prisindeks for kontor- og forretningseiendommer. 14s.